

กลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่องในงานเขียนอิงธรรมชาติของดังตฤณ

นางสาวอานันตพร จินดา

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์พัฒนการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

MESSAGE AND NARRATION STRATEGIES IN DUNGTRIN'S DHARMA BOOKS

MISS ARNANTAPORN JINDA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts Program in Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

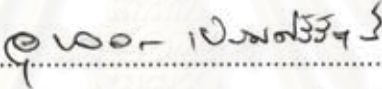
หัวข้อวิทยานิพนธ์   กลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่องในงานเขียนอิงธรรมชาติของดั่งตฤณ
โดย   นางสาวอานันตพร จินดา
สาขาวิชา   นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ อวยพร พานิช

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ อวยพร พานิช)

.....กรรมการ
(อาจารย์ไศลทิพย์ จารูภูมิ)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อานันตพร จินดา : กลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่องในงานเขียนอิงธรรมะของดั่งตฤณ
(MESSAGE AND NARRATION STRATEGIES IN DUNGTRIN'S DHARMA BOOKS)
อ. ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ อวยพร พานิช ,122 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่องในงานเขียนอิงธรรมะของดั่งตฤณ
ภายใต้แนวคิดเรื่องสารและแนวคิดของการเล่าเรื่อง โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานเขียนอิงธรรมะประเภท
บันเทิงคดีและประเภทสารคดีของดั่งตฤณ

ผลการวิจัยพบว่า

งานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดีของดั่งตฤณ เป็นการถ่ายทอดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใน
รูปแบบของความบันเทิง มีลักษณะของความร่วมสมัย สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน เป็นการ
นำเสนอหลักธรรมที่มีความชัดเจนโดยผ่านบทสนทนาและลักษณะการแสดงออกของตัวละคร ให้เหตุการณ์ที่
สมจริง และลำดับเหตุการณ์อย่างเป็นเหตุเป็นผล มีความทันสมัย ทำให้เข้าใจในเนื้อหาธรรมะได้อย่างชัดเจน

สำหรับตัวละครในงานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดี มีการสร้างตัวละครที่เป็นตัวแทนถ่ายทอด
หลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ กับตัวละครวัยรุ่นให้เป็นแบบอย่างการปรากฏของกรรมวิบาก

การถ่ายทอดธรรมะของดั่งตฤณโดยงานเขียนอิงธรรมะประเภทสารคดี มีการสร้างจุดเด่นโดยการตั้ง
ชื่อเรื่องที่สะดุดตาและเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน การให้หลักฐานอ้างอิงเป็นการอ้างสถิติด้วยข้อมูลที่มีความ
ทันสมัย การยกตัวอย่างกับสิ่งที่คนทั่วไปมีความคุ้นเคย เป็นสิ่งใกล้ตัว ทำให้เห็นภาพชัดเจน และการ
เปรียบเทียบข้อมูลทางการแพทย์หรือวิทยาศาสตร์กับกรรมวิบาก ทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจและน่าเชื่อถือ

ภาษาในการถ่ายทอดธรรมะของดั่งตฤณ เป็นการใช้คำร่วมสมัย ไม่ใช่คำศัพท์บาลี สั้นสกระ ในกรณี
จำเป็นต้องใช้คำศัพท์เฉพาะทางธรรมะจะมีการให้คำจำกัดความอธิบายประกอบ ทำให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น
มีการใช้ประโยคคำถามเพื่อเหนี่ยวนำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจเพื่อติดตามหาคำตอบ

สำหรับการเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยในงานเขียนอิงธรรมะของดั่งตฤณ เป็นการอธิบายหัวข้อธรรมะซึ่ง
เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม โดยสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบเป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่มีความเข้าใจและคุ้นเคย เป็นสิ่งใกล้ตัว
ทำให้เข้าใจธรรมะได้ง่ายขึ้น

ความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีต่องานเขียนอิงธรรมะของดั่งตฤณ พบว่า งานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดี
มีความสนุกสนาน เรื่องทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำมาติ สำหรับ สำหรับงานเขียนอิงธรรมะประเภทสารคดี
มีการใช้คำที่ทันสมัย ไม่ซับซ้อน ถ่ายทอดเนื้อหาอย่างเป็นขั้นเป็นตอนทำให้อ่านง่ายและเข้าใจง่าย

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

488 51687 28: MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD: NARRATION STRATEGIES / DUNGTRIN'S DHARMA BOOKS

ARNANTAPORN JINDA : MESSAGE AND NARRATION STRATEGIES IN DUNGTRIN'S DHARMA BOOKS. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.UAYPORN PANICH, 122 pp.

The purpose of this research is to study Message and Narration Strategies in Dungtrin's Dharma books under Message strategies concept and Narration. This study has been carried out by employing Dungtrin's books.

The results of the study can be summarized as follows.

Dungtrin's dharma fiction books are preaching by entertainment. Their information are up – to – date, matching with every day life. To preach by dharma dialogue, characters' actor and truthfully events help readers with the ability to understand the preaching with clarity.

Characters in Dungtrin's dharma fiction books are symbol of dharma preaching and teenage characters represent modern person.

Preaching dharma with Dungtrin's dharma non – fiction books have prominent titles. The prominent titles are interesting. Evidence in Dungtrin's dharma non – fiction books is used as reference during the tenure of the preaching. Preaching by using up – to – date statistic, familiar examples and analogy with substances in the real surrounding and medicine/science data compare with dharma help readers with the ability to understand the preaching with credibility and clarity.

Preaching language, Dungtrin uses simple and up – to – date words and avoids using technical terms (In case of necessary, he will explain them). Moreover, he uses interrogative sentences for leading the readers to follow his contents.

Dungtrin use metaphor in explaining dharma. He explains abstract words by using concrete words. The concrete words that he mentions are close human being. The method helps them understand dharma more easily.

The opinion from the readers are that Dungtrin's dharma fiction books are influenced them to do good. Preaching language in Dungtrin's dharma non – fiction books are simple and up – to – date words. Preaching with step by step help the readers are not confusion.

Department Public Relations
Field of study Development Communication
Academic year 2006

Student's signature.....
Advisor's signature.....
Co – advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์อวยพร พานิช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์ และอาจารย์ไศลทิพย์ จารุภูมิ ซึ่งท่านได้กรุณาให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการทำวิจัยด้วยดีมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านด้วยความใจจริง รวมทั้งคุณศรัณย์ ไมตรีเวช ผู้ประสานงานเขียนและกรรณาสละเวลาอันมีค่ายิ่งให้สัมภาษณ์ ขอบพระคุณ คุณกฤษฏี อักษรวงศ์ ผู้เปิดโอกาสให้แก่ข้าพเจ้า

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ไม่อาจจะสำเร็จด้วยดีได้เลย หากปราศจากบุคคลดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเมตตาจากคุณัทศรา กุลจิตติสุธีพร ผู้กรุณาอำนวยความสะดวกทุกประการ อาทิ การให้ข้อมูลทั้งของส่วนผู้อ่านและผู้เขียน ข้าพเจ้ามีความรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

กราบขอบพระคุณมารดาด้วยความรักและนับถือเป็นอย่างสูง ลูกคงไม่อาจมีวันนี้ได้ หากปราศจากการเอาใจใส่ และการให้โอกาสทางการศึกษาที่ท่านมอบให้ ขอขอบคุณพี่ชายที่แสนดี ที่คอยเอาใจใส่ ให้กำลังใจ และห่วงใยมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณบิดา ครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนมา ขอขอบคุณพี่ที่คอยให้คำปรึกษาเรื่องการติดต่อสื่อสารและช่วยเหลือเสมอมา รวมทั้งขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนสำหรับกำลังใจที่มอบให้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ปัญหำนำการวิจัย.....	6
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.6 นิยามศัพท์.....	6
บทที่	
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 แนวคิดเรื่องสาร.....	8
2.2 ทฤษฎีการสื่อความหมายของฮิวม์.....	19
2.3 ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการโน้มนำใจ.....	27
2.4 แนวคิดการเล่าเรื่อง.....	36
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
บทที่	
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	50
3.1 แหล่งข้อมูล.....	50
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
3.4 การดำเนินการวิจัย.....	53
3.5 การนำเสนอข้อมูล.....	55

บทที่		
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
	4.1 ผลการวิเคราะห์งานเขียนอิงธรรมชาติของจิตต์ของดังตฤณ.....	57
	4.2 ผลการวิเคราะห์งานเขียนอิงธรรมชาติของสาธิตจิตต์ของดังตฤณ.....	85
	4.3 ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้อ่าน.....	96
บทที่		
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	101
	5.1 สรุปผลการวิจัย.....	101
	5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	105
	5.3 ข้อเสนอแนะ.....	111
	รายการอ้างอิง	112
	ภาคผนวก	119
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	122

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในอดีตกาล กลวิธีการสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาอันมีพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นพระศาสดานั้น ใช้วิธีแสดงพระสัทธรรมหรือพระธรรมที่ทรงตรัสรู้ ทั้งโดยพระองค์เอง และทรงส่งพระอรหันตสาวกไปประกาศพระศาสนายังที่ต่าง ๆ หรือกล่าวได้ว่า เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล และกลุ่มคนในแบบที่เห็นหน้าค่าตากัน นั่นคือ ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถเห็นหน้าซึ่งกันและกันได้ สามารถสังเกตกิริยาท่าทางของฝ่ายตรงข้ามได้ (ปรมะ สตะเวทิน, 2546 : 38) นั่นคือ ในการแสดงพระธรรมเทศนาเพื่อโปรดเวไนยสัตว์ (สัตว์ที่แนะนำสั่งสอนได้) นั้น พระพุทธเจ้าสามารถเลือกเรื่องที่จะแสดงธรรมและกลวิธีในการแสดงธรรมให้เหมาะกับอุปนิสัย (แวว) และอริมุตติ (ความถนัด) ของผู้ฟังแต่ละคน อันได้แก่ ขนาดความยาวที่แตกต่างกันของพระธรรมเทศนา การถ่ายทอดโดยใช้นิทานที่มีคติสอนใจ/ชาดก การใช้วิธีสนทนาโดยการให้อรรถาธิบายซึ่งนำไปสู่ความโน้มถ่วงในทางอ้อม การยกตัวอย่างอุปมาอุปไมย และการให้เหตุผล (อรวรรณ ปิลันธโรวาท อ่างถึงใน อัญชลี ติรเนตร, 2543: 50) อันเป็นผลให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจได้อย่างง่ายดายจนกระทั่งเกิดความเลื่อมใสในพระธรรมคำสั่งสอน เป็นผลให้พระพุทธศาสนาเผยแผ่ไปอย่างกว้างขวาง

ในการสืบทอดหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า นับแต่ครั้งยังต้องอาศัยการจดจำผ่านวิธีท่องบ่นด้วยปากเปล่า มาจนถึงการจารลงบนใบลาน (ศรัณย์ ไมตรีเวช, 2549: 4) กระทั่งเมื่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีพัฒนาเพิ่มขึ้น การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากเพียงอาศัยการเทศนาโดยตรง การใช้หนังสือหรือสื่อสิ่งพิมพ์ธรรมะ ก็ได้มีการใช้โสตทัศนอุปกรณ์สมัยใหม่เข้ามาช่วยไม่ว่าจะเป็นวีดิทัศน์ เทปคลาสเซต วิดยูกระจายเสียง และโทรทัศน์ ซึ่งให้ประสิทธิผลของการเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนต่างกันตามแต่คุณลักษณะของสื่อซึ่งมีข้อดีและข้อด้อยแต่ละชนิด และพบว่า โทรทัศน์จะเป็นสื่อที่ให้ผลเป็นที่น่าพอใจยิ่ง ดังที่ ปันนัตตา นพพนวีน (2532: 2) กล่าวว่า โทรทัศน์เป็นสื่อที่ให้ผลดีในการที่เข้าถึงครัวเรือนของประชาชนจำนวนมากและยังมีคุณสมบัติเหนือสื่อประเภทอื่น ๆ โดยให้ทั้งภาพ เสียง ความเคลื่อนไหว และความรู้สึกที่มีสีสันเหมือนจริง สามารถสร้างทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อถือ ความศรัทธาได้ดีกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่าการใช้สื่อประเภทโทรทัศน์นั้นจะให้ผลในระยะเวลายาวนาน ๆ เท่านั้น ดังที่ปรากฏในงานวิจัย

ของละครโทรทัศน์ชุด “เจ้ากรรมนายเวร” ของ ปรวรรณ โลหะวัฒน์วงศ์ (2543) ที่ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีความเห็นตรงกันว่า ผู้ชมจะดูละครเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น หรือถึงแม้ว่าจะเกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าทางใดก็เกิดขึ้นเพียงชั่วคราวเท่านั้น เมื่อละครจบทุกอย่างก็จะกลับเข้าสู่สภาพเดิมในไม่ช้า

จากที่กล่าวมา แสดงได้ว่า แม้โทรทัศน์จะสามารถกระตุ้นอารมณ์แก่คนดูได้เป็นอย่างดีเนื่องจากสามารถเข้าถึงประสาทสัมผัสได้ โดยมีภาพเคลื่อนไหวกระทบตา มีเสียงประกอบกระทบหู และทั้งสองสิ่งประกอบกันไปอย่างต่อเนื่องเป็นเรื่องราวไปกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึก แต่เมื่อภาพเรื่องราวเหล่านั้นจบลง หรือยุติการกระทบประสาทสัมผัส ไม่นานคนดูก็จะลืมเลือนไป เช่นเดียวกับการฟังวิทยุ ซึ่งมีเพียงเสียงบรรยาย เมื่อการบรรยายหรือเทศนาจบลง ไม่นานผู้ฟังก็ย่อมลืมเลือนไป หรือขณะฟัง หากผู้ฟังฟังพลาดช่วงใดไป หรือสิ่งที่บรรยายผู้ฟังไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน ก็ย่อมทำให้ผลการแสดงธรรมผ่านสื่อวิทยุด้วยประสิทธิภาพไป และแม้ว่าจะได้มีการพยายามแก้ไขปัญหาโดยการจัดทำสื่อพวงวีดีทัศน์ และเทปคาสเซตที่สามารถบันทึกเก็บไว้ได้ แต่เมื่อต้องการจะเปิดชมก็ต้องมีเครื่องเล่นอุปกรณ์เหล่านี้ซึ่งสร้างความต่างจากหนังสือหรือสื่อที่มีลักษณะเป็นภาษาเขียนซึ่งเป็นรูปธรรม สะดวกแก่การอ้างอิงได้เป็นอย่างดี อีกทั้งสามารถพกพาและเปิดอ่านได้ทุกเมื่อตามต้องการ เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต (2534: 6) กล่าวถึงข้อดีของ ภาษาเขียน (Written Language) ไว้ว่า เป็นภาษาที่ทำให้มนุษย์สามารถเอาชนะข้อจำกัดเรื่องระยะทางและเวลาได้ การค้นพบการติดต่อสื่อสารทำให้มนุษย์ได้ก้าวมาสู่ขั้นสูงสุดของการพัฒนาทางภาษา ทำให้ความเจริญด้านอื่น ๆ ได้รับการพัฒนาตามมาด้วย ภาษาเขียนทำให้มนุษย์สามารถบันทึกเรื่องราวความเป็นไปในอดีตหรือประวัติศาสตร์ให้คนรุ่นหลังได้ทราบ

ถึงแม้ว่าภาษาเขียนดูจะได้เปรียบ ทว่า ในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารผ่านภาษาเขียนนั้นมีข้อจำกัดว่า ผู้รับการถ่ายทอดสารต้องสามารถแปลรหัสหรืออ่านภาษาเขียนนั้นออกจึงจะสามารถเข้าใจเรื่องราวได้ กระนั้นก็ตาม แม้จะเป็นเนื้อหาของข้อมูลข่าวสารเดียวกัน แต่หากผู้รับการถ่ายทอดสารแตกต่างกัน ก็อาจนำมาซึ่งการตีความหมายที่แตกต่างกันและเข้าใจต่างกันตามแต่ประสบการณ์ของผู้รับการถ่ายทอดสารได้

พระไตรปิฎก เป็นหนังสือที่รวบรวมพระธรรมคำสั่งสอนขององค์พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งนอกจากเนื้อหาจะเป็นไปเพื่อประโยชน์อันสูงสุดของมวลมนุษย์ นั่นคือ การหลุดพ้นแล้วยังประโยชน์แก่การดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขอีกด้วย (จิราพร เนติธาดา, 2542: 1)

นอกจากพระไตรปิฎกแล้ว ในสมัยก่อนยังมีงานเขียนที่อิงกับหลักธรรมคำสั่งสอน เช่น นิทานอิงธรรมะ นิทานชาดก ปาฐกถาธรรม เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันได้มีการพัฒนารูปแบบการเขียนเพื่อถ่ายทอดหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปดังปรากฏตามร้านหนังสือ อาทิ งานเขียนประเภทที่นำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาเปรียบเทียบกับวิทยาศาสตร์ เช่น ไอส์ไตน์ถามพระพุทธเจ้าตอบ โดยศุภวรรณพิพัฒน์พรณวงศ์ กรีน บทความหรือความเรียงที่อ้างอิงกับหลักธรรมคำสั่งสอน เช่น ตีสสนิทกับความตาย โดยพระอาจารย์มานพ อุปลโม เป็นต้น โดยผู้เขียนมีทั้งที่เป็นผู้ถือบวช (พระสงฆ์) ที่สมัยก่อนจะเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการถ่ายทอดหลักธรรมคำสั่งสอนเพื่อกล่อมเกลาคใจแก่ชาวบ้าน เป็นบุคคลอันประชาชนให้ความเคารพเชื่อฟัง และผู้เขียนที่เป็นฆราวาสซึ่งในปัจจุบันมีงานเขียนหลายท่านที่ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี

“ดังตฤณ” เป็นนามปากกาของนักเขียนนามว่า ศรัณย์ ไมตรีเวช ผู้ดำรงตนเป็นฆราวาสที่เขียนหนังสือเกี่ยวกับหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งในรูปแบบที่เป็นเนื้อหาธรรมะปฏิบัติ คือ มหาสติปัฏฐานสูตร เล่ม 1 – 2, วิปัสสนานูบาล รูปแบบที่เป็นนวนิยายหรือจินตคดี ได้แก่ ทางนฤพาน, กรรมพยากรณ์ ตอน ชนະกรรม, กรรมพยากรณ์ ตอน เลือกเกิดใหม่ และ 7 เดือนบรรลุมรรค นอกจากนี้ ยังมีงานเขียนที่เป็นรวมบทความหรือสารัตถคดี ได้แก่ เสียตาย...คนตายไม่ได้อ่าน, มีชีวิตที่คิดไม่ถึง, คิดจากความว่าง และเตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว ซึ่งผลงานล้วนแล้วแต่ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีโดยวิเคราะห์ได้จากจำนวนการตีพิมพ์ที่ซ้ำหลายครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง **“เสียตาย...คนตายไม่ได้อ่าน”** ซึ่งเป็นหนังสือรวมบทความที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง

ความมีชื่อเสียงของผลงานเขียนดังกล่าว ปรากฏในบทสัมภาษณ์คอลัมน์หนังสือและรายการต่าง ๆ อาทิ

“ปรากฏการณ์เรื่อง ‘เสียตาย...คนตายไม่ได้อ่าน’ ซึ่งตีพิมพ์เป็นครั้งที่ 16 ภายในระยะเวลาไม่กี่เดือน ประกอบกับหนังสือของ ‘ดังตฤณ’ อีก 7 เล่ม ที่พิมพ์แล้วพิมพ์อีก นับแต่ ‘ทางนฤพาน’ ปรากฏโฉมบนเว็บบอร์ดในลานธรรมเสวนาเมื่อ 5 – 6 ปีก่อน จนทำให้มีผู้อ่านมากมายในเครือข่ายเฝ้ามุมที่ซาบซึ้งกับเนื้อหาออกมาช่วยกันบริจาคเงินสมทบทุนพิมพ์ ‘ทางนฤพาน’ แจก...หลังจากนั้น หนังสือของเขาอีก 6 เล่ม ก็เรียงร้อยทยอยออกมาอย่างไม่ขาดสาย จนสามารถทำให้หนังสือธรรมะสามารถยึดพื้นที่ครองอันดับหนึ่งในร้านหนังสืออย่างยาวนาน” มนสิกุล โอวาทเภสัชช์ (ผู้สัมภาษณ์) จากคอลัมน์ “บทสัมภาษณ์ดังตฤณ” ใน นิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 23 – 29 พฤษภาคม 2548

“สำหรับคนที่มีโอกาสแวะเวียนเข้าร้านหนังสือบ่อย ๆ คงรู้สึกว่ าระยะหลังมีหนังสือธรรมะ ออกมามาก ซึ่งหลายต่อหลายเล่มก็ติดอันดับหนังสือขายดี ด้านหนึ่งแม้ปฏิเสธไม่ได้ว่าเทรนด์ของ คนในสังคมตอนนี้หันเข้าหาธรรมะกันมากขึ้น แต่ด้านหนึ่ง ตัวนักเขียนก็มีส่วนไม่น้อยในการปลุ่ รร “ยาขม” ที่ยากจะกลืนนี้ได้อย่างไรให้ชวนลิ้มและลิ้นคอ

ชื่อของ ‘ดังตฤณ’ เริ่มเป็นที่รู้จักในฐานะนักเขียนแนวนี้ ผู้นำเสนอผลงานอย่างผู้รู้ลึกู้จริง ในอรรถธรรม คงไม่เกินเลยนักหากจะกล่าวว่า เขามีบทบาทสำคัญในกระแสหนังสือธรรมะที่ เป็นอยู่ เพราะแค่ปรากฏการณ์ของ “เสียดาย...คนตายไม่ได้อ่าน” เล่มเดียว นับถึงวันนี้ หนังสือที่ยอดพิมพ์สูงถึง 19 ครั้งแล้ว เมื่อคิดต่อจำนวนพิมพ์ครั้งละ 5,000 เล่ม ขณะนี้ หนังสือที่มีความหนา 200 กว่าหน้าเล่มนี้ ได้รับการตีพิมพ์ไปแล้วเฉียด 100,00 เล่ม!!” (ผู้จัดการออนไลน์, 14 มิถุนายน 2548)

นอกจากบทสัมภาษณ์ดังกล่าวแล้ว ‘ดังตฤณ’ ยังได้รับเชิญให้สัมภาษณ์ในรายการวิทยุ กรีนเวฟ FM 106.5 ช่วง ‘คืนพิเศษ คนพิเศษ’ ครั้งที่ 79 (9 กรกฎาคม 2548) อีกด้วย

สำหรับผู้ที่อ่านหนังสือแนวธรรมะนี้ ไม่ได้มีเฉพาะกลุ่มคนสูงอายุเท่านั้น หากมีตั้งแต่ อายุ 12 ปี ไปจนกระทั่ง 90 ปี ดังปรากฏในบทสัมภาษณ์ ‘ดังตฤณ’ ว่า “...อย่างงานสัปดาห์หนังสือที่ ผ่านมา มีคนไปขอลายเซ็นตั้งแต่บ่ายโมงถึงหนึ่งทุ่ม มีเด็กอายุตั้งแต่ 14 ปี เขาอ่าน ‘เสียดาย...คน ตายไม่ได้อ่าน’ บางคนก็อ่าน ‘กรรมพยากรณ์’ อันนี้เป็นรูปธรรมกว่า เขาซื้อของเขาเอง อ่านเอง ไม่ใช่ได้รับการเกลี้ยกล่อมมาจากใคร ก่อนหน้านั้นที่ผมเจอกับตัว ก็มีเด็กอายุ 12 ปี อ่าน ‘7 เดือน บรรลุธรรม’ ซื้อด้วยเงินของเขาเอง คนที่อายุสูงสุดก็อายุ 90 ปี” (เนชั่นสุดสัปดาห์, 23 – 29 พฤษภาคม 2548) นั่นหมายถึงว่า งานเขียนของนักเขียน ‘ดังตฤณ’ ไม่ได้สื่อสารให้เข้าใจได้เฉพาะ กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่สามารถสื่อไปถึงได้ทุกเพศและทุ่วัยไปจนกระทั่งดาราและผู้มีชื่อเสียง ดัง ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ ดังเช่น

ผู้จัดการออนไลน์ (14 มิถุนายน 2548) กล่าวว่า “ช่วงโม่งนี้ หนังสือธรรมะเล่มโปรดของพล เอกชวลิตร ยงใจยุทธ “เสียดายคน...ตายไม่ได้อ่าน” ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 8 กำลังอยู่ในกระแสความ นิยมของมวลชน ติดอันดับขายดีติดต่อกันหลายเดือน แม้กระทั่งภรรยานายกรัฐมนตรี คุณหญิง พจมาน ชินวัตร ยังถามหาสั่งซื้อเพื่อไปแจกให้กับญาติสนิทมิตรสหาย”

หรือที่ปรากฏในบทสัมภาษณ์ของรายการวิทยุโดยคุณสิริเรียม ภัคดีดำรงฤทธิ “เป็นคนชอบ อ่านหนังสือธรรมะอยู่แล้วนะคะ พอเดินร้านหนังสือแล้วเจอเล่มนี้ก็ปังในชื่อของหนังสือก่อน แต่

พออ่านเข้าไปแล้วเนี่ย ก็ถือว่าเป็นหนังสือที่ให้ความรู้ ให้แง่คิดในเรื่องของธรรมะ แล้วก็การใช้ชีวิต โดยไม่ประมาทด้วย...” และโดยคุณจักรภพ เพ็ญแข รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรียุติธรรม ฝ่ายการเมือง “...ผมอ่านแล้วเกิดความรู้สึกเลยว่า นี่แหละ...คือธรรมะของคนรุ่นใหม่...” (รายการวิทยุกรีนเวฟ FM 106.5 ช่วง ‘คืนพิเศษ คนพิเศษ’ ครั้งที่ 79 (9 กรกฎาคม 2548))

ปัจจุบัน งานเขียน “เสียดาย...คนตายไม่ได้อ่าน” มียอดการตีพิมพ์ถึง 37 ครั้ง (มิถุนายน 2549) แล้ว นอกจากหนังสือเล่มนี้แล้ว ‘ดังตฤณ’ ก็ยังมีผลงานอีก 9 เรื่อง ล้วนแล้วแต่เป็นงานเขียนในเชิงธรรมะที่เน้นไปในเรื่องของ ‘กรรมวิบาก’ งานเขียนของเขามีทั้งที่เป็นประเภทจินตคดี ได้แก่ “กรรมพยากรณ์” ซึ่งมี 2 ตอน คือ ตอนชนะกรรม และตอนเลือกเกิดใหม่ กับเรื่อง “ทางนฤพาน” และเรื่อง “7 เดือนบรรลุธรรม” สำหรับงานเขียนประเภทสารคดี ได้แก่ “เสียดาย...คนตายไม่ได้อ่าน” เป็นงานเขียนที่กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เป็นตัวเราทุกวันนี้และที่ประพุดติอยู่ทุกวันนี้จะส่งให้เราไปไหนหลังตาย, “มีชีวิตที่คิดไม่ถึง” เป็นงานเขียนที่บอกแนวทางที่ว่าทำอะไรจึงจะมีชีวิตที่ดีขึ้นได้, “เตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว” เป็นงานเขียนคำถามและคำตอบบปณิกะที่รวบรวมจากคอลัมน์ในนิตยสารบางกอกซึ่งปัจจุบันมี 8 เล่ม และที่เพิ่งออกใหม่ล่าสุด “คิดจากความว่าง” เป็นหนังสือรวมบทร้อยกรองอิงธรรมะ นอกจากนี้ งานเขียนที่ไม่ใช่ประเภทจินตคดีของ ‘ดังตฤณ’ ยังมีประเภทที่เป็นเนื้อหาธรรมะโดยเฉพาะ ได้แก่ “วิปัสสนาบาล” คู่มือธรรมะปฏิบัติขั้นต้นสำหรับมือใหม่ และหนังสือที่มุ่งตรงต่อการปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์อย่างสิ้นเชิง, “มหาสติปัฏฐานสูตร” ซึ่งหนังสือเหล่านี้ก็ล้วนแล้วแต่ได้รับการตีพิมพ์ซ้ำแล้วซ้ำอีกอย่างต่อเนื่อง

จากที่กล่าวมา ผู้เขียนนามปากกา ‘ดังตฤณ’ ซึ่งเป็นชวราวาสที่เขียนงานเขียนอิงธรรมะ จนกระทั่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี โดยสามารถเขียนให้ผู้อ่านมีความเข้าใจและประทับใจ ได้ตั้งแต่อายุ 12 ไปจนกระทั่งถึง 90 ปี จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาเนื้อหาผลงานเขียนของ ‘ดังตฤณ’ เพื่อวิเคราะห์ทฤษฎีการสร้างสาร โดยมุ่งหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อแนวทางการสร้างสารเพื่อใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป อีกทั้งเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนางานเขียนสำหรับนักเขียนต่อไปได้

ปัญหานำการวิจัย

ผู้เขียนนามปากกา ‘ดังตฤณ’ ใช้กลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่องในงานเขียนอิงธรรมชาติอย่างไร

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษากลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่องในงานเขียนอิงธรรมชาติของ ‘ดังตฤณ’ ภายใต้แนวคิดเรื่องสารและแนวคิดของการเล่าเรื่อง

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาวิธีการสร้างตัวสารงานเขียนที่เป็นร้อยแก้วของ ‘ดังตฤณ’ โดยศึกษาผลงานที่ตีพิมพ์ตั้งแต่อดีตจนถึงเดือนมิถุนายน 2549 เฉพาะงานเขียนประเภทจินตคดี และงานเขียนประเภทสารคดีเท่านั้น โดยงานเขียนประเภทจินตคดีที่ทำการวิจัย ได้แก่ ทางนฤพาน 7 เดือนบรรลุนิพพาน กรรมพยากกรรม ตอน ชนະกรรม และ ตอนเล็กเกิดใหม่ ในส่วนของงานเขียนประเภทสารคดี ได้แก่ เสียตาย...คนตายไม่ได้อ่าน มีชีวิตที่คิดไม่ถึง และ เตรียมเสียดังไว้เลี้ยงตัว เล่ม 1 – 8

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาของงานเขียนอิงธรรมชาติของ ‘ดังตฤณ’ จะทำให้ทราบถึงกลวิธีในการสร้างสาร เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการสร้างสาร และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานเขียนต่อไป
2. ผลการวิจัยที่ได้ จะเป็นประโยชน์ในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่ยากแก่การเข้าใจให้กลายเป็นเนื้อหาที่เข้าใจง่ายซึ่งเป็นผลดีต่อการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในประเด็นที่ผู้เขียนนำเสนอแก่ผู้อ่านและเพื่อเป็นการพัฒนาการสอนธรรมชาติให้แก่ประชาชน

นิยามศัพท์

กลยุทธ์ด้านสาระ หมายถึง กลวิธีหรือวิธีการที่ใช้ในการเรียงร้อยถ้อยคำหรือภาษาออกมาเป็นงานเขียนของนักเขียนนามปากกา ‘ดังตฤณ’ ซึ่งก็คือ ‘สาร’ อันเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของการสื่อสาร

งานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดี หมายถึง งานเขียนประเภทร้อยแก้ว บรรยายเรื่องราว หรือเหตุการณ์อันต่างขึ้นไป โดยมีเนื้อหาและแก่นของเรื่องเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับกรรมวิบาก

งานเขียนอิงธรรมชาติประเภทสารัตถคดี หมายถึง งานเขียนประเภทร้อยแก้วที่ไม่ใช่ประเภทจินตคดี มีลักษณะเป็นบทความ โดยผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายจะให้ความรู้รวมทั้งชี้แจงอธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับกรรมวิบากซึ่งรวบรวมไว้เป็นรูปเล่ม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ จะนำเสนอแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเรื่องสาร
2. ทฤษฎีการสื่อความหมายของฮิวม์
3. ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ
4. แนวคิดการเล่าเรื่อง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเรื่องสาร

ความหมายของสาร

สาร (Message) คือ ผลผลิตของผู้ส่งสารที่ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ข่าวสาร และวัตถุประสงค์ของตนที่ปรากฏออกมาในรูปของรหัส เช่น เมื่อเราเขียน สารก็คือสิ่งที่เราเขียน (ปรมะ สตะเวทิน, 2546: 56)

กาญจนา ไชคเหรียญสุขชัย (2543) กล่าวว่า ข่าวสารหรือตัวสาร (Message) ได้แก่ เนื้อหาสาระ หรือสัญลักษณ์ ภาษาสัญลักษณ์ที่สามารถสื่อความหมายหรือตีความหมายให้เข้าใจได้ จะมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ

1. รหัส หมายถึง ภาษาที่ใช้เพื่อการพูด การเขียน ภาษาที่แสดงโดยกิริยาท่าทาง ตลอดจนสัญลักษณ์ + - × ÷ ซึ่งอ่านว่า บวก ลบ คูณ หาร ที่จะทำให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถถอดรหัสให้เข้าใจตรงกันได้ รหัสมีผลดีทำให้แต่ละกลุ่มเข้าใจรหัสได้กระจ่างชัดตรงกัน โดยใช้ข้อความสั้น ๆ ง่าย ๆ แต่ก็มีข้อเสียสำหรับกลุ่มอื่นที่มาพบเข้า อาจเข้าใจความหมายผิดไปได้ เช่น ร.ร. อาจหมายถึง โรงเรียน หรือ โรงแรมก็ได้

2. เนื้อหาและปริมาณของข่าวสารที่จะส่ง เป็นการปรับลักษณะของเนื้อหาให้เหมาะสม

กับผู้รับสาร รวมทั้งขนาดความสั้นยาวของข่าวสารที่จะส่งในแต่ละครั้ง ที่กำลังพอเหมาะไม่ทำให้ผู้รับข่าวสารเกิดความเบื่อหน่าย

3. โครงสร้างและลีลา (Style) หมายถึง ลีลาในการพูด การเขียน การใช้ภาษาที่จะทำให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย ไม่ใช่ภาษาที่เป็นทางการมากเกินไป ภาษาและคำศัพท์ที่ใช้เหมาะสมกับผู้รับข่าวสาร ดังนั้น ลีลาหรือสไตล์การพูดให้ชาวนาฟังกับนักศึกษาอาจจะต้องใช้คนละสไตล์

4. การเน้นตัวสารที่จะส่ง หมายถึง การเน้นข้อความที่สำคัญ ๆ เช่น ถ้าเป็นการเขียนข้อความที่สำคัญจะต้องเขียนตัวใหญ่ หรือเน้นสี การเว้นบรรทัด การจัดช่องไฟ เป็นต้น

ปัจจัยของสาร

ปัจจัยที่มีส่วนกำหนดประสิทธิภาพของสาร ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิผลของการสื่อสาร มีอยู่ 3 ประการ คือ (ก) รหัสสาร (message code) (ข) เนื้อหาสาร (message content) และ (ค) การจัดสาร (message treatment) (ปรมะ สตะเวทิน, 2546: 68 – 71)

ทั้งในรหัสสาร เนื้อหาสาร และการจัดสาร มีสิ่งทีประกอบเป็นรหัสสาร เนื้อหาสาร และการจัดสารอยู่ 2 ประการ คือ ส่วนประกอบ (element) และ โครงสร้าง (structure)

ส่วนประกอบและโครงสร้างเป็นของสองสิ่งที่เกี่ยวข้องกัน มีสิ่งหนึ่งก็ต้องมีอีกสิ่งหนึ่ง สิ่งใด ๆ ก็ตามย่อมประกอบไปด้วย ส่วนประกอบต่าง ๆ (elements) และส่วนประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ถูกรวมกันเข้าเป็นโครงสร้างใดโครงสร้างหนึ่ง (structure) สิ่งนั้นจึงเกิดขึ้นได้ ยกตัวอย่างเช่น คำว่า “กวาง” ในคำว่า “กวาง” นั้น มีตัวอักษร ก, ว, และ ง เป็นส่วนประกอบ คำว่า “กวาง” เกิดขึ้นได้เนื่องจากการประสมตัวอักษรเหล่านี้ตามโครงสร้างหนึ่ง หากเราเอาตัวอักษรเหล่านี้ประสมกันในโครงสร้างอื่น เราก็จะไม่ได้คำว่า “กวาง” แต่จะได้คำว่า “วางก” หรือ “ววกง” หรือ “งววก” หรือ “งกวา” ซึ่งไม่ได้หมายความอะไร อีกตัวอย่างหนึ่งก็คือ บ้าน เรามีหน้าต่าง ประตู หลังคา เป็นส่วนประกอบ และเมื่อเราจัดส่วนประกอบเหล่านี้ตามแบบหรือโครงสร้าง เราก็จะได้บ้านหลังหนึ่ง

ก. รหัสสาร

สารที่ผู้ส่งสารส่งออกไปเพื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ข่าวสาร และวัตถุประสงค์ของตนนั้นจะต้องอาศัยรหัส (code) เป็นเครื่องมือถ่ายทอดให้ปรากฏ รหัส คือ กลุ่มของสัญลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นในลักษณะที่มีความหมายต่อคน สิ่งที่จะเป็นรหัสได้จะต้องมีส่วนประกอบ (group of element) ทำหน้าที่เป็นคำศัพท์ (vocabularies) และมีกระบวนการ (set of procedures) หรือโครงสร้าง (structures) ที่รวมส่วนประกอบเข้าด้วยกันอย่างได้ความหมาย

เป็นการสร้างความสัมพันธ์ (syntax) ตัวอย่างของรหัสในการสื่อสารได้แก่ ภาษา ดนตรี การวาดภาพ การเต้นระบำ

ภาษา มีส่วนประกอบ (elements) เช่น เสียง (sounds) ตัวอักษร (letters) คำ (words) เป็นต้น ส่วนประกอบเหล่านี้ถูกจัดตามวากยสัมพันธ์ (syntax) จึงจะมีความหมาย

ดนตรีมีโน้ตเป็นศัพท์หรือส่วนประกอบ (vocabularies or elements) มีการประกอบเพลง (composition) ตามกฎเกณฑ์เป็นโครงสร้าง (structures) ทำให้มีความหมายต่อผู้ฟัง

การวาดภาพเป็นรหัส เพราะผู้วาดมีส่วนประกอบต่าง ๆ ในภาพ และมีโครงสร้างที่จัดให้ส่วนประกอบเหล่านั้นรวมกันแล้วมีความหมาย

การเต้นระบำมีท่าทางการเคลื่อนไหวร่างกายแต่ละท่าเป็นส่วนประกอบ เมื่อรวมท่าต่าง ๆ เข้าด้วยกันตามแบบที่กำหนดก็ทำให้มีความหมาย

โครงสร้างที่ทำให้ส่วนประกอบต่าง ๆ รวมกันอย่างมีความหมาย หรือการสร้างความสัมพันธ์ (syntax) นี้ ทำให้เราสามารถเห็นความแตกต่างระหว่างผู้ส่งสารแต่ละคนได้ กล่าวคือ ผู้ส่งสารคนหนึ่งก็มีวิธีในการสร้างความสัมพันธ์ของส่วนประกอบต่าง ๆ ในลักษณะหนึ่ง ในขณะที่ผู้ส่งสารอีกคนหนึ่งก็มีวิธีการในการสร้างความสัมพันธ์ของส่วนประกอบต่าง ๆ ในอีกลักษณะหนึ่ง

ข. เนื้อหาสาร

เนื้อหาสาร หมายความว่า สิ่งที่เป็นสาระ เรื่องราวของสารซึ่งถ่ายทอดความคิด เจตนาอารมณ์ และวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร ส่วนประกอบของเนื้อหาสารก็คือ สาระหรือประเด็นต่าง ๆ เมื่อนำเอาสาระหรือประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้มารวมกันเป็นโครงสร้าง ก็จะได้เนื้อหาสารทั้งหมด เช่น เราจะพูดเรื่องประชาธิปไตย สาระที่เราจะพูดอาจประกอบไปด้วยหัวข้อย่อย เช่น ความหมายของประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญ การเลือกตั้ง พรรคการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นต้น เมื่อเราจัดหัวข้อย่อยเหล่านี้ให้มีความสัมพันธ์กันตามแนวทาง (โครงสร้าง) ที่เหมาะสม ก็จะเป็นเนื้อหาของเรื่องประชาธิปไตยที่เราพูด

ค. การจัดสาร

การจัดสาร คือ การตัดสินใจของผู้ส่งสารในการเลือกและเรียบเรียงรหัสและเนื้อหาสาร ส่วนประกอบของการจัดสารก็คือ รหัสและเนื้อหาสาร โครงสร้างของการจัดการสาร ก็คือการเรียบเรียงรหัสและเนื้อหาสารเป็นรูปแบบที่เรากำหนดเพื่อส่งออกไปยังผู้รับสาร ตัวอย่างเช่น เนื้อหาสาระเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้อ่านได้อ่านหนังสือเล่มนี้ตั้งแต่นำแรกจนกระทั่งถึงขณะที่อ่านอยู่นี้ เป็นการจัดสารตามแนวของผู้เขียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านทราบและเกิดความเข้าใจในเรื่องนิเทศศาสตร์ ในการทำหนังสือพิมพ์ นักหนังสือพิมพ์จะทำการเลือกข่าวที่จะตีพิมพ์ เลือกใช้ถ้อยคำที่อ่านเข้าใจง่าย มีความหมายชัดเจน การเรียงลำดับเนื้อหาของข่าว ในการเขียนข่าวแต่ละ

ข่าวอาจเขียนในรูปปิรามิดตั้ง (upright pyramid) หรือปิรามิดหัวกลับ (inverted pyramid) มีการโปรยหัวข่าว (lead) ทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำไปนั้นก็เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจหรือพอใจ การกำหนดขนาดตัวอักษร เช่น การพาดหัวข่าวใหญ่ด้วยตัวไม้ การพาดหัวข่าวรอง การจัดข่าวบางข่าวไว้หน้า 1 ข่าวอื่น ๆ ไว้หน้าถัด ๆ ไป ย่อมแสดงให้เห็นถึงความสำคัญที่ไม่เท่ากันของข่าวต่าง ๆ การกระทำดังกล่าวนี้คือ การจัดสาร หรือในกรณีของการโฆษณาทางวิทยุกระจายเสียง ผู้โฆษณาอาจต้องการเรียกร้องความสนใจจากผู้ฟัง โดยใช้ถ้อยคำเช่น “ประกาศ ประกาศ...” เป็นต้น

ผู้ส่งสารแต่ละคนย่อมมีวิธีการในการจัดสารไม่เหมือนกัน เช่น หนังสือพิมพ์รายวันมี 16 หน้า เราจะมองเห็นได้ว่าแต่ละฉบับพาดหัวข่าวไม่เหมือนกัน เสนอข่าวคนละข่าวกัน ให้ความสำคัญต่อข่าวเดียวกันไม่เท่ากัน จัดภาพประกอบ หรือไม่จัดภาพประกอบข่าว เราอาจกล่าวได้ว่า วิธีการในการจัดสารก็คือ สไตล์ (style) ของแต่ละคน มีลักษณะเป็นของตนเองซึ่งไม่เหมือนกับคนอื่น

ภาษาเพื่อการสื่อสาร

จากที่กล่าวมา จะพบว่า ภาษา เป็นประเภทหนึ่งในรหัสสาร ซึ่งมีความสำคัญเพียงใดพิจารณาได้จากคำกล่าวต่อไปนี้

การสื่อสารที่จะประสบผลสำเร็จได้ จะต้อง มี ภาษา เป็นองค์ประกอบหนึ่ง อยู่ภายใต้สารเนื้อหาของสาร คือ ความคิดที่กลั่นออกมาเป็นเรื่องราว ความคิดนั้นไม่สามารถถ่ายทอดได้ถ้าไม่มีภาษา ภาษานั้นเป็นสื่อที่จะให้เนื้อหาเกาะเกี่ยวไปยังผู้รับสารให้เกิดความเข้าใจหรืออาจกล่าวได้ว่า ภาษาคือตัวสารนั่นเอง

มีผู้กล่าวว่า ภาษาที่ใช้คือหัวใจของการสื่อสาร หมายความว่า ผู้ใช้ภาษาควรตระหนักในบทบาทและความสำคัญของภาษาที่มีต่อการสื่อสารของมนุษย์ เป็นส่วนช่วยให้เนื้อหาที่จะสื่อสารเป็นที่รับรู้และเข้าใจรวมกันได้

สารทุกชนิดไม่ว่าจะสั้นยาวมากน้อยเพียงใด ก่อนที่คนเราจะสามารถรับรู้จนทำให้เกิดความเข้าใจรวมกันได้นั้น จะต้องส่งมาในรูปของภาษาหรือสัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น สารจะปรากฏขึ้นโดยตัวของมันเองแท้ ๆ ไม่ได้ (อวยพร พานิช และคณะ, 2547: 1 – 2)

นอกจากที่กล่าวมานี้ อวยพร พานิช และคณะ (2547) ยังได้อธิบายและให้รายละเอียดเกี่ยวกับภาษาเพื่อการสื่อสารไว้อย่างน่าสนใจ ดังต่อไปนี้

ภาษาสัมพันธกับการสื่อสารอย่างไร

ในการสื่อสารนั้น ภาษา คือพาหะให้เนื้อหาของสารเกาะเกี่ยวจากผู้ส่งสารไปสู่ผู้รับสาร ผู้ผลิตภาษา คือ ผู้ส่งสาร ภาษาที่ออกมาจะดีหรือไม่ดีอยู่ที่ทักษะในการสื่อสารของผู้ส่งสาร แต่ทั้งนี้ ต้องขึ้นอยู่กับผู้รับสารด้วย เพราะผู้ส่งสารเลือกใช้ภาษาในการเสนอสารที่เหมาะสมของผู้รับสาร เหมาะสมกับความรับรู้และทักษะการใช้ภาษาของผู้รับสาร พุดง่าย ๆ คือ ผู้ส่งสารที่ดีนั้น มักพุดจา ภาษาเดียวกับผู้รับสาร คือ ต้องเรียนรู้ภาษาของผู้รับสารนั่นเอง

ในแบบจำลองการสื่อสารแทบทุกแบบ นักวิชาการสื่อสารให้ความสำคัญกับภาษาไว้เป็นส่วนหนึ่งของสารหรือเป็นความสามารถของผู้สื่อสาร อริสโตเติล นักปราชญ์ชาวกรีก กล่าวถึง คำพูดว่าเป็นส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งในสามส่วน ได้แก่ ผู้พุด คำพุด และผู้ฟัง หมายถึง คำพุด หรือ ภาษา ก็คือ สารทั้งหมดในความหมายปัจจุบัน

เบอร์โกล นักทฤษฎีที่มีชื่อเสียงทางนิเทศศาสตร์ กล่าวถึงภาษาว่า เป็นองค์ประกอบสำคัญของผู้ส่งสารและผู้รับสารที่จำเป็นต้องมี เพราะเป็นทักษะในการสื่อสารอย่างหนึ่ง

เชนนอนและวีเวอร์ ได้อธิบายว่า การสื่อสารจะมีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 6 ประการ ได้แก่ ผู้พุด เครื่องส่งสัญญาณ เครื่องรับ ผู้ฟัง และเสียงรบกวน สัญญาณในที่นี้ก็คือสิ่งที่รับรู้ร่วมกันระหว่างผู้สื่อสาร ได้แก่ ภาษา นั่นเอง

ชแรมป์สร้างแบบจำลองไว้ถึง 4 แบบ ใน 2 แบบแรก ชแรมป์กล่าวถึงคำว่า สัญญาณแทนที่คำว่า สาร ซึ่งหมายถึง ภาษา ที่ใช้ในการสื่อสารนั่นเอง ขณะเดียวกันก็ชี้ให้เห็นความสามารถทางภาษาของผู้สื่อสาร ด้วยคำว่า ผู้เข้ารหัสและผู้ถอดรหัส หมายความว่า การสื่อสารจะดำเนินไปได้ราบรื่น เมื่อทั้ง 2 ฝ่ายมีความสามารถทางภาษาในการส่งภาษาและรับภาษาที่อีกฝ่ายส่งมา ในแบบจำลองหลัง ๆ ชแรมป์กล่าวถึงผู้ส่งสารและผู้รับสารว่าเป็นผู้ตีความรหัส หมายความว่า ในการสื่อสาร ทั้งผู้ส่งและผู้รับสาร ต่างก็ทำหน้าที่ตีความรหัส หมายความว่า ในการสื่อสารทั้งผู้ส่งและผู้รับสารต่างก็ทำหน้าที่ตีความภาษาในการสื่อสารและป้อนกลับสารใหม่ที่ตีความกลับไป ซึ่งย่อมจะทำให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น

ต่อมาเมื่อการสื่อสารมีการพัฒนามากขึ้น จึงมีผู้วิเคราะห์สารหรือตัวภาษาน่าจะแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ภาษาที่ใช้ถ้อยคำ (Verbal Language) เรียกเป็นคำศัพท์ว่า “วจนภาษา” และภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำ (Non-verbal Language) เรียกเป็นคำศัพท์ว่า “อวจนภาษา”

วจนภาษา คือ ภาษาถ้อยคำ (Verbal Language) ได้แก่ คำพูดหรือตัวอักษรที่กำหนดตกลงร่วมกันในสังคม ซึ่งหมายรวมทั้งเสียงและลายลักษณ์อักษร ภาษาถ้อยคำจึงเป็นภาษาที่มนุษย์สร้างขึ้นอย่างมีระบบมีหลักเกณฑ์ทางภาษาหรือไวยากรณ์ ซึ่งคนในสังคมนั้นต้องเรียนรู้ที่จะเข้าใจและใช้ภาษาในการฟัง พูด อ่าน เขียน และคิด

อวจนภาษา คือ ภาษาไม่ใช้ถ้อยคำ (Non-verbal Language) หมายถึง สัญลักษณ์ รหัสที่ไม่มีตัวอักษร คำพูด แต่เป็นที่เข้าใจร่วมกันได้ระหว่างผู้ส่งสาร-ผู้รับสาร มีจุดมุ่งหมายที่จะสื่อสารและปฏิกริยาตอบสนอง บางตำราเรียกว่า ภาษาเงียบ กายภาษา ภาษาท่าทาง เป็นต้น

ในกรณีของวจนภาษา อรรถวณ ปิลันธนีโอวาท (2546: 167) ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดหนึ่ง ๆ สามารถแสดงออกได้ด้วยถ้อยคำหลายอย่างต่าง ๆ กัน แม้ในภาษาเดียวกัน การใช้คำที่แตกต่างกันทำให้เกิดความประทับใจในระดับที่แตกต่างกันแก่ผู้รับสาร

จากที่กล่าวมา จะพบว่า โครงสร้างของวจนภาษา ประกอบไปด้วยคำที่ผูกกันเป็นประโยคเพื่อสื่อความหมายไปยังผู้รับสาร สำหรับลักษณะของคำและลักษณะของประโยคนั้น พนมพร นิรัญทวี และเทพี จรัสจรวงเกียรติ อ้างถึงใน เสริมศิริ นิลดำ, 2541: 32 – 36) ได้ให้รายละเอียดไว้ดังนี้

ลักษณะของคำ

ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเองซึ่งแตกต่างจากภาษาอื่น กล่าวคือภาษาไทยมีลักษณะเป็นภาษาคำโดด (isolating language) คำในแต่ละคำในภาษาไทยจะมีความสมบูรณ์ในตัวเอง ให้อำนาจประโยคได้ทันทีโดยไม่ต้องเปลี่ยนแปลงรูปคำ นอกจากนี้ การเรียงตำแหน่งของคำในประโยคยังมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความหมายและหน้าที่ของคำ เมื่อเข้าประโยคต้องเรียงคำให้ถูกตำแหน่งหน้าที่ หากเรียงผิดที่ผิดตำแหน่ง ความหมายก็จะผิดไปด้วย

สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เลือกใช้คำได้อย่างถูกต้องในการใช้ภาษาก็คือ ต้องรู้ความหมายของคำที่นำมาใช้อย่างถ่องแท้เสียก่อน แม้คำในภาษาไทยจะเป็นคำที่มีความหมายในตัวมันเอง แต่ก็มิได้หมายความว่าเราจะสามารถนำคำมาใช้ได้ทันที เพราะความหมายของคำมีความสัมพันธ์กับตำแหน่งในประโยคด้วย ถ้าตำแหน่งเปลี่ยน ความหมายและหน้าที่ก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย เช่น

ไก่อ้วน	ชั้น เป็น กริยา	หมายถึง	อาการร้องเป็นเสียง
ชั้นใบนี้	ชั้น เป็น คำนาม	หมายถึง	ภาชนะสำหรับใส่หรือตักน้ำ
เขาพูดน่าขัน	ชั้น เป็น วิเศษณ์	หมายถึง	น่าหัวเราะ ชวนหัวเราะ

ดังนั้น จึงควรได้ทราบถึงลักษณะที่น่าสนใจในเรื่องความหมายของคำไว้ดังนี้

1. คำที่มีความหมายโดยตรง คือ คำที่ทุกคนเข้าใจความหมายได้ตรงกันและพจนานุกรมได้ให้คำจำกัดความไว้แล้ว เช่น

กิน	หมายถึง	เคี้ยว เคี้ยวกลืน เช่น กินข้าว
เสื่อ	หมายถึง	สัตว์ป่าสีเทาที่มีลักษณะคล้ายแมว คุร่าย ชอบกินสัตว์อื่นเป็นอาหาร

2. คำที่มีความหมายโดยนัย คือ คำที่มีความหมายพิเศษเพิ่มขึ้นจากความหมายโดยตรง จะเข้าใจกันได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับพื้นฐาน ประสบการณ์ของแต่ละบุคคล และคำที่มาห้อมล้อม (บริบท) อีกด้วย เช่น

	ความหมายโดยตรง	ความหมายโดยนัย
กิน	เคี้ยว เคี้ยวกลืน	โกง
เสื่อ	สัตว์ป่าสีเทา	คนเก่ง คนดูร่าย

3. คำบางคำที่มีหลายความหมาย คือ คำ ๆ เดียว สามารถใช้ได้หลายความหมายและอาจทำหน้าที่ต่างกันไปตามแต่ตำแหน่งของคำนั้น การที่จะรู้ความหมายแน่ชัดต้องดูบริบทของคำนั้น ๆ ด้วย จึงจะเข้าใจอย่างชัดเจน เช่น

ด้วง มีความหมายหลายอย่าง ดังนี้

- ก) ตัวแมลงหรือผีเสื้อที่ยังไม่มีปีก คล้ายตัวหนอน ตัวอย่าง มะพร้าวต้นนี้มีด้วงอยู่เต็ม
- ข) ชื่อชนมชนิดหนึ่ง ตัวอย่าง เขาไม่เคยรู้จักชนมด้วงเลย
- ค) ชื่อชอชนิดหนึ่ง ตัวอย่าง ฉันชอบเล่นชอด้วง

ง) ชื่อเครื่องดักสัตว์ชนิดหนึ่ง ตัวอย่าง เขาถือดวงไปดักแย้

4. คำบางคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน อาจแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ดังนั้น การเลือกใช้คำประเภทนี้จึงต้องพิจารณาความหมายของแต่ละคำให้ถูกต้อง มิฉะนั้น อาจทำให้การสื่อความหมายไม่ตรงตามความต้องการได้ เช่น

ก) **จัดจ้าน** หมายความว่า ปากกล้า ปากจัด เจ้าคารม ตัวอย่าง เขาปากคอจัดจ้าน

ข) **จัดเจน** หมายความว่า สั้นทัด จัดเจน ชำนาญ ตัวอย่าง เขามีความสั้นทัดจัดเจนในการทำงาน

ลักษณะของประโยค

ประโยค คือ กลุ่มคำที่นำมาเรียบเรียงกันขึ้นให้ได้ใจความสมบูรณ์ คำแต่ละคำในภาษาสามารถสื่อความหมายได้ แต่คำจะแสดงความคิดและอารมณ์ได้อย่างแจ่มแจ้งชัดเจนก็ต่อเมื่อประกอบกันเป็นประโยค ประโยคจึงทำหน้าที่เป็นหน่วยพื้นฐานของความคิด กล่าวคือ ในการแสดงความคิดที่สมบูรณ์แต่ละครั้ง ต้องใช้ประโยคอย่างน้อยหนึ่งประโยค

โครงสร้างประโยคของภาษาไทยประกอบด้วยภาคประธานและภาคแสดง (กริยา) บางประโยคอาจมีหน่วยที่ทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยคด้วย แต่ในการเขียนเรื่องราวใด ๆ ก็ตาม ถ้าใช้ประโยคที่ประกอบด้วย ประธาน กริยา หรือกรรมเท่านั้น ย่อมสื่อสารหรือเรื่องราวที่ละเอียดกว่านี้ไม่ได้ ดังนั้น ประโยคจึงต้องมีส่วนขยายช่วยเพิ่มขึ้น คือ ส่วนขยายประธาน ส่วนขยายกริยา และส่วนขยายกรรม ถ้าประโยคมีส่วนขยายครบทั้ง 3 ส่วน จะเรียงลำดับคำในประโยคได้ดังนี้

ภาคประธาน		ภาคแสดง			
ประธาน	ขยายประธาน	กริยา	กรรม	ขยายกรรม	ขยายกริยา
สิงโต	-	คำราม	-	-	-
ครู	-	สอน	หนังสือ	-	-
วิชัย	เพื่อนของผม	ถูก	หวย	-	-
สุนัข	ข้างบ้าน	เหยียบ	ต้นไม้	ที่แม่ปลูกไว้	-
นักศึกษา	ห้องนี้	ทำ	ข้อสอบ	วิชาภาษาไทย	อย่างตั้งใจ
น้ำ	ของฉันทัน	ปัก	ผ้า	-	เก่ง

อย่างไรก็ตาม แม้ประโยคในภาษาไทยส่วนใหญ่จะมีโครงสร้างการเรียงคำแบบประธาน-กริยา-กรรม แต่รูปประโยคก็มีได้เรียงลำดับส่วนของประโยคเช่นนี้เสมอไป ในการใช้ภาษาจริง และในสภาพที่เป็นทางการ ยังอาจมีการนำกริยาหรือกรรมมาไว้ต้นประโยคหรือบางประโยคอาจนำกริยามาทำหน้าที่เป็นประธานก็ได้

ดังนั้น ประโยคในภาษาไทย จึงจำแนกออกได้ 4 ประเภท ดังนี้

1. ประโยคประธาน ได้แก่ ประโยคที่มีประธานอยู่ต้นประโยค เช่น

ชาวสวนปลูกผัก

ผู้สื่อข่าวรายงานข่าว

2. ประโยคกริยา ได้แก่ ประโยคที่มีกริยาอยู่ต้นประโยค เพื่อให้กริยาเด่น แล้วนำประธานมาไว้ข้างหลัง ส่วนมากคำกริยาที่ใช้ในการขึ้นต้น คือ เกิด มี ปรากฏ เช่น

เกิดไฟไหม้ที่ศูนย์การค้า

มีการทำร้ายร่างกายนักโทษในเรือนจำ

3. ประโยคกรรม แก่ ประโยคที่มีผู้ถูกกระทำขึ้นต้นประโยค เมื่อต้องการเน้น เช่น

ผู้ร้ายถูกตำรวจจับ

กวางถูกเสือตะปบ

4. ประโยคกริต ได้แก่ ประโยคประธานหรือประโยคกรรมที่มีผู้รับใช้แทรกเข้ามาในประโยค เช่น

หัวหน้าให้ลูกน้องแก้ไขรายงาน

แม่ให้ญาติไปซื้อข้าว

ประโยคเกิดจากคำเรียงต่อ ๆ กัน และคำเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันดังได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้น จึงอาจแบ่งประโยคออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1. ประโยคเดี่ยว คือ ประโยคที่แสดงข้อความเดียว มีส่วนประกอบคือ ประธานและกริยา ถ้ากริยาต้องการกรรมก็มีอยู่ในประโยคด้วย นอกจากนี้ อาจมีคำขยายประธาน หรือขยายกริยาหรือขยายกรรม เช่น “รถเล่น” “แมร์ักลูก” “เด็กคนนั้นเคยมาที่บ้านฉันเสมอ ๆ”

2. ประโยคความซับซ้อน คือ ประโยคที่แสดงข้อความมากกว่าหนึ่ง อาจมี 2 หรือ 3 ข้อความหรือมากกว่านั้น ประโยคซับซ้อนประกอบด้วยประโยคเดี่ยวหลายประโยคและมีสันฐานเชื่อมประโยคเดี่ยวเหล่านั้นเข้าด้วยกัน เช่น “นิตไปทำงานแล้ว แต่น้อยไม่ยอมไป” “คุณพ่อกับคุณแม่ไปสู่พรณบุรีตั้งแต่เมื่อวานนี้” “นาฬิกาที่คุณพ่อซื้อให้ฉันเมื่อวันเกิดหายไปเสียแล้ว”

ตัวอย่างงานวิเคราะห์เกี่ยวกับการถ่ายทอดสารโดยใช้วัจนภาษา เช่น งานของจิราพร เนติธาดา (2542) ที่ศึกษาวิธีการถ่ายทอดธรรมชาติของหลวงพ่อบุญมา สุภัทโธ ได้แบ่งวิธีการวิเคราะห์ออกเป็น การวิเคราะห์คำ และการวิเคราะห์ประโยค ซึ่งพบว่า

การวิเคราะห์คำ ในการวิเคราะห์คำ หรือองค์ประกอบที่เล็กที่สุดของประโยคนั้น จากการวิจัยพบคำที่หลวงพ่อบุญมาใช้ในการถ่ายทอดธรรมะจะมีลักษณะดังนี้ คือ

- เป็นคำสั้น ๆ ง่าย ๆ ที่คนทั่วไปรู้จักอยู่แล้ว
- การหลีกเลี่ยงคำศัพท์เฉพาะทาง

การวิเคราะห์ประโยค จากการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่ประโยคที่หลวงพ่อบุญใช้ในการถ่ายทอดธรรมะ มีดังนี้

- ประโยคบอกเล่า
- ประโยคคำถาม ซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับปริศนาธรรม คือ เป็นประโยคคำถามที่ทิ้งท้ายไว้ให้ผู้ฟังคิดพิจารณาต่อเอง
- ประโยคเปรียบเทียบ

นอกจากนี้ อมรรัตน์ เรื่องสกุล (2541) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า สำหรับการใช้ภาษาให้เกิดความเด่นชัดและเกิดความประทับใจ น่าติดตามนั้น คำที่นักวรรณกรรมตั้งขึ้นเพื่อให้ตรงกับคำว่า Figure of Speech คือ คำว่า “ภาพพจน์” ซึ่งในชีวิตประจำวัน เรามักจะใช้ถ้อยคำที่ภาพพจน์ต่าง ๆ โดยไม่รู้ตัว ไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือการเขียน

อวยพร พานิช และคณะ (2547) กล่าวถึง ภาพพจน์ (Figure of Speech) ว่า คือ ถ้อยคำที่ทำให้เกิดภาพหรือภาพในใจ คำว่า ภาพพจน์ในที่นี้จึงเป็นเรื่องของภาษา ศิลปะการใช้ถ้อยคำ

เสียงของคำ ไม่เกี่ยวข้องกับ คำว่า ภาพพจน์ซึ่งคนส่วนใหญ่มักจะใช้แทนคำว่า ภาพลักษณ์ (Image)

ภาพพจน์ มี 8 ชนิด ดังต่อไปนี้

1. อุปมาอุปไมย (Simile) คือการเปรียบเทียบโดยตรง เปรียบเทียบสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่า เหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง ตัวอย่างเช่น สวยเหมือนนางฟ้า ดวงตาของเธอสุกสกาวดั่ง ดวงดาว เป็นต้น อุปมาอุปไมยจะใช้คำเชื่อมเหล่านี้ เช่น ดัง เปรียบ เสมอ เหมือน ดุจ เป็นต้น เช่น ชนเหมือนลิง
2. อุปลักษณ์ (Metaphor) เป็นการกล่าวเปรียบเทียบเป็นนัยให้เข้าใจเอง ไม่กล่าว เปรียบเทียบตรง ๆ เช่น ที่ประชุมแห่งนี้เป็นที่รวมของบรรดาเสือสิงห์กระทิงแรดทั้งหลาย สวรรค์ในอก นรกในใจ คลื่นมนุษย์หลังไหลมาร่วมพิธี
ภาพพจน์ชนิดอุปลักษณ์นี้ นักเขียนนิยมใช้กันมากในคอลัมน์หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ เพราะใช้คำน้อย กินความหมายมาก
3. บุคคลาธิษฐาน (Personification) คือ ภาพพจน์ที่กล่าวถึงสิ่งที่ไม่มีชีวิตเสมือนเป็น สิ่งมีชีวิต เช่น ฟ้าร้องไห้ ใบไม้เรไรระบำ เสียงซากอิฐ ปูน สะอื้น ตัวอย่างที่เห็นได้ง่าย ๆ เช่น จากนิทานสัตว์ที่ตัวละครเป็นสัตว์พูดได้ แสดงบทบาทเหมือนมนุษย์
4. อนุนามนัย (Synicdoche) คือ การนำส่วนน้อยหรือส่วนย่อยที่เห็นเด่นชัดมากกล่าว โดยหมายถึงส่วนทั้งหมด เช่น กรุงเทพฯคือประเทศไทย เพชรบุรีเหมือนคนดู
5. นามนัย (Metonymy) คือ การเรียกชื่อสิ่งหนึ่ง โดยใช้คำอื่นแทนไม่เรียกตรง แต่เป็นที่ รู้จักกันทั่วไป เช่น ฐานันดรที่ 4 คือ นักหนังสือพิมพ์ แย่งเก้าอี้กัน คือ แย่งตำแหน่ง กัน เป็นต้น
อนุนามนัย และนามนัย เป็นภาพพจน์ที่ใช้เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้คำธรรมดา ซ้ำซาก มาใช้คำสั้น ที่บอกจุดเด่นของสิ่งนั้นได้ โดยผู้ส่งสารไม่ต้องเสียเวลาอธิบาย และผู้รับสารก็มองเห็นภาพได้ทันที
6. อภิปจน์ (Hyperbole) คือ การกล่าวเกินจริง อาจมากเกินจริงหรือน้อยเกินจริง นิยม ใช้กันมาก แม้ในภาษาพูด เพราะเป็นการเปรียบเทียบที่เห็นภาพได้ง่าย เช่น การบิน ไทย รักคุณเท่าฟ้า ผู้จนเลือดหยดสุดท้าย
7. ปฏิพจน์ (Poradox) คือ การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตรงข้ามกัน หรือขัดแย้งกัน มา กล่าวอย่างกลมกลืนกัน ภาพพจน์ประเภทนี้ต้องวิเคราะห์ความหมายให้ลึกลงไปจึง จะเข้าใจ เช่น รักยาวให้สั้น รักสั้นให้ต่อ เสียน้อยเสียยาก เสียมากเสียง่าย เล็กดีรส โต หัวเราะร่า น้ำตาริน

8. สัทพจน์ (Onomatopoeia) คือ ภาพพจน์ที่เลียนเสียง หรือแสดงลักษณะอาการต่าง ๆ เช่น เสียงดนตรี อาการของสัตว์ เป็นต้น สัท แปลว่า เสียง การใช้ภาพพจน์ประเภทนี้ทำให้รู้สึกเหมือนได้ยินเสียงของสิ่งนั้นจริง ๆ โดยใช้เสียงแทนคำ เช่น

เสียงดนตรี   อ้อยอ้อยเอื้อยเอื้อยอ้อเสียงซอคู่

เสียงสัตว์   อ้อยอ้อเอียงอ้อยอ้อเอียงส่งเสียงร้อง

เสียงธรรมชาติ   มั่นดั่งจอกโครม ๆ มั่นดั่งจอก ๆ จอก ๆ โครม

(เสียงนำตจากเพลงเขมรไทยค)

2. ทฤษฎีการสื่อความหมายของอิวม์

อิวม์ (สมฤดี วิศวะเวทย์, ผู้แปล อังถึงใน อัญชลี ธิรเนตร, 2543: 38) ได้กล่าวไว้ว่า “ภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้สื่อสารความคิด อารมณ์ และความรู้สึกของตนเอง ออกมาเป็นคำพูด เมื่อให้บุคคลอื่นรับรู้และเข้าใจ ดังนั้นเรื่องราวและธรรมชาติของมนุษย์จะขาดความสมบูรณ์ หากปราศจากความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดและความรู้สึกของมนุษย์”

เกณฑ์ตัดสินความหมายของคำ

อิวม์ (สมฤดี วิศวะเวทย์, ผู้แปล อังถึงใน อัญชลี ธิรเนตร, 2543 : 39) กล่าวว่า คำ ๆ หนึ่งอาจมีความหมายหรือไม่มีความหมายก็ได้ แต่คำที่มีความหมายเป็นคำที่อิวม์ต้องการ เขาเชื่อว่า เมื่อเรากล่าวคำ ๆ หนึ่งที่มีความหมาย เช่น “ไฟ” นั้น แสดงว่ามีการรับรู้บางอย่างเกิดขึ้นในใจของเรา และอะไรก็ตามที่เรารับรู้ เขาเรียกมันว่า มโนภาพ ในทัศนะของเขา คำที่มีความหมายทุกคำ ต้องสัมพันธ์กับมโนภาพได้ “มโนภาพ” นั้น สิ่งที่เขาต้องการหมายถึง คือ การรับรู้ในใจของมนุษย์ที่สามารถสืบกลับไปหาต้นกำเนิดของมันในประสบการณ์ได้ เช่น คำว่า “ภูเขาทอง” เป็นคำประสมระหว่างคำ “ภูเขา” กับ “ทอง” เมื่อรวมกันแล้ว หมายถึง เนินหินสูงใหญ่ที่มีสีเหลืองอร่ามเหมือนทอง ถึงแม้ว่าเราไม่เคยเห็นหรือไม่มีใครเคยพบเห็นสิ่งที่มีลักษณะเป็นภูเขาสีเหมือนทองนี้เลย แต่คำนี้ก็มีความหมาย เพราะคำแต่ละคำซึ่งเป็นองค์ประกอบของคำประสมนี้ เป็นคำที่เราสามารถมีมโนภาพได้ เราสร้างมโนภาพภูเขา และมโนภาพทองขึ้นในใจเราได้ เมื่อเอามันมาประสมกัน

ประสบการณ์ในที่นี้ หมายถึงทั้งประสบการณ์ภายนอกที่รับรู้ผ่านประสาทสัมผัสและประสบการณ์ภายใน คือความคิดและความรู้สึกในใจ อิวม์ถือว่า คำที่เรารู้ด้วยวิธีนี้ เป็นคำที่มี

ความหมายเพราะสามารถโยงกับประสบการณ์ได้ แต่คำที่ไม่อาจนิยามได้ด้วยคำอื่น ต้องนิยามโดยชี้ไปที่ตัวอย่างที่มีอยู่ในประสบการณ์แทน เรียกว่า รอยประทับ (impression)

เมื่อเกณฑ์ตัดสินความหมายของคำจำเป็นต้องอาศัยการย้อนกลับไปที่ยอยประทับซึ่งเป็นประสบการณ์แรกสุดทุกครั้ง ฉะนั้น เมื่อใดก็ตามที่เราสงสัยว่ามโนภาพที่สัมพันธ์กับคำ ๆ หนึ่ง มีความหมายอย่างแท้จริงหรือไม่ ฮิวม์บอกว่า สิ่งที่เราจำเป็นต้องถาม คือ “มโนภาพที่เราคิดว่า มีความหมายนั้นถือกำเนิดมาจากรอยประทับใด”

มโนภาพ

คำที่มีความหมายต้องทำให้เราสร้างมโนภาพขึ้นในใจได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า คำคือสัญลักษณ์ที่เราใช้สื่อสารเพื่อความเข้าใจกันแทนมโนภาพ แต่คำส่วนใหญ่ในภาษาเกือบทุกภาษาเป็นคำสากล คำสากล หมายถึง คำที่ใช้เรียกสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในประเภทเดียวกัน โดยไม่เจาะจงว่าเป็นสิ่งใดเฉพาะของประเภทนั้น มโนภาพสากลในความหมายของล็อก คือ มโนภาพที่เกิดจากการถอด (abstraction) เอาลักษณะต่าง ๆ ที่ทำให้สิ่งหนึ่งเป็นสิ่งเฉพาะทิ้งไป ทั้งคุณสมบัติ ขนาด เวลา สถานที่ ฯลฯ จนเหลือแต่ลักษณะร่วมที่ทำให้เราสามารถนามมโนภาพนี้ไปใช้แทนสิ่งเฉพาะหลายสิ่งในประเภทเดียวกันบ่อยเข้า จินตนาการของเราที่พร้อมที่จะนึกถึงภาพของเก่า ๆ เหล่านี้เมื่อได้ยิน

ถึงแม้ว่ามนุษย์อาจพร้อมที่จะสำรวจความทรงจำต่อไปเรื่อย ๆ แต่ก็ไม่สามารถจำมโนภาพทุกมโนภาพที่เคยรู้จักได้ ดังนั้น มโนภาพเท่าที่เรานึกได้จึงไม่มีวันสมบูรณ์ครบทุกรูปแบบ แต่ฮิวม์ก็คิดว่า มันเพียงพอแก่การที่เราจะใช้สื่อความหมายให้เป็นที่เข้าใจกันได้ในชีวิตประจำวัน

มโนภาพกับมโนทัศน์

“มโนภาพ” ของฮิวม์เป็นสิ่งที่เขาเห็นว่า ต้องย้อนกลับไปที่ยอยประทับเบื้องต้นได้ทุกมโนภาพ และประสบการณ์เบื้องต้นต้องเป็นสิ่งที่เรารับรู้โดยประสาทสัมผัส และเมื่อคำที่มีความหมายคือ สัญลักษณ์ที่ใช้แทนมโนภาพ คำทุกคำจึงต้องย้อนกลับไปหาประสบการณ์โดยตรงได้ในที่สุด และความหมายของคำมีระดับแตกต่างกันไปตามความใกล้หรือไกล ที่มโนภาพสัมพันธ์กับประสบการณ์เบื้องต้น และมโนทัศน์มีความหมายกว้างกว่ามโนภาพ โดยมันรวมเอาความหมายของมโนภาพเข้าเป็นความหมายหนึ่งของมันด้วย เกณฑ์ของฮิวม์ที่บอกว่า คำจะมีความหมายก็

ต่อเมื่อเราสามารถโยงมันเข้ากับมโนภาพ ซึ่งย้อนกลับไปหาประสบการณ์ที่เราารู้ได้โดยตรงนี้ อาจใช้ได้ดีกับคำบางประเภท เช่น คำนามบางลักษณะ เป็นต้นว่า คน บ้าน ต้นไม้ หรือคำกริยาบางหมวด เช่น นั่ง เดิน พุด หรือกับคำขยายบางประเภท เช่น กลม สีเหลืองอร่าม แต่ยังมีคำอีกมากมายในภาษาที่หาตัวอย่างในประสบการณ์ที่ตรงพอดีไม่ได้ ถึงกระนั้น เราก็เข้าใจความหมายของมันได้โดยทั่วไป และใช้มันสื่อสารได้ คำเหล่านี้ส่วนใหญ่ได้แก่ คำที่มีลักษณะเป็นนามธรรม เช่น เสรีภาพ สังคม การศึกษา บริหาร เป็นต้น ซึ่งเราเรียกคำเหล่านี้ว่า มโนทัศน์

มโนทัศน์ในความหมายที่เป็นจินตภาพ หรือภาพจำลองประสบการณ์มีความหมายเดียวกับ “มโนภาพ” มโนทัศน์ตามความหมายนี้ เป็นสิ่งเฉพาะ แต่ถูกนำมาใช้ทำหน้าที่เหมือนเป็นสิ่งสากล

มโนทัศน์ ในความหมายที่ไม่ใช่ภาพจำลองประสบการณ์โดยตรง หรือมโนทัศน์เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางภาษาศาสตร์ เป็นมโนทัศน์ที่เกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีมโนทัศน์ตามความหมายแรก หรือ “มโนภาพ”

การยอมรับมโนภาพผสมประเภทนี้ ไม่ใช่ภาพจำลองเหตุการณ์โดยตรงนี้ เท่ากับยอมรับว่ามนุษย์มีความสามารถพิเศษที่จะนำเอาข้อมูลเดี่ยวหลาย ๆ ข้อมูลมาผสมผสานเป็นข้อมูลใหม่ อย่างไรก็ตามแต่ละจินตนาการ โดยสิ่งที่เราจินตนาการผสมมันเข้าด้วยกันนั้น ไม่จำเป็นต้องมีอยู่ในประสบการณ์ให้เรารับรู้โดยตรง ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า จินตนาการเป็นสิ่งที่มิมีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้มนุษย์คิดและเข้าใจว่าตนสามารถรู้ความจริงเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ได้

ทฤษฎีการเชื่อมโยงมโนภาพ

เท่าที่ผ่านมา เราได้กล่าวถึงจิตมนุษย์ในลักษณะที่เหมือนกับผ้าขาวบริสุทธิ์ไร้รอยเปื้อนหรือปราศจากข้อมูลบรรจุอยู่ในตอนแรกเริ่ม ข้อมูลแรกที่มนุษย์รับเข้ามาไว้ในใจ คือ รอยประทับ ซึ่งอาจเรียกในสมัยนี้ว่า ข้อมูลทางผัสสะ ส่วนมโนภาพซึ่งเป็นข้อมูลขั้นที่สองเป็นการจำลองข้อมูลขั้นแรกอีกที ดังนั้น ข้อมูลทั้งหมดในใจของเราจึงมีกำเนิดจากต้นแบบเดียวกัน คือ สิ่งที่ไม่กระทบประสาทสัมผัส ด้วยเหตุนี้ จึงกล่าวได้ว่า ประสบการณ์เท่านั้นเป็นที่มาของความหมาย และการรับรู้ทุกอย่างของมนุษย์ มโนภาพผสมทุกมโนภาพ จะต้องพาเรากลับไปหารอยประทับเดี่ยวได้เสมอ แต่ไม่ใช่ว่าความรู้ทั้งหมดของมนุษย์จะเป็นผลจากการกระทำของธรรมชาติ หรือสิ่งที่มีอยู่ใน

โลกภายนอกฝ่ายเดียว เนื่องจากมนุษย์มีสมรรถนะพิเศษบางประการ นั่นคือจินตนาการ จึงทำให้มนุษย์จัดการกับข้อมูลที่เข้ามาอยู่ในใจอย่างไรก็ได้

เนื่องจาก มีมโนภาพเดี่ยวบางมโนภาพมักมาด้วยกันหรือพร้อมกัน และมโนภาพผสมที่ถูกสร้างขึ้นจากมโนภาพเดี่ยวเหล่านี้ จะเป็นอย่างเดิมทุกครั้งราวกับมีกฎเกณฑ์กำหนดไว้ ดังนั้น จึงต้องมีกฎการเชื่อมโยงมโนภาพที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงเป็นภาพเดี่ยวเข้าด้วยกันอย่างเป็นระเบียบ สม่่าเสมอ และกฎนี้เองที่ผลักดันให้มโนภาพเดี่ยวต่าง ๆ มารวมหรือสัมพันธ์กันรูปแบบเดิม เหมือนกับเป็นแรงลึกลับหรือพลังอ่อน ๆ (a gentle force) ที่กำหนดให้ใจของเราจะต้องคิดอีกมโนภาพหนึ่งตามมาทันที เมื่อเกิดรอยประทับหรือมโนภาพนี้แล้ว ทั้งที่ จริง ๆ แล้ว มันเป็นอิสระจากกัน ความสามารถในการเชื่อมโยงมโนภาพ เป็นความสามารถที่มนุษย์ทุกคนมีเหมือนกัน โดยธรรมชาติ และมีบทบาททำให้มนุษย์ใช้ภาษาสื่อสารกันเป็นที่เข้าใจได้

กฎการเชื่อมโยงมโนภาพมีอยู่ 3 กฎ ดังต่อไปนี้

1. ความคล้ายคลึงกัน (resemblance)
2. ความต่อเนื่องกันในแง่ของเวลาหรือสถานที่ (contiguity in time or place)
3. ความเป็นสาเหตุและผล (cause – effect)

คุณสมบัติทั้งสามอย่างนี้ เป็นความสัมพันธ์ที่เราสังเกตได้ในประสบการณ์ เมื่อใดที่เราเห็นสิ่งสองสิ่งมีความสัมพันธ์กันในบางลักษณะข้างต้น จิตของเราจะทำการเชื่อมโยงการรับรู้ที่ต่างเป็นอิสระแยกกันอยู่เข้าด้วยกันทันทีตามธรรมชาติ และทุกครั้งจะเชื่อมโยงในลักษณะเดิมเสมอ ไม่เปลี่ยนแปลง คล้ายเครื่องจักรที่เมื่อเริ่มกดปุ่มทำงานก็จะเดินตามกลไกทันที

ความสัมพันธ์สามประการที่กล่าวนี้ ถือเป็นความสัมพันธ์ตามธรรมชาติ (Natural relation) เนื่องจากจิตของเราจะเชื่อมโยงการรับรู้ที่กำลังมีกับมโนภาพที่มีคุณสมบัติหนึ่งในสามนี้ทันที ถ้าหากว่า มโนภาพดังกล่าวนั้น เราเคยรับรู้มาก่อนแล้ว หรือถ้าเรากำลังนึกถึงบาดแผล เราจะนึกถึงความเจ็บปวดที่เป็นผลของมันตามมาด้วยเสมอ มันเป็นการเชื่อมโยงที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติตามธรรมชาติ และมนุษย์ไม่อาจฝืนได้ ในบรรดาคุณสมบัติเหล่านี้ ความเป็นสาเหตุและผลมีอิทธิพลต่อจินตนาการของมนุษย์มากที่สุด

นอกจากความสัมพันธ์ตามธรรมชาติที่ยังมีความสัมพันธ์อีกลักษณะหนึ่งซึ่งฮิวม์เรียกว่า ความสัมพันธ์ตามนัยปรัชญา (philosophical relation) ความสัมพันธ์นี้ไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

คนทั่วไปไม่เรียกมันว่า ความสัมพันธ์ เพราะจิตไม่ได้โยงการรับรู้ที่มีกับมโนภาพอื่นทันทีเหมือน ความสัมพันธ์ตามธรรมชาติ แต่เป็นเรื่องของการเปรียบเทียบมโนภาพโดยจิตใจ

ข้อความที่มีความหมาย

เราได้ทราบมาแล้วว่า คำ ๆ หนึ่งจะมีความหมายหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่า มันอ้างถึงมโนภาพที่มีที่มาจากประสบการณ์หรือไม่ ถ้ามโนภาพอ้างถึงนั้นเป็นมโนภาพผสมก็ต้องวิเคราะห์หรือแจกแจงองค์ประกอบของมันออกมาเป็นมโนภาพย่อยที่สามารถย้อนกลับไปหารอยประทับที่เป็นการรับรู้เบื้องต้นแรกสุดได้ ถ้าคำใดผ่านกระบวนการดังกล่าว คำนั้นก็มีความหมาย คำอาจไม่มีความหมายได้แต่มโนภาพจะต้องมีความหมาย ในแง่ของภาษา องค์ประกอบพื้นฐานเบื้องต้นของความหมายหรือคิดแต่ถ้าในแง่ของการรับรู้ มโนภาพเป็นหน่วยย่อยพื้นฐาน ฉะนั้น มโนภาพหรือรอยประทับ กับ คำ จึงมีฐานะเท่ากันในฐานะที่เป็นองค์ประกอบของความรู้ แต่ความรู้ต้องแสดงออกมาในรูปของข้อความ ไม่ใช่คำและในเรื่องของข้อความมีสิ่งที่เราต้องพิจารณาอยู่ 2 ประการคือ

1. จะบอกได้อย่างไรว่าข้อความหนึ่งมีความหมายหรือไม่ อะไรคือเกณฑ์ตัดสิน

ความหมายของข้อความ

2. จะบอกได้อย่างไรว่าข้อความที่มีความหมายนั้นเป็นจริงหรือเท็จ

เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินข้อความหนึ่ง มีความหมายหรือไม่นั้น จะต้องใช้ความสามารถในการอ้างเหตุผล คำว่า การอ้างเหตุผล เป็นเพียง “ความสามารถที่จะรู้และเข้าใจ” ซึ่งเป็นสมรรถนะหนึ่งที่เป็นสากลของมนุษย์ นอกไปจากอารมณ์ ความรู้สึก และจินตนาการ มนุษย์ทุกคนมีสมรรถนะเหล่านี้เหมือนกันหมด ความสามารถในการ “การอ้างเหตุผล” ของมนุษย์มีอยู่ 2 ลักษณะคือ

1. ความสามารถในการอ้างเหตุผลที่สามารถพิสูจน์ได้ หรือบางครั้งไม่ต้องการพิสูจน์ก็สามารถเข้าใจได้ทันที การพิสูจน์ในที่นี้ เทียบได้กับการพิสูจน์ทฤษฎี และเราอาจกล่าวตั้งแต่ตอนนี้ได้ว่า ทฤษฎีเรื่องมโนภาพของเขาไม่อยู่ในลักษณะของการพิสูจน์ดังกล่าว

2. ความสามารถในการอ้างเหตุผลที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ ความสามารถที่จะรู้ในลักษณะนี้ใช้ในเรื่องการอนุมานสาเหตุเป็นหลัก การอนุมานเป็นการสรุปที่ไม่มีความถูกต้องแบบการพิสูจน์ เพราะเป็นเพียงการคาดหวัง และเชื่อว่าสิ่งที่จะเกิดในอนาคตจะเหมือนกับอดีตที่เคยเป็น เป็นการอนุมานจากสิ่งที่รู้แล้วไปยังสิ่งที่ไม่รู้ จึงไม่มีอะไรบังคับหรือผูกพันว่า อนาคตต้องเป็นอย่างที่คาด เนื่องจากระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วกับสิ่งที่ยังไม่เกิด แต่คาดว่าจะเกิด ไม่มีความสัมพันธ์ที่จำเป็นต่อกันแต่อย่างใดทั้งสิ้น แต่ความสามารถชนิดนี้ทำให้เราสร้างมโนภาพเกี่ยวกับการมีอยู่ของบางสิ่ง

ในบางสถานการณ์ และช่วยอธิบายเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ได้ ในขณะที่ความสามารถประเภทแรกไม่สนใจว่าข้อเท็จจริงในประสบการณ์จะเป็นเช่นนั้นหรือไม่

จากความสามารถในการอ้างเหตุผลของมนุษย์ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว มนุษย์สามารถแบ่งการอ้างเหตุผลออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้คือ

1. ข้อความที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพ (Relations of Ideas) “สามมากกว่าสอง” “ขาวไม่ใช่ดำ” เป็นข้อความที่เราสามารถรู้มันได้ทันทีโดยไม่ต้องอาศัยการพิสูจน์หรือบางครั้งอาจต้องมีการพิสูจน์บ้าง เช่น ข้อความ “มุมภายในของสามเหลี่ยมรวมกันเข้าเท่ากับสองมุมฉาก” ไม่ต้องอาศัยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการมีอยู่ของสิ่งภายนอก กล่าวคือ เราเพียงแต่รู้ความหมายของมโนภาพ เป็นต้นว่า มโนภาพ “สอง” “สาม” “มากกว่า” ว่าหมายความว่าอะไร เราก็สามารถตัดสินใจได้ว่ามโนภาพเหล่านี้เข้ากันได้หรือไม่ในความคิด ถ้าเข้ากันได้ ข้อความนั้นก็จริง ถ้าเข้ากันไม่ได้ ในความหมายว่าขัดแย้งกัน ข้อความนั้นก็เท็จ การกล่าวเช่นนี้เท่ากับบอกว่า ค่าความจริงของข้อความประเภทแรกขึ้นอยู่กับเข้ากันได้หรือเข้ากันไม่ได้ตามหลักตรรกวิทยา ฉะนั้น เกณฑ์ที่ใช้ตัดสินข้อความประเภทนี้ว่าจริงหรือไม่ จึงใช้เกณฑ์ความสอดคล้องกันอย่างจำเป็นทางความคิด (coherence) ระหว่างมโนภาพ เมื่อกล่าวถึงการพิสูจน์ โดยปกติเราหมายถึงความถูกต้องในการอ้างเหตุผลในลักษณะที่ถ้าข้ออ้างทั้งหมดจริงแล้ว เป็นไปไม่ได้ที่ข้อสรุปจะเป็นเท็จ

2. ข้อความที่เป็นเรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อความประเภทนี้ เรารู้ได้โดยการสังเกต และการอนุมานค่าความจริงของมัน จึงไม่ได้ถูกกำหนดด้วยความสอดคล้องกันอย่างจำเป็นทางความคิดระหว่างมโนภาพ แต่ถูกกำหนดด้วยข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในโลกภายนอก เกณฑ์ตัดสินความจริงของข้อความประเภทนี้จึงต้องใช้เกณฑ์ ความตรงกัน (correspondence) ระหว่างมโนภาพของเรากับข้อเท็จจริงในโลกภายนอก สิ่งที่เขาตั้งใจพูดถึง คือสิ่งที่ยังไม่ได้เกิดมากกว่าสิ่งที่กำลังเกิดและที่เราสังเกตเห็นได้โดยตรงนี้ แสดงว่า เขายอมรับว่า เราไม่จำเป็นต้องสังเกตโดยตรง แต่อาจรู้ได้โดยอาศัย การอนุมาน จากสิ่งที่สังเกตเห็น การอนุมานหรือการสรุปในที่นี้ มีลักษณะเป็นการสันนิษฐาน หรือการคาดหมาย ซึ่งต่างกับการสังเกตโดยตรงหรือการพิสูจน์ คือเราปฏิเสธที่เราสังเกตหรือรู้สึกโดยตรงไม่ได้ นอกจากนั้น เรายังแน่ใจไม่สงสัยด้วยว่า สิ่งหรือความรู้สึกนั้นเกิดขึ้นจริง ๆ ในโลกตรงกับที่เรารู้สึก เช่น ความรู้สึกโกรธ

เรื่องราวเกี่ยวกับข้อเท็จจริง เป็นข้อความที่ต่างจาก “ความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพ” เพราะเราไม่สามารถที่จะพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพ โดยทั่วไป คำว่า “ข้อเท็จจริง”

หมายถึง สิ่งหรือคุณสมบัติที่มีอยู่หรือปรากฏให้เรารับรู้และสังเกตเห็นได้ แต่คำว่า“เรื่องราวเกี่ยวกับข้อเท็จจริง” มิใช่ข้อเท็จจริงตามความหมายธรรมดา แต่จะหมายถึง สิ่งที่ยังไม่ปรากฏ เป็นสิ่งที่คาดหมายหรือสร้างขึ้นจากความทรงจำ และเชื่อแน่ว่า มันจะเป็นข้อเท็จจริงต่อไป ทั้งที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ว่า มันจะต้องเป็นเช่นนั้นจริง ข้อความประเภทนี้ได้แก่ “พรุ่งนี้เข้าดวงอาทิตย์จะขึ้น” “น้ำย้อมไหลลงสู่ที่ต่ำ”

ความจริงของข้อความ

เกณฑ์ความตรงกันที่ใช้ตัดสินข้อความที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เราสังเกตได้โดยตรง คือ ข้อความที่ได้จากการสังเกตหรือรอบรู้โดยตรง เพราะมีประสาทสัมผัสหรือการสังเกตความคิดภายในตัวเองเป็นพยานหลักฐานยืนยันโดยตรง การสังเกตโดยตรงนี้ หมายรวมทั้งขณะปัจจุบันที่กำลังปรากฏ และอดีตที่เคยปรากฏและเราจำได้ ซึ่งเราไว้วางใจความทรงจำของเรา

ดังนั้น ตามเกณฑ์นี้ “จริง” จึงมีความหมายเท่ากับ “รู้ว่าตรงกับข้อเท็จจริงโดยตรง” แต่เกณฑ์นี้ เราจะนำไปใช้กับข้อเท็จจริงที่รู้โดยอนุมานไม่ได้ เนื่องจาก สิ่งที่เราอนุมาน ยังไม่ปรากฏ เราจึงไม่อาจสังเกตเห็นมันโดยตรง เราเพียงแต่คาดว่า มันจะเกิดขึ้นหรือปรากฏให้เราสังเกตได้ต่อไป

เกณฑ์ความตรงกันที่ใช้ตัดสินข้อความที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ได้จากการอนุมาน “จริง” ที่เป็นเงื่อนไขของข้อความ มีความหมายเท่ากับ “รู้ว่าตรงกับข้อเท็จจริงโดยอาศัยการอนุมานความเป็นสาเหตุและผล” โดยจะต้องพิจารณาว่า เมื่อเรากล่าวว่า ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลเป็นความจริงนั้น เรามีเหตุผลหรือหลักฐานอะไรบ้าง ถ้าเหตุผลของเราหนักแน่นน่าเชื่อถือ เราก็สามารถกล่าวว่า “รู้” ข้อความที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ได้จากการอนุมานเชิงสาเหตุได้ แต่ถ้าเหตุผลของเราไม่มีน้ำหนักหรือจริง ๆ แล้ว เราไม่มีเหตุผล ความจริงของข้อความประเภทนี้ที่เราคิดว่ามีก็จะปราศจากพื้นฐานทันที และเราไม่อาจกล่าวว่าเรา “รู้” มันได้

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล

ข้อความที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพที่รู้ได้โดยตรงทันที นอกจากจะต้องมีความจริงของข้อความแล้ว ยังต้องใช้ความแน่ใจของเราว่ามันจริง แต่เราไม่มีมาตรการใดที่จะรองรับ

ความสามารถในการอ้างเหตุผลพิสูจน์ของเราได้ว่า มันไม่มีทางผิดพลาด เนื่องจากการรู้ข้อความที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับข้อเท็จจริงนั้น เราไม่ได้สังเกตเห็นด้วยตนเองโดยตรง เช่น “ดวงอาทิตย์จะขึ้นพรุ่งนี้เช้า” “นมเป็นอาหารบำรุงกำลัง” จำเป็นต้องอาศัยการอนุมานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลเป็นหลัก กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ขึ้นอยู่กับความจริงของความสัมพันธ์ดังกล่าวที่เป็นพื้นฐาน และความจริงของความสัมพันธ์ชนิดนี้ จะเป็นหลักประกันความจริงของข้อความที่เราไม่เคยมีหรือยังไม่ได้สัมผัสกับมัน ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล เป็นหัวใจในการศึกษาธรรมชาติของความรู้มนุษย์

กรณี ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล เราสรุปว่า การมีอยู่ของสิ่งหนึ่งหรือการกระทำอย่างหนึ่งที่เรายังไม่รู้หรือมันยังไม่เกิดเป็นสาเหตุหรือผลของการที่สิ่งหนึ่งมีอยู่หรือการกระทำอย่างหนึ่งเกิดขึ้น เป็นการสรุปจากหลักฐานที่เป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏ และมีสถานะเป็นเพียงความคาดหมายหรือคาดคะเนจากสิ่งที่รู้ เป็นการยืนยันพันขอบเขตของผัสสะ จึงจัดเป็นการอ้างเหตุผลอย่างหนึ่ง สาเหตุที่ใช้กันทั่วไปจะเห็นว่า มีความหมายได้ 2 ความหมาย คือ

1. ความหมายที่ไม่รวมถึงอนาคต “สาเหตุ” ในที่นี้ หมายถึง สิ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในอีกสิ่งหนึ่ง เป็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับสิ่งหนึ่งเฉพาะในเวลาใดเวลาหนึ่งเฉพาะ
2. ความหมายที่รวมถึงอนาคต “สาเหตุ” ในที่นี้ หมายถึง การก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในปรากฏการณ์ทางกายภาพต่าง ๆ อย่างเป็นระเบียบ สม่่าเสมอ และมีรูปแบบเดิมคงที่ ไม่เฉพาะกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่รวมถึงทุกสิ่งที่ยึดอยู่ในประเภทเดียวกับเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่รวมถึงทุกสิ่งที่ยึดอยู่ในประเภทเดียวกับทุกเวลา รวมทั้งในอดีตที่ผ่านมาและในอนาคตที่ยังมาไม่ถึงด้วย ข้อความสากลทำนองนี้ เช่น “ขนมปังเป็นอาหารบำรุงร่างกาย” “ดวงอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันออกทุกเช้า” “ถ้าเราปล่อยก้อนหินจากมือ มันจะตกลงสู่พื้น” ข้อความประเภทนี้ มักถือว่าเป็นกฎธรรมชาติ

หลักการเกี่ยวกับสาเหตุที่ว่า “สิ่งที่เกิดขึ้นหรือมีขึ้นเป็นครั้งแรก จำเป็นต้องมีสาเหตุ” เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในวงการปรัชญา ก่อนสมัยของฮิวม์ ทุกคนเชื่อหลักการนี้โดยไม่มีการพิสูจน์และคิดว่าเป็นไปไม่ได้เลยที่สิ่งที่ไม่เคยเกิดหรือไม่เคยมีอยู่มาก่อน จะเกิดขึ้นเองโดยไม่มีสาเหตุทำให้มันเกิดหรือมีขึ้น นักปรัชญาโบราณคิดว่า มันเป็นข้อความที่เรารู้โดยตรง จึงเป็นความจริงแน่นอน และไม่ต้องการการพิสูจน์ แต่ฮิวม์คิดว่าถ้าเราพิจารณาข้อความนี้โดยอาศัยนิยาม “ความรู้” ว่า คือ

ความจริงตายตัวที่เกิดจากการนำมโนภาพมาเปรียบเทียบกัน ซึ่งได้แก่ข้อความที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพ

มโนภาพความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล จึงไม่ใช่การพิสูจน์หรือการอ้างเหตุผลที่ไม่ต้องอาศัยประสบการณ์ ตรงกันข้าม มันเป็นการอ้างเหตุผลที่ขึ้นกับประสบการณ์ และเป็นข้อความสังเคราะห์ ไม่ใช่ข้อความวิเคราะห์

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล เป็นการคาดคะเน แต่ก็เป็นการคาดคะเนจากอดีตที่มีลักษณะเป็นแบบเดียวกันตลอด ไม่เคยมีประสบการณ์แย้ง ฉะนั้น จึงดูมั่นคง แม้ว่าจะไม่มีสิ่งใดยืนยันความจริงของมันได้ นอกจากสิ่งที่ประสบการณ์ให้ แต่ถ้าเราต้องการจัดว่า มันคือความน่าจะเป็น ด้วยเหตุผลที่ว่า เป็นการคาดหวังสิ่งที่เรายังไม่มีประสบการณ์จากสิ่งที่เคยมีประสบการณ์มาแล้วในอดีต หลักการของความน่าจะเป็นในที่นี้ ก็ต้องอ้างความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นระเบียบสม่ำเสมอของธรรมชาติ หรือ “อนาคตจะเหมือนกับอดีต” เป็นพื้นฐาน

ความหมายที่แท้จริงของสาเหตุและผล ไม่ใช่ความบังเอิญ แต่จะต้องมีลักษณะที่มีความสัมพันธ์พิเศษต่อกัน เราจะอนุมานการมีอยู่ของสิ่งหนึ่งจากอีกสิ่งหนึ่งได้ก็ต่อเมื่อ สิ่งทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างนั้นเสมอ

3. ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ (Persuasive Communication)

การโน้มน้าวใจ คือ การใช้ความพยายามที่จะเปลี่ยนความเชื่อ ทักษะคิด ค่านิยม และการกระทำของบุคคลอื่นด้วยกลวิธีที่เหมาะสม ให้มีผลกระทบใจบุคคลนั้นเกิดการยอมรับและยอมเปลี่ยนตามที่ผู้โน้มน้าวใจต้องการ (สมพร มันทะสูตร แพ่งพิพัฒน์, 2540: 215)

สำหรับการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่องในงานเขียนอิงธรรมชาติของดังตฤณ นี้ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาซึ่งก็คือ สาระ นั่นเอง เพราะฉะนั้น จะกล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวสาร ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร

การสร้างสารเพื่อการโน้มน้าวใจ

อัญชลี ธิเรนทร (2543: 11 – 21) อธิบายไว้ว่า ในการโน้มน้าวใจ หน่วยพื้นฐานที่สุดของข้อความที่จะโน้มน้าวใจ คือ ความคิดซึ่งผู้ส่งสารนำมาใช้ในการโน้มน้าว การสื่อสารจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้สื่อสารถอดความคิดออกมาส่งผ่านสัญลักษณ์ในรูปแบบที่ผู้รับสารจะเข้าใจได้ เราทราบแล้วว่า ความคิดหนึ่ง ๆ สามารถแสดงออกได้ด้วยถ้อยคำหลายอย่างต่าง ๆ กัน แม้ในภาษาเดียวกัน การใช้คำที่แตกต่างกันทำให้เกิดความประทับใจในระดับที่แตกต่างกันแก่ผู้รับสาร

หน่วยเล็กที่สุดของประโยค คือ คำ คำในลักษณะนัยตรง (Denotative Meaning) และนัยประหวัด (Connotative Meaning)

นัยตรง หมายถึง ความหมายของคำตามพจนานุกรม ส่วนนัยประหวัด หมายถึง ความหมายของคำที่เปลี่ยนแปลงไปตามการรับรู้และประสบการณ์ของแต่ละคน ความหมายนัยตรงของคำจะเป็นความหมายที่แสดงได้ด้วยความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ (Sign or Symbol) และวัตถุ (Object) มีคำหลาย ๆ คำที่เราเรียนรู้ ไม่ใช่เพราะว่าเราได้เห็นวัตถุจริงของมัน แต่อาจจะได้เป็นรูปภาพวาดหรือถ้อยคำมาบรรยายวัตถุนั้น อย่างเช่น บางคนอาจจะไม่เคยเห็นหมี่แพนด้า แต่เราพอนึกออกว่าแพนด้าเป็นอย่างไร แน่นอนที่สุดเมื่อเราเห็นหมี่แพนด้าตัวจริง ย่อมให้ความรู้สึกแตกต่างกันไป เพราะฉะนั้น นัยตรงของคำก็คือ ความหมายของคำที่ได้จากการสัมพันธ์กับวัตถุจริง คำใดก็ตามที่เราเรียนโดยที่ตัวเรารู้สึกมีความสัมพันธ์กับวัตถุนั้นโดยตรง จะมีความหมายเป็นนามธรรมน้อยลง และมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น ความคลุมเครือน้อยลง และจะเข้าใจได้ง่ายขึ้น เช่นตัวอย่างต่อไปนี้

เป็นนามธรรมน้อย

พี่ชาย

แม่

มด

รูปปั้น

ไฟจราจร

เป็นนามธรรมมาก

บุรุษ

ญาติ

แมลง

ศิลปะ

การจราจร

จะเห็นว่าคำทางซ้ายนั้นให้ความหมายที่ชัดเจนกว่าทางขวา การโน้มน้าวใจคงจะทำได้ยากยิ่ง ประเด็นอยู่ที่ว่า คำใดก็ตามที่เราเรียนโดยไม่ได้สัมพันธ์เชื่อมโยงกับวัตถุจริง ความหมาย

ของคำนั้นจะคลุมเครือ เมื่อนำประเด็นนี้มาประยุกต์เข้ากับการโน้มน้าวใจ เราอาจกล่าวได้ว่า การโน้มน้าวใจนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้สื่อสารในการที่จะสร้างนัยตรงที่ชัดเจนสำหรับคำ ๆ หนึ่ง หรือเปลี่ยนความหมายของคำ ๆ หนึ่งให้ได้ และยิ่งคำ ๆ นั้นมีความสัมพันธ์กับวัตถุจริง ๆ มากขึ้นเท่าใด ผู้สื่อสารก็ต้องพยายามในการที่จะเปลี่ยนแปลงมากขึ้นเท่านั้น

อีกวิธีหนึ่งที่เราจะทำนัยตรงของคำได้ก็โดยการให้กลุ่มคนที่เราเลือกมาจากชุมชนต่าง ๆ กัน อธิบายศัพท์ต่าง ๆ ที่เราเลือกมา ถ้าเรายังมีผู้เข้าทำการทดลองมาก ความหมายของคำเหล่านี้จะเปลี่ยนไปมากและเราก็ทำการนับคำว่า คำใดบ้างที่มีคนให้ความหมายต่างกัน และคำใดบ้างที่ได้รับการอธิบายความหมายเหมือนกันมากที่สุดหรือต่างกันมากที่สุด

มีอีกหลายวิธีที่จะหานัยตรงได้ แต่ประเด็นสำคัญสำหรับผู้ทำการโน้มน้าวใจ คือ เขาจะต้องตระหนักว่า ผู้รับสารของเขานั้นให้คำจำกัดความของคำ ๆ หนึ่งอย่างไรบ้าง เขาจะต้องพยายามวิเคราะห์ว่า ในสภาพการณ์หนึ่ง ๆ คำที่เป็นรูปธรรมน้อยหรือมากกว่ากัน จะใช้ได้ดีกว่ากัน

จากประเด็นเรื่องนัยประหวัดและนัยตรง เราพอจะกล่าวได้ว่า คำทุกคำมีทั้งสองความหมาย ยิ่งคำมีความเป็นนามธรรมน้อยเท่าไร มันก็ยิ่งสัมพันธ์กับวัตถุของจริงมากยิ่งขึ้นเท่านั้น และยังมีจำนวนความหมายไม่มาก ความหมายที่จะได้จากผู้รับสาร คือ ความหมายนัยตรง ถ้าคำเป็นนามธรรมมาก มีความสัมพันธ์กับวัตถุของจริงน้อย มีจำนวนของความหมายมาก ความหมายที่จะได้จากผู้ฟังมักเป็นความหมายนัยประหวัด คำเช่น “ดี” “งาม” “น่าเกลียด” “ศิลปะ” “น่ารักนรมย์” เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่นัยประหวัด

ปัญหาจากความหมายนัยตรง

เมื่อผู้พูดคนหนึ่ง พยายามโน้มน้าวใจ เรากล่าวได้ว่า เขาพยายามจะให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด การรับรู้ อารมณ์ ความรู้สึก หรือพฤติกรรม สิ่งกีดกั้นอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้สื่อสารไม่สามารถโน้มน้าวใจได้ คือ เขาไม่สามารถดึงความหมายในตัวผู้รับสารให้ออกมาตรงกับผู้รับสารที่มีอยู่ได้ สมมติผู้ส่งสารพูดว่า “ชมพู่” ผู้รับสารอาจนึกถึงชมพู่สาแหรก ชมพู่มาเหมี่ยว ชมพู่เมืองเพชร ฯลฯ แต่คำว่า “ชมพู่” นี้ ผู้ส่งสารอาจจะได้ความหมายตรงกับที่ผู้รับสารคิดมากกว่าที่จะพูดว่าคำว่า “ผลไม้”

ถ้าเช่นนั้น มีวิธีใดบ้างที่จะจัดความคลุมเครือ เราอาจจะใช้

1. การให้คำจำกัดความ (Definition) ซึ่งก็คือ ให้ผู้รับสารได้เรียนรู้สักครั้งหนึ่ง ในกรณีเฉพาะ เช่น อาจจะใช้ให้เห็นวัตถุนั้นโดยตรง เอาการมาแสดงหรือใช้กระดานดำ
2. การแบ่งหมวดหมู่ (Classification) เช่น บอกว่า ลัทธิสังคมนิยม หมายถึง ปรัชญาการเมืองแบบหนึ่งซึ่งเน้นการที่รัฐเป็นเจ้าของอุตสาหกรรมหลัก ถ้าเราแบ่งหมวดหมู่เช่นนี้ แสดงว่า เราจัด “ลัทธิสังคมนิยม” ว่าเป็นปรัชญาการเมืองอย่างหนึ่ง
3. การให้คำอธิบายเชิงปฏิเสธ (Negation) เช่น “อุตสาหกรรมหนัก” ผู้พูดอาจจะบอกว่า คำว่า อุตสาหกรรมหนักนี้ ข้าพเจ้าไม่ได้หมายถึง อุตสาหกรรมที่ผลิตวัตถุที่มีน้ำหนักมาก ข้าพเจ้าไม่ได้หมายถึง อุตสาหกรรมสินค้าพื้นเมือง ข้าพเจ้าไม่ได้หมายถึง อุตสาหกรรมที่ต้องลงทุนโดยผู้ลงทุนจำนวนมาก แต่ข้าพเจ้าหมายถึง...
4. การให้คำนิยามเชิงปฏิบัติการ (Operational Definition) คือ คำนิยามที่จะนำไปใช้งานหรือปฏิบัติงานหรือในหมู่นักวิจัยจะกล่าวว่าเป็นคำนิยาม

หลักฐาน (Evidence)

การใช้หลักฐานเป็นการสร้างสารวิธีหนึ่งที่สำคัญมากนั่นคือ พัฒนาเรื่องราวหรือข้อความที่เราจะโน้มน้าวใจให้เข้าใจแจ่มชัดยิ่งขึ้น มีน้ำหนักมากขึ้น

ประเภทของหลักฐาน

1. การยกตัวอย่าง (Example or Illustrations) ซึ่งอาจมาในสามรูปแบบ คือ ตัวอย่างโดยละเอียดจากเรื่องจริง ตัวอย่างย่อ ๆ เพียงคำสองคำ และตัวอย่างที่แต่งสมมติขึ้น ซึ่งมักเป็นเรื่องในอนาคต ถ้าเราจะวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งลงไปอีก เราจะถามว่า ตัวอย่างนั้นเป็นแบบฉบับ (Typical) ของประเภทนั้นหรือไม่ ตัวอย่างนั้น เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เราพูดอยู่หรือไม่ มีหลักฐานอื่นอีกที่จะสามารถสนับสนุนบทสรุปของเราหรือไม่

2. การใช้สถิติ (Statistics) อันที่จริงแล้ว สถิติเป็นตัวอย่างหลาย ๆ ตัวอย่างนั่นเอง แต่แทนที่จะเสนอตัวอย่างสองสามสี่ห้า ก็เสนอมาในเชิงปริมาณเสีย วิธีการที่จะทดสอบสถิติที่ใช้ในการโน้มน้าวใจนั้น คือ ผู้อ่านต้องพิจารณาดูว่า หน่วยที่นำมาเปรียบเทียบกันนั้น เปรียบกันได้หรือไม่ ตัวอย่างที่นำมาสุ่มเพื่อใช้เป็นสถิตินั้น เพียงพอหรือไม่ สถิตินั้น ครอบคลุมระยะเวลาที่

พอเหมาะพอควรหรือไม่ สถิตินั้นถูกนำเสนอในรูปแบบที่สมเหตุสมผลหรือไม่ แหล่งที่มาของสถิติ มีอคติหรือไม่ เป็นต้น

3. การใช้พยาน (Testimony) โดยปกติหมายถึง การอ้างถึงผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นที่นิยมแพร่หลาย และเป็นหลักฐานที่แข็งแรง เมื่อจะวิเคราะห์ให้ลึกซึ่งควรจะต้องว่า ผู้ทรงคุณวุฒิที่อ้างถึงนั้น เป็นที่ยอมรับกันในสาขานั้นหรือเปล่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีอคติหรือไม่ การอ้างถึงผู้ทรงคุณวุฒินั้น เฉพาะเจาะจงหรือไม่ หรือเพียงแต่กล่าวลอย ๆ ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒินั้นมีหลักฐานอื่น หรือมีผู้ทรงคุณวุฒิคนอื่นสนับสนุนหรือไม่ ความคิดที่อ้างมาจากผู้ทรงคุณวุฒินั้น ถูกกล่าวเมื่อไร และที่ไหน

4. การเปรียบเทียบ (Analogy or Comparison) หน้าที่สำคัญของการเปรียบเทียบคือ การหาความคล้ายคลึงระหว่างสิ่งหนึ่ง ที่เรารู้จัก เข้าใจดีแล้ว กับอีกสิ่งหนึ่งที่เราไม่รู้จัก ไม่เข้าใจ การเปรียบเทียบ แบ่งออกเป็นสองชนิดคือ เปรียบเทียบโดยภาพพจน์ คือ เปรียบเทียบของสองอย่างที่แตกต่างกัน การวิเคราะห์การเปรียบเทียบให้กว้างขวางพิสดารยิ่งขึ้นก็คือ การถามว่า การเปรียบเทียบนั้นมีน้ำหนักมากกว่าประเด็นที่ผู้พูดกำลังพูดอยู่หรือไม่ เทอมหลักที่สร้างข้อเปรียบเทียบขึ้นมา นั้นถูกต้องหรือไม่ (เช่น “เรือที่ปราศจากกัปตันย่อมล่มฉับใด สโมสรของเราจะไปไม่รอดถ้าปราศจากประธาน” ในที่นี้ เทอมหลัก “เรือที่ปราศจากกัปตันย่อมล่มฉับใด” เป็นข้อความที่ไม่ถูกต้อง เพราะบางทีเรือที่ปราศจากกัปตันอาจไม่ล่มก็ได้ เช่นนี้ จะทำการเปรียบเทียบผิดไปด้วย) ข้อเปรียบเทียบนั้นง่ายต่อการที่ผู้ฟังจะเข้าใจหรือไม่ ข้อเปรียบเทียบนั้นมีหลักฐานประเภทอื่นสนับสนุนหรือไม่

5. รายละเอียด (Detail) หมายถึง ลักษณะต่าง ๆ หรือส่วนต่าง ๆ ของวัตถุชิ้นหนึ่งของเหตุการณ์หนึ่ง ๆ หรือของความคิดรวบยอดความคิดใดความคิดหนึ่ง โดยการให้รายละเอียดที่เฉพาะเจาะจง ผู้พูดสามารถทำให้ผู้ฟังเข้าใจอย่างกระจ่างได้ในเรื่องที่พูด การให้รายละเอียดเพิ่มขึ้น อาจจะดึงดูดความสนใจได้ ถ้าให้รายละเอียดมากขึ้นจะเป็นการดึงดูดความสนใจของผู้ฟังได้มากขึ้น

6. การพรรณนาความ (Description) การพรรณนาความเป็นขบวนการบอกเล่าถึงรูปร่างหน้าตา ลักษณะหรือบรรยากาศของเหตุการณ์ สถานที่ วัตถุ หรือประสบการณ์ โดยขึ้นอยู่กับ การสังเกตการณ์หรือความรู้สึกของผู้พูด ประโยชน์ของการพรรณนาความ ก็คือ ช่วยให้ผู้ฟังได้เห็นภาพชัดเจนเกี่ยวกับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง

7. การบอกเล่า (Narration) คล้ายคลึงกับการพรรณนา แต่ต่างกันตรงที่ว่า การบอกเล่าเป็นการบรรยายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับเวลา เรื่องเล่าส่วนตัวแทบทั้งหมดเป็นการบอกเล่าประเภทนี้

โดยสรุป ในการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ ผู้ส่งสารต้องเอาใจใส่ตั้งแต่หน่วยเล็กที่สุดของข้อความซึ่งก็คือ คำ และขยายขึ้นเป็นวลี ประโยค ย่อหน้า บทความ ฯลฯ คำจะมีความหมายทั้งนัยตรงและนัยประหวัด ซึ่งผู้ส่งสารจะต้องระมัดระวังในการเลือกใช้ อย่างไรก็ตาม ในการสื่อสารด้วยคำพูดนั้น ยังมีอีกสิ่งหนึ่งที่เราต้องเอาใจใส่ คือ การสื่อสารด้วยอวัจนภาษา ซึ่งมีผลทางโน้มน้าวใจมากกว่าวัจนภาษา เมื่อนำมาประกอบกันและความหมายเกิดขัดแย้งกัน นอกจากนี้ การสร้างสารหรือการใช้สารไม่เพียงแต่รู้จักการใช้คำและอวัจนภาษาเท่านั้น ยังรวมไปถึงการเลือกใช้เหตุผลซึ่งมีน้ำหนักต่าง ๆ มาสนับสนุนซึ่งเรียกว่า หลักฐานนั่นเอง ซึ่งถ้าปราศจากหลักฐานเสียแล้ว สารที่สร้างขึ้นอาจจะฟังดูเลื่อนลอย ไม่น่าเชื่อถือ และขาดประสิทธิภาพในการโน้มน้าวใจ

นอกจากการเลือกใช้คำ และหลักฐานมาประกอบการสร้างสารแล้ว “ท่วงทำนองการเขียน” (Styles) ซึ่งคือ วิธีการเลือกใช้และเรียบเรียงถ้อยคำในการเขียนอันเป็นลักษณะเฉพาะตัวให้สามารถสื่อสารความนึกคิดและความรู้สึกของผู้เขียนไปยังผู้อ่านให้ได้ความหมายตรงตามที่คุณเขียนต้องการและให้ผู้อ่านก็มีความสำคัญ ซึ่งท่วงทำนองที่ดีประกอบด้วย (สุมาลี นิมนานุกาพ อ้างถึงใน สุรชาติพิทย์ โมราลาญ, 2536: 113 – 114)

1. การใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม ด้วยภาษาระดับกึ่งแบบแผน หรือระดับแบบแผนที่คนทั่วไปเข้าใจง่าย ไม่เกินเกินไป หรือทันสมัยจนผู้อ่านตามไม่ทัน
2. มีความถูกต้อง ชัดเจน ไม่คลุมเครือ หมายถึง เป็นคำที่เข้าใจง่าย ๆ ๆ มีความหมายตรง ๆ ไม่ใช่คำฟุ่มเฟือย ข้อความทุกตอนมีความกระชับ ประโยคสั้นและแจ่มแจ้ง มีความเข้มข้น
3. การจัดลำดับความคิดและลำดับเนื้อเรื่องไม่สับสน เป็นไปตามลำดับก่อนหลัง ตามเหตุผล และตามสภาพทางภูมิศาสตร์ ข้อความทุกตอน ทุกย่อหน้า มีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
4. รู้จักเลือกใช้สำนวนโวหาร การเน้นเรื่องสำคัญ การยกตัวอย่าง การเปรียบเทียบ เพื่อหาความแตกต่างและความคล้ายคลึง
5. ให้แนวคิดแปลกใหม่ ดึงดูดความสนใจผู้อ่าน
6. ให้ความประทับใจแก่ผู้อ่านด้วยความไพเราะกลมกลื่นของภาษา ถ้อยคำที่เลือกสรร

การจัดลำดับสาร (Order of Message)

สารทุกเรื่องย่อมมีข้อมูลต่าง ๆ หลายส่วนประกอบรวมกัน เพื่อสนับสนุนข้อสรุปของเรื่องนั้น ผู้สื่อสารต้องตัดสินใจวางข้อมูลในตำแหน่งที่เหมาะสม เพราะการจัดอันดับแบบหนึ่งอาจให้ผลทางการโน้มน้าวใจมากกว่าอีกแบบหนึ่ง

นักวิชาการ ได้แบ่งลักษณะการจัดสาระสำคัญของเรื่องที่จะสื่อสารไว้เป็น 3 แบบ ดังนี้

1. จัดให้สาระสำคัญอยู่ตอนท้ายของข้อความทั้งหมด (Climax Order)
2. จัดให้สาระสำคัญอยู่ตอนต้นของข้อความทั้งหมด (Anticlimax Order)
3. จัดให้สาระสำคัญอยู่ตอนกลางของข้อความทั้งหมด (Pyramidal Order)

นักวิจัยเรียกผลของสารว่า Primary Effect ถ้าสาระที่จัดไว้ตอนต้นของสารมีประสิทธิภาพมากที่สุด และเรียกผลของสารว่า Recency Effect ถ้าสาระที่จัดไว้ตอนท้ายของสารมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ลันด์, เจอร์ชายด์ และโนเออร์ (Lund, Jersild, Knower อ้างถึงใน อัญชลี ภิรมนตร, 2543) ได้ทำการวิจัยว่า การวิจัยล้วนสนับสนุน Primary Effect ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม การวิจัยในรุ่นแรก ๆ เหล่านี้ ไม่สอดคล้องกับการวิจัยโดยฮอฟแลนด์และคณะ จากการศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม หนึ่งในกลุ่มในสามกลุ่มแสดง Primary Effect และสองกลุ่มแสดง Recency Effect เพียงเล็กน้อย แต่ฮอฟแลนด์ใช้การสื่อสารด้วยการเขียนในการทดลอง การศึกษาที่สมบูรณ์ที่สุดคือ การศึกษาโดยกัลลีและเบอร์โล (Gulley and Berlo) ซึ่งใช้การจัดสารแบบ Climax และ Anticlimax และ Pyramid ในวาทะเพื่อโน้มน้าวใจ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การจัดแบบ Climax และ Anticlimax ดีกว่าการจัดแบบ Pyramid แต่การจัดแบบ Climax และ Anticlimax ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในการโน้มน้าวใจ

รอสนาวและโรบินสัน (Rosnow and Robinson) ได้ทำการศึกษาพบว่า เนื้อหาที่มีหลายพรรคชนะขัดแย้งกันอยู่ เนื้อหาที่น่าสนใจมาก เนื้อหาที่ผู้รับสารคุ้นเคย และเนื้อหาที่ผู้รับสารให้ความสำคัญน้อย ควรจะมีการจัดลำดับข้อมูลแบบ Anticlimax นั่นคือ เหาสาระสำคัญขึ้นมาไว้ตอนต้น ในทางกลับกัน เนื้อหาที่ไม่น่าสนใจ เนื้อหาที่ผู้รับสารไม่คุ้นเคย และเนื้อหาที่ผู้รับสารเห็นว่าสำคัญมาก ควรจะมีการจัดแบบ Climax

กล่าวโดยสรุปจะเห็นว่า ยังไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวว่า เราควรจะต้องลำดับสารอย่างไร แต่พอจะกล่าวได้ว่า ตัวแปรที่เป็นตัวกำหนดการจัดเนื้อหาของสาร คือ ลักษณะของเนื้อหา ทักษะคติเดิมต่อเนื้อหานั้น ๆ ของผู้รับสาร ความเกี่ยวข้องของเนื้อหากับผู้รับสาร สภาพความสนใจของผู้รับสารในขณะหนึ่ง ๆ ล้วนเป็นตัวกำหนดการจัดลำดับสารทั้งสิ้น

จุดจูงใจในสาร (Message Appeals)

การโน้มน้าวใจจะได้ผลดียิ่งขึ้น ถ้ามีจุดจูงใจที่ผู้รับสารสามารถเชื่อมโยงได้กับกรอบอ้างอิงของตัวเอง จุดจูงใจที่ใช้กันทั่วไป ได้แก่

1. จุดจูงใจโดยใช้ความกลัว (Fear Appeals) ตัวอย่างของจุดจูงใจประเภทนี้ เช่น เลิกสูบบุหรี่เสียเถิด เพราะการสูบบุหรี่จะทำให้เกิดมะเร็งในปอด มีการศึกษาด้านการใช้จุดจูงใจโดยใช้ความกลัว ปรากฏว่า ความกลัวในระดับต่ำ มีผลในทางโน้มน้าวใจมากกว่าความกลัวในระดับสูง ถ้าความกลัวมีมากเกินไปแล้ว ผู้รับสารอาจจะเกิดความกระวนกระวาย ฉะนั้น แทนที่เขาจะสนใจในสาร เขาจะสนใจในความกระวนกระวายของเขาแทน ในการวิจัยที่สหรัฐอเมริกาในยุคต่อ ๆ มานักวิจัยค้นพบว่า ระดับของการใช้ความกลัวแปรไปทางเดียวกับความน่าเชื่อถือของผู้รับสาร นั่นก็คือ ถ้าผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือสูง เขาสามารถใช้ความกลัวในระดับสูงมาโน้มน้าวใจ ถ้าผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือต่ำ ผู้ส่งสารสามารถใช้ความกลัวในระดับต่ำมาโน้มน้าวใจ นอกจากนี้ นักวิจัยยังค้นพบว่า ความสัมพันธ์ของหัวข้อของการโน้มน้าวใจก็สัมพันธ์กับระดับของความกลัวที่จะใช้กับผู้รับสาร คือ ถ้าผู้รับสารรู้สึกตัวเองเกี่ยวข้องกับหัวข้อนั้น ผู้ส่งสารอาจใช้ความกลัวในระดับสูงมาโน้มน้าวใจได้ เช่น ถ้าผู้ส่งสารพูดถึงอันตรายจากโคเลสเตอรอล และผู้ฟังเป็นผู้สูงอายุ การใช้ความกลัวในระดับสูงมาโน้มน้าวใจจะได้ผลมากกว่า ถ้าผู้ฟังเป็นเพียงเด็ก ๆ ตัวแปรที่จะอธิบายประสิทธิผลของการใช้ความกลัวในการโน้มน้าวใจมีหลากหลาย อาทิ ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร ความสำคัญของเนื้อหาที่มีต่อผู้รับสาร บุคลิกภาพของผู้รับสาร เป็นต้น

2. จุดจูงใจโดยใช้อารมณ์ (Emotional Appeals) นักวิจัยชาวตะวันตก ได้ทำการทดลองและพบว่า สารที่ใช้อารมณ์จะโน้มน้าวใจได้มากกว่าสารที่ไม่ใช้อารมณ์ ตามปกติการโน้มน้าวใจโดยใช้อารมณ์จะมีวิธีการดังต่อไปนี้

- ก. การใช้ภาษาที่เจืออารมณ์เพื่อบรรยายสถานการณ์หนึ่งสถานการณ์ใด การใช้ภาษาเจืออารมณ์แบบนี้ จะก่อให้เกิดความตระหนัก (Awareness) ในตัวผู้รับสาร แต่อาจสร้างทัศนคติได้ทั้งบวกและลบ

- ข. การเชื่อมโยงความคิดที่เราเสนอใหม่กับความคิดเก่า ความคิดเก่าบางอย่างเป็นที่ชื่นชอบ ความคิดเก่าบางอย่างเป็นที่รังเกียจเด็ดขันธ์ ถ้าผู้ส่งสารสามารถเชื่อมโยงความคิดใหม่นี้ได้กับความคิดเก่า ก็อาจจะจูงใจทางอารมณ์ให้ผู้รับสารคล้อยตามได้ ไม่ว่าจะเลือกความคิดเก่าที่เป็นบวกหรือลบ
- ค. การเชื่อมโยงความคิดที่เสนอเข้ากับอวัจนสารที่สามารถเร้าอารมณ์ได้ เช่น การเสนอรูปเด็กผู้หญิงเวียดนามที่วิ่งหนีระเบิดนาปาล์ม ร่างกายสั่นจ๊อน เพราะแรงระเบิดและร้องไห้ด้วยความตกใจ รูปนี้เป็นหน้าปกนิตยสารที่มีชื่อ และจำหน่ายทั่วโลก เป็นรูปที่สะเทือนใจผู้รับสารมากที่สุดรูปหนึ่งในเรื่องสงครามเวียดนาม หรือการพุดปลุกใจให้รักชาติ อาจจะมีรูปผู้นำ ธงชาติ เพื่อสร้างบรรยากาศ
- ง. การทำให้วัจนสารและอวัจนสารสอดคล้องกันโดยผู้ส่งสาร กรณีนี้ เป็นกรณีพิเศษสำหรับการพุด ถ้าผู้พุดพุดเรื่องที่ต้อใช้อารมณ์เข้าเจือปน ผู้พุดต้องมีความกัปปิรียาทำทางน้ำเสียงประกอบด้วย ผู้ฟังจึงจะคล้อยตาม ถ้าผู้พุดพุดด้วยเนื้อหาที่เจืออารมณ์และทำทางเฉยเมย ผู้ฟังก็คงจะถูกโน้มน้าวใจยาก

3. จุดจูงใจโดยใช้ความโกรธ (Anger Appeals) วิธีนี้ ผู้ส่งสารสร้างความโกรธหรือความคับข้องใจแก่ผู้รับสารแล้วจึงเขียนหรือพุดเพื่อลดหรือเพิ่มความเครียดแก่ผู้รับสาร และวิธีแก้ไขตัวอย่างคือ วาตะในช่วงเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ในประเทศที่ผู้ส่งสารสร้างความโกรธหรือความคับข้องใจในหมู่ประชาชนด้วยการหยิบยกเรื่องนายกรัฐมนตรี ครอบมาจากเลือกตั้งขึ้นมาเป็นจุดจูงใจ

4. จุดจูงใจโดยใช้อารมณ์ขัน (Humorous Appeals) วิธีนี้โน้มน้าวใจโดยการลดความเครียด อาจทำได้โดยวิธีเขียนประชดแดกดัน เช่น เขียนประชดใจว่า “ขอความกรุณาอย่าขโมยอีก เพราะไม่มีให้ขโมยแล้ว” และติดป้ายนี้ไว้หน้าบ้าน

5. จุดจูงใจโดยใช้รางวัล (Rewards as Appeals) ปกติแล้ว สารที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับสารจะประสบความสำเร็จมากกว่าสารที่ไม่ได้ให้คำสัญญาสิ่งใดกับคนฟัง ยิ่งสารมีรางวัลหรือสิ่งตอบแทนมากก็ยิ่งเรียกร้องความสนใจหรือจูงใจคนฟังได้มาก เอเวอร์เรตต์ โรเจอร์ ได้ยกตัวอย่างการให้เงินเป็นสิ่งตอบแทนสำหรับการทำหมันในประเทศเอเซียหลายประเทศ เขาพบว่า ยิ่งให้เงินมากเท่าใด ก็จะมีชาวบ้านมารับการทำหมันมากขึ้นเพียงนั้น ในประเทศไทยเรา มักพบเสมอว่า ผู้แทนที่พุดโน้มน้าวใจชาวบ้านให้ไปลงคะแนนเสียงให้ตน มักจะโน้มน้าวใจได้ถ้ามีเงินทองหรือวัตถุเป็นสิ่งตอบแทนพ่วงไปด้วย ในกรณีดังกล่าวข้างต้น มีผู้โต้แย้งว่า สิ่งที่โน้มน้าว

น้ำใจไม่ใช่การสื่อสาร แต่เป็นเงินหรือรางวัล ฉะนั้นจึงถือว่า ไม่ใช่บทบาทของการสื่อสารเพื่อให้น้ำใจอย่างแท้จริง

บทบาทของการสื่อสารเพื่อให้น้ำใจอาจจะเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ถ้ารางวัลที่พ่วงมาไม่ใช่รูปธรรม เช่น ผู้พูดอาจจะให้น้ำใจผู้ฟังให้เลือกคนเข้าเป็นผู้แทนราษฎรได้ ถ้าคนให้น้ำใจว่าจะผลักดันกฎหมายที่ลดภาษีเงินได้ นายกรัฐมนตรีของไทยที่มาจากการเลือกตั้งอาจมีแนวโน้มที่จะได้รับเลือกเป็นผู้นำประเทศอีกครั้งหนึ่ง ถ้าเขาให้น้ำใจให้เห็นว่า ผลงานของเขาจะก่อให้เกิดผลดีในอนาคตอย่างไร เช่น การเจรจาสงบศึกในแหลมอินโดจีน การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

6. จุดจูงใจโดยใช้แรงจูงใจ (Motivational Appeals) แท้ที่จริงแล้ว จุดจูงใจทุกชนิดที่กล่าวมาแล้ว ถือเป็นแรงจูงใจ แต่มีแรงจูงใจบางอย่างที่มนุษย์เรียนรู้เมื่อประสบการณ์ผ่านเข้ามาในชีวิต แรงจูงใจเหล่านี้ ได้แก่ ความรักชาติ ความรักในเพื่อนมนุษย์ ศาสนา และค่านิยมต่าง ๆ เช่น การนิยมพรหมจรรย์ในหญิงสาวก่อนการสมรส การที่จะสื่อสารโดยใช้แรงจูงใจต้องมีการวิเคราะห์ผู้ฟังอย่างมาก เพราะคุณธรรม ค่านิยม หรือแรงจูงใจอย่างหนึ่ง อาจจะมีคามหมายมากต่อผู้ฟังคนหนึ่ง ในขณะที่ผู้ฟังอีกคนหนึ่งอาจจะไม่รู้สึกละเลย

ในทางจิตวิทยา ถึงแม้ว่า แรงจูงใจคือ แรงขับภายในจิตใจของบุคคล ที่คอยกำกับให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมบางประการออกมาเมื่อได้รับสิ่งที่เหมาะสมและนักจิตวิทยายังเชื่อในสมมุติฐานที่ว่า มนุษย์พยายามจะตอบสนองแรงขับหรือความต้องการของตนเองอยู่ตลอดเวลา

4. แนวคิดการเล่าเรื่อง (Narration)

การสื่อสารทุกชนิดเป็นการเล่าเรื่อง การที่บุคคลมีความสามารถในการใช้ภาษา ไม่ว่าจะ เป็นความสามารถในการพูด อ่าน และเขียนหนังสือได้นั้น นั่นคือ บุคคลมีเหตุผลในการเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ได้ มนุษย์ต้องเลือกเรื่องที่เล่า หรืออธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และแนวคิดการเล่าเรื่องจึงมองว่ามนุษย์เป็นนักเล่าเรื่อง และถือว่าความสามารถในการพูดและการใช้ภาษาของมนุษย์ทำให้มนุษย์ทุกคนมีเหตุผลในการเล่าเรื่องราวต่าง ๆ สำหรับในกรณีของผู้ฟัง การที่ผู้ฟังจะยอมรับหรือปฏิเสธเรื่องที่ได้รับฟัง ขึ้นอยู่กับว่า เรื่องที่ผู้เล่า มีความกลมกลืนเข้ากันได้หรือไม่ และเมื่อนำเข้ามาพิจารณากับประสบการณ์ของตนแล้ว เรื่องที่ผู้เล่านั้นเป็นจริงหรือไม่

ในแนวคิดการเล่าเรื่องจะอธิบายเหตุการณ์สัญลักษณ์ต่าง ๆ ในแง่มุมของการยอมรับหรือปฏิเสธ ซึ่งแนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่า โคนธรรมชาติแล้ว มนุษย์สามารถพิจารณาได้ว่า สิ่งใดเป็นความจริง เป็นความจริง และสามารถตัดสินใจว่า จะยอมรับหรือปฏิเสธเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้ยินมาได้

พีชท์เซอร์ (อ้างถึงใน ปาริชาติ สุคนธ์พานิช, 2545) นำเอาหลักของการมีเหตุผลที่ดีมา เชื่อมต่อกับวิธีที่ใช้ในการพิสูจน์การใช้ภาษา วรรณกรรม และภาพยนตร์ โดยเขาเชื่อว่า การประเมินคุณค่าเรื่องราวต่าง ๆ และการพิจารณาตัวเองซึ่งคุณค่าเหล่านั้นในทางวาทวิทยาเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นเขาจึงรวมกระบวนการเล่าเรื่อง กระบวนการของสัญลักษณ์และเหตุผลเข้าด้วยกันเป็น ทฤษฎีการสื่อสาร ซึ่งเราเรียกว่า ทฤษฎีกระบวนการเล่าเรื่อง

การเล่าเรื่อง (Narration) หมายถึง การบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือเหตุการณ์ที่สร้างขึ้นเอง ซึ่งบุคคลหนึ่งนำไปถ่ายทอดยังอีกบุคคลหนึ่งโดยอาศัยภาษาพูด ภาษาเขียน หรือแม้แต่ภาษาสัญลักษณ์ ใช้เป็นสื่อในการเล่าเหตุการณ์เรื่องราวต่าง ๆ การเล่าเรื่องมีประโยชน์ต่อการช่วยให้มนุษย์สามารถที่จะเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ได้ การเล่าเรื่องจะถูกนำมาใช้ในการอธิบายโดยไม่จำกัดรูปแบบและไม่จำกัดประเภทของสื่อ ไม่ว่าจะเป็นนวนิยาย หนังสือธรรมะ ปาฐกถา การพูดคุยกันในชีวิตประจำวันและการถ่ายทอดธรรมะ รูปแบบการเล่าเรื่องยังเป็นวิธีการนำเสนอที่ช่วยให้มนุษย์มีความเข้าใจและอธิบายเกี่ยวกับโลกใบนี้ได้

Lucaites & Condit (อ้างถึงใน ปาริชาติ สุคนธ์พานิช, 2545: 30) ให้ทัศนะว่า การเล่าเรื่องเป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ของมนุษย์ การเล่าเรื่องถูกนำมาใช้ อรรถาธิบายทุกรูปแบบและในทุกสื่อ นับตั้งแต่การสนทนาในชีวิตประจำวัน การฟังเทศน์ นวนิยาย วรรณกรรม การรายงานข่าว การสนทนา และละครโทรทัศน์

นอกจากนี้ Lucaites & Condit ยังได้เสนอวัตถุประสงค์ของการเล่าเรื่องไว้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดจินตนาการ และความสนุกเพลิดเพลิน เช่น การเล่าเรื่องในนวนิยาย วรรณคดี โดยไม่มีการดัดแปลง เช่น ม้าพูดได้ เรือเหาะ เป็นต้น
2. เพื่อทำหน้าที่ค้นหา เปิดเผย เสนอเรื่องจริง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ข่าวสาร ให้เข้าใจร่วมกัน หรือเปิดเผยข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่ไม่เคยมีใครรู้มาก่อน
3. เพื่อทำหน้าที่โน้มน้าวใจ การเล่าเรื่องต้องเรียงร้อยถ้อยคำ มีรูปแบบและวิธีการเล่า เนื้อหาที่เล่าจะต้องสอดคล้องกับบริบทของศิลปะการพูดที่ไม่หยุดนิ่ง รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด ผู้ฟัง เวลา สถานที่ หรือการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็ตาม

องค์ประกอบของการเล่าเรื่อง

1. เหตุการณ์ (Event) หมายถึง การกระทำ การเกิดขึ้นของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือการเปลี่ยนแปลงสถานะใดสถานะหนึ่ง ในกรณีที่มีเหตุการณ์หลาย ๆ เหตุการณ์ บางเหตุการณ์จะสำคัญกว่าอีกเหตุการณ์หนึ่ง เหตุการณ์ที่สำคัญกว่านี้ เรียกว่า เหตุการณ์หลัก (kernel) ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เป็นจุดสำคัญของเรื่องและมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเรื่อง เหตุการณ์รอง (satellites) เป็นผลจากเหตุการณ์หลัก เหตุการณ์รองนี้มีหน้าที่ให้การเติมเต็มเรื่อง ตกแต่งเรื่องเท่านั้น

2. ตัวละคร (Character) เป็นองค์ประกอบที่เน้นไปที่ตัวบุคคล รูปร่าง หรือสัตว์ซึ่งมีหน้าที่คิดและเป็นผู้สื่อสารในเรื่อง โดยส่วนใหญ่แล้ว ตัวละครจะเป็นคน อย่างไรก็ตามก็อาจจะไม่ใช่มนุษย์ แต่เป็นปรากฏการณ์ที่ไม่มีชีวิตต่าง ๆ ก็ได้ สิ่งที่จะต้องวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวละคร คือ ตัวละครมีบุคลิกลักษณะอย่างไร

3. ฉาก (Setting) เป็นองค์ประกอบที่เน้นถึงการบรรยายเวลาและสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์อย่างละเอียด และฉากมีผลต่อบรรยากาศของเรื่องอย่างไร ฉากเกี่ยวข้องกับโครงเรื่องและตัวละครหรือไม่

4. ความสัมพันธ์ในแง่เวลา (Temporal Relations) ในเรื่องนี้ จะต้องศึกษาว่า เหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาสั้น หรือข้ามปี และมีความต่อเนื่องในแต่ละเหตุการณ์หรือไม่

5. ความสัมพันธ์ในแง่ของเหตุและผล (Causal Relations) เป็นการศึกษาว่าเหตุการณ์ในเรื่องเหล่านั้น มีความสัมพันธ์กันในเรื่องของเหตุและผลหรือไม่

5.1 โยงจากเหตุมาหาผล

5.2 โยงจากผลมาหาเหตุ

6. ความคิดหลัก (Themes) ความคิดหลักของเรื่องคือ การที่สามารถบอกได้ว่า เรื่องเล่านั้นเกี่ยวข้องกับอะไร

7. ผู้เล่าเรื่อง (Narrator) ในกรณีของผู้เล่าเรื่อง สิ่งที่จะต้องสนใจก็คือ ใครเป็นผู้ที่เล่าเรื่องให้ผู้ฟัง และเรื่องเล่านี้ ถูกแสดงโดยตรงไปยังผู้ฟังเลยหรือไม่ หรือจะต้องผ่านผู้เล่าเรื่อง

8. ผู้อ่าน (Audience) คือ ผู้ที่เล่าเรื่องเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้ฟัง ซึ่งการเล่าเรื่องนี้ อาจจะเป็นการเล่าให้คน ๆ เดียวฟัง หรือให้คนทั้งกลุ่มฟังก็ได้

แนวคิดการเล่าเรื่องเป็นการพิจารณาเหตุผล และเน้นเรื่องของคุณค่าของเรื่องเล่าในลักษณะของการเป็นเหตุเป็นผลที่ดี และหาระบบในการตัดสินเหตุผล และคุณค่าที่ซ่อนอยู่ในเรื่องเล่าในเวลาเดียวกัน เครื่องมือที่เขาใช้ในการวิเคราะห์เรื่องเล่าก็คือ วิธีการวิเคราะห์คุณค่า

ตามแนวคิดการเล่าเรื่อง (Narrative value-analysis) นอกจากวิธีนี้แล้ว ยังตรวจสอบความกลมกลืนของเรื่องเล่า เพื่อประเมินคุณค่าที่เสนอในเรื่องที่เล่าด้วย

ข้อสมมติฐานของแนวคิดการเล่าเรื่องประกอบด้วย

1. มนุษย์เป็นนักเล่าเรื่อง ในบรรดาความเป็นสิ่งต่าง ๆ ของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นนักคิด เป็นสัตว์ที่สามารถใช้สัญลักษณ์ได้ เป็นคนทำงาน เป็นนักการเมือง และอื่น ๆ สำหรับ Fisher แล้ว เขาถือว่า มนุษย์เป็นนักเล่าเรื่อง เนื่องจากเขาเห็นว่า การสนทนาทุกประเภทของมนุษย์เป็นการเล่าเรื่อง

2. การสื่อสารของมนุษย์ทุกรูปแบบเป็นเรื่องเล่า ซึ่งเป็นการตีความหมายของแง่มุมต่าง ๆ ในโลก ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง และกลายเป็นประวัติศาสตร์ เป็นวัฒนธรรมและเป็นลักษณะนิสัย ไม่ว่าเรื่องนั้นจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการว่างงาน เงินเพื่อ หรืออื่น ๆ ทุกเรื่องที่เป็นการสื่อสาร ถือเป็นเรื่องเล่าทั้งหมด โดยมีผู้เล่าเรื่องเป็นผู้เล่า เล่าเรื่องซึ่งเรื่องแต่ละเรื่องก็จะประกอบด้วยตัวละคร

3. ในการสนทนาของมนุษย์จะประกอบไปด้วยเหตุผลที่ดี ซึ่งหมายถึง คุณค่าหรือข้อเสนอที่เต็มไปด้วยคุณค่า เพื่อที่จะเชื่อหรือปฏิบัติตาม ฟิชเชอร์ (Fisher cited in Cragan and Shields อ้างถึงใน อัญชลี ธิรเนตร, 2543: 25) คิดว่า การให้เหตุผลตามหลักตรรกะ และหลักฐานที่ปรากฏไม่เพียงพอต่อการที่จะทำให้คนยอมรับว่า เรื่องราวนั้นเป็นความจริง ดังนั้น จึงต้องผสมการมีเหตุผลที่ดี และการให้เหตุผลตามหลักประเพณีเข้าไปด้วย เขาเชื่อว่า การมีเหตุผลที่ดี เป็นคุณค่าที่ทำให้มนุษย์สามารถตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธเรื่องราวต่าง ๆ ได้

4. เรื่องที่มนุษย์ทุกคนเล่าจะมีเหตุผลในตนเอง และมนุษย์ก็จะตัดสินใจหรือประเมินเรื่องเล่าที่เขาารู้สึกว่าเหตุผลที่มีในเรื่องนั้นมันจริง

5. มนุษย์สามารถสร้างความจริงได้โดยใช้เรื่องราวต่าง ๆ ในเมื่อเรื่องราวต่าง ๆ มีความเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน เรื่อง ๆ หนึ่งย่อมมีความเกี่ยวพันกันกับเรื่องที่ใหญ่ขึ้น เมื่อเราให้คุณค่าของเรื่องหนึ่ง เราก็จะสามารถพบคุณค่าของเรื่องที่ใหญ่ขึ้นไปได้เช่นกัน

ความคิดหลักของการเล่าเรื่อง

ความคิดหลักของการเล่าเรื่องนี้ จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ คือ 1. ความคิดหลักในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐาน 2. ความคิดหลักเกี่ยวกับโครงสร้าง และ 3. ความคิดหลักเกี่ยวกับการประเมินคุณค่า

1. ความคิดหลักในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วย

1.1 **เรื่องเล่า** ซึ่งหมายถึง เรื่องเล่าธรรมดา ไปถึงเรื่องในวรรณคดี ชีวประวัติ นวนิยาย บทกวี บทละคร สุนทรพจน์ของนักการเมือง และอื่น ๆ Fisher แบ่งเรื่องเล่าออกเป็น 3 ประเภท คือ

1.1.1 เรื่องที่เกี่ยวกับการใช้ภาษาของแต่ละบุคคลในการเล่าเรื่อง การบรรยาย บุคลิกลักษณะ การอธิบายภาพบุคคลต่าง ๆ เรื่องเล่าแบบนี้จะเกิดขึ้นกับการสนทนาในทุก รูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการสนทนาเรื่องใด ๆ ก็ตาม

1.1.2 เรื่องเล่าแบบนี้จะเกิดขึ้นกับสนทนาในบางรูปแบบ เช่น การกล่าวในงาน ไว้อาลัย การเล่าเรื่องตลก การนิพนธ์

1.1.3 การเล่าเรื่องที่เรื่องเล่ามีกรอบความคิดหลักในการเข้าใจการสนทนาทุก รูปแบบของมนุษย์ ในบริบทนี้ การสนทนาทุกรูปแบบของมนุษย์จะมีลักษณะของการกำหนด ลักษณะบุคลิก และมีการประเมินคุณค่าตามหลักของเหตุผล

1.2 **เหตุผลและคุณค่า** คือ พื้นฐานของการกระทำ การตัดสินใจ หรือความเชื่อต่าง ๆ เหตุผลจะเกิดขึ้นเมื่อคนต้องการอธิบายการกระทำ การตัดสินใจ หรือความเชื่อในความคิดเห็นต่าง ๆ คุณค่าของเหตุผลจะขึ้นอยู่กับหลักการใหญ่ ๆ คือ คุณงามความดี ความเสียสละ ความใจกว้าง และอื่น ๆ ในเรื่องเล่าต่าง ๆ เหตุผลกับคุณค่าจะอยู่ด้วยกัน เนื่องจากในเรื่องเล่าแต่ละเรื่อง จะต้องมีความเป็นไปได้และมีความน่าเชื่อถือ นั่นหมายความว่า เหตุและผลตามหลักตรรกะจะต้องมาพร้อมกับการพิสูจน์การให้เหตุผลนั้น กับหลักฐานที่มีอยู่ ซึ่งเหตุผลที่ดีจะต้องมีคุณค่าซ่อนอยู่ พร้อม ๆ กับความสามารถในการโน้มน้าวใจของเรื่องที่เล่าอีกด้วย

2. ความคิดหลักในแง่ของโครงสร้าง

การเล่าเรื่อง ประกอบด้วย ความคิดหลักในแง่โครงสร้างใหญ่ ๆ 3 องค์ประกอบ คือ ตัวละคร โครงเรื่อง ความคิดในแง่ของอุดมคติ ศีลธรรม และวัตรปฏิบัติ

2.1 **ตัวละคร (Character)** ในที่นี้จะหมายถึงทั้งลักษณะตัวละครในเรื่องเล่าและ ลักษณะของผู้เล่าเรื่อง ลักษณะนิสัยของทั้งตัวละครในเรื่องและผู้แต่งจะต้องเข้ากันได้ เพื่อว่า เรื่องที่เล่านั้นจะได้เป็นเรื่องที่มีความกลมกลืนกัน

2.2 **โครงสร้าง (Emplotment)** เรื่องเล่าทุกเรื่องนอกจากจะต้องมีตัวละครแล้ว ยังต้องมี โครงเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล่าประเภทใดก็ตาม โครงเรื่องคือ สิ่งที่ตัวละครต้องกระทำ เช่น โครงเรื่องของละครโรมันติก (ผู้หญิงกับผู้ชายเจอกัน)

2.3 **ความคิดในแง่ของอุดมคติ ศีลธรรม และวัตรปฏิบัติ** ในเรื่องเล่าแต่ละเรื่องจะมี

ระบบคุณค่าที่มีโครงสร้างอยู่ลึก ๆ ซึ่งคุณค่าดังกล่าวนี้จะอยู่เหนือเหตุผลที่ดี ในการที่จะทำให้ผู้ฟังยอมรับเรื่องที่เล่าในแง่ของอุดมคติและศีลธรรม ไม่ว่าจะเกี่ยวกับความรัก ความซื่อสัตย์ ความเท่าเทียมกันของมนุษย์ ซึ่งความคิดในแง่ของอุดมคติและศีลธรรมนี้จะแสดงให้เห็นคุณค่าของความอดทน ความมีใจเป็นบุญ ความซื่อสัตย์ น่าเชื่อถือ ความรัก และความยุติธรรม ในแง่ของวัตถุนิยม จะแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของแต่ละคน เป็นเรื่องของมนุษย์ทุกคนที่มีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ

3. ความคิดหลักในแง่ของการประเมินผล

ความคิดหลักในแง่ของการประเมินผล จะประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ๆ คือ

1.1 **ผู้อ่าน (Audience)** เพรอแมน (Perelman, 1982 อ้างถึงในอัญชลี ธีรเนตร, 2543 : 27) กล่าวว่า ประสิทธิภาพของคำกล่าวใด ๆ มีความสัมพันธ์กับผู้ฟัง เป็นไปไม่ได้ที่จะประเมินคุณค่าของคำกล่าวนั้น ๆ โดยไม่ให้ความสนใจกับผู้ฟัง ซึ่งเป็นคนฟังคำกล่าวนั้น ยิ่งผู้ฟังมีความสามารถและมีความอิสระในการคิดมากขึ้นเท่าไร การที่จะทำให้ผู้ฟังยอมรับเหตุผลที่ดีในเรื่องต่าง ๆ ก็ยากขึ้นเท่านั้น ในมุมมองของผู้ฟัง ในการที่จะยอมรับเรื่องเล่านั้นได้ เรื่องเล่านั้นจะต้องประกอบด้วย ความคิดหลักในการประเมินผลสองประการ คือ ความเป็นไปได้ของเรื่องเล่า และความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่า

1.2 **ความเป็นไปได้ของเรื่องเล่า (Narrative Probability)** จะเกี่ยวกับการที่ผู้ฟังประเมินว่า เรื่องเล่าที่ได้ฟังมานั้น มีความกลมกลืนกันแค่ไหน อย่างไร มีความคงเส้นคงวา มีความขัดแย้งกันเองหรือไม่ โดยนำมาเปรียบเทียบข้อเหมือนหรือข้อแตกต่างของเรื่องที่เคยเล่ามาก่อน วิธีการที่จะประเมินผลความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่า มี 3 ประการ คือ

3.2.1 การตรวจสอบเรื่องเล่าเห็นว่า มีความกลมกลืนทางด้านโครงสร้างหรือไม่ เช่น เนื้อเรื่องมีความกลมกลืนกัน และมีการขัดแย้งกันเองหรือไม่

3.2.2 การตรวจสอบความกลมกลืนของเนื้อหา เช่น มีการตัดเรื่องจริงออกหรือไม่ ให้ความสำคัญกับการต่อต้านข้อโต้แย้งใด ๆ หรือไม่

3.2.3 การตรวจสอบตัวละครว่า มีความกลมกลืนกันหรือไม่ เช่น ลักษณะของตัวละครและการกระทำกลมกลืนกันหรือไม่ และลักษณะของผู้เล่ากับการกระทำกลมกลืนกับเรื่องเล่าหรือไม่

ข้อตรวจสอบทั้งสามข้อนี้ จะช่วยในการทดสอบความกลมกลืนของเรื่องเล่า ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับในความเป็นไปได้ของผู้ฟัง

1.3 **ความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่า (Narrative Fidelity)** เป็นการตัดสินว่า เรื่องที่เล่านี้

เป็นเรื่องจริงและน่าเชื่อถือหรือไม่ ซึ่งการที่จะตัดสินความน่าเชื่อถือของเรื่องนี้ จะต้องทดสอบเหตุและผล และเหตุผลที่มีคุณค่าแฝงอยู่ คนอาจจะยอมรับเรื่องที่ไม่มีเหตุผลตามหลักตรรกะ แต่ไม่มีเหตุผลที่ดี อย่างไรก็ตาม ไม่มีใครเลยที่จะเชื่อเรื่องที่ไม่มีเหตุผลตามหลักตรรกะ และไม่มีเหตุผลที่ดีด้วย

การที่ผู้ฟังจะตัดสินว่า เรื่องเล่าเป็นจริงหรือไม่ จะต้องใช้การประเมินความเป็นเหตุเป็นผลของการให้เหตุผล โดยการทดสอบมาตรฐานของหลักเหตุและผล ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

การทดสอบการให้เหตุผลตามหลักเหตุและผลสรุปได้ดังนี้

1. เรื่องจริงที่ถูกลำเสนอในเรื่องเล่าถูกต้องหรือไม่
2. มีการสรุปเรื่องจริงทั้งหมดหรือไม่
3. วิธีการอธิบายอย่างมีเหตุผลของผู้เขียน การแสดงตัวแสดง สัญลักษณ์ สาเหตุ ถูกสร้างขึ้นอย่างมีเหตุผล ตามลักษณะของข้อมูล ข้อเสนอแนะและข้ออ้าง
4. การอธิบายที่สำคัญ ๆ ถูกแสดงอย่างครบถ้วนหรือไม่
5. ได้มีการอธิบายเรื่องที่เกี่ยวข้องทุกเรื่องหรือไม่

ในการวิเคราะห์หรือศึกษาการเรื่องเล่า หรือ Narratology นั้น ได้มีการแบ่งระดับของการศึกษาออกเป็น 2 ระดับ ตามรูปลักษณะนิยามแนวรัสเซีย (Russian Formalist) (นพพร ประชากุล. "การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ที่สัมพันธ์กับวิธีการเล่าเรื่องในสื่อมวลชน" : จิตทัศน์ทางสังคมในภาษาสื่อมวลชน (Social Imagination in Media Languages) โครงการสื่อสันติภาพ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542) คือ ระดับที่ปรากฏ (Surface Level) กับ ระดับโครงสร้าง (Organization)

การศึกษาเรื่องเล่าในระดับที่ปรากฏ (Surface Level) คือ การศึกษาในระดับเนื้อความ (discourse/text) นั่นคือ เล่าอะไรให้เราฟัง โดยแบ่งออกเป็น การดูองค์ประกอบของเรื่อง กลวิธีนำเสนอ และการสื่อความหมายขององค์ประกอบและกลวิธีสัมพันธ์กับขนบหรือกติกา (Conventions)

1. องค์ประกอบ อันได้แก่ ตัวละคร สถานที่ เวลา และการกระทำ (Plot)
2. กลวิธีนำเสนอ อันได้แก่
  - 2.1 ผู้เล่า ซึ่งได้แก่ ผู้เล่าที่ปรากฏตัว และผู้เล่าที่ไม่ปรากฏตัว
  - 2.2 วิธีเล่า แบ่งออกเป็น เล่าแบบสรุป (diegesis) กับ เล่าแบบเหมือนเรื่องกำลัง

ดำเนิน (mimesis)

2.3 ลำดับเหตุการณ์ที่เล่า ได้แก่ เล่าตามลำดับเวลา (chronology) หรือเล่าแบบสลับไปสลับมา (flash back) คือมีการย้อนเวลากลับไปกลับมา

2.4 มุมมองที่ใช้ หรือการนำเสนอ^{นั้น} นำเสนอผ่านสายตาของใคร ระหว่าง ผู้เล่าที่เป็น สัพพัญญูรู้แจ้ง (omniscience) กับ แบบนำเสนอผ่านสายตาของตัวละครตัวใดตัวหนึ่ง (focalization)

2.5 ความสมจริง

3. การสื่อความหมายขององค์ประกอบและกลวิธีสัมพันธ์กับชนบหรือกติกา

4. (Conventions) หรือข้อตกลงที่ผู้อ่านกับผู้แต่ง/ผู้สร้างรับรู้ร่วมกัน ทำสัญญากันเอาไว้ อันได้แก่

4.1 Convention ที่สัมพันธ์กับ genre หรือสื่อ

4.2 Convention ที่สัมพันธ์กับประเภทของเรื่องเล่าหรือ ว่ามีความสมจริง (Verisimilitude) หรือเหมือนจริง (Realism)

4.3 Convention ที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรม (Cultural convention หรือ Cultural Code) เป็นการนำเอาความเชื่อต่อสิ่ง ๆ นั้นมาระดมใช้

การศึกษาระดับโครงสร้าง (Organization) หรือ fibula นั้น เป็นการหาไวยากรณ์ที่สามารถอธิบายเรื่องเล่าได้ทุกชนิด โดยทั่วไปจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของหน่วยต่าง ๆ อันได้แก่ ความสัมพันธ์เชิง Syntagmatic กับ Paradigmatic

สรุปลักษณะแนวคิดของการเล่าเรื่องดังตารางต่อไปนี้ (อัษฎลี ธิเรนตร, 2543: 29)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะของแนวคิดการเล่าเรื่อง (Narration)

1. แหล่งกำเนิด	เกิดจากการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องที่ตั้งขึ้น และวาทวิทยาในสมัยโบราณและสมัยปัจจุบัน
2. ความเป็นจริงทางสัญลักษณ์	เรื่องที่มีคุณค่าซ่อนอยู่
3. ข้อสมมติฐาน	3 วิชาที่ว่าด้วยกิจกรรมของมนุษย์ (Three Ontological) หนึ่งวิชาที่ว่าด้วยความคิดที่จะนำไปสู่สาร (One epistemological)
4. ศัพท์ต่าง ๆ	หลักเหตุผลและคำจำกัดความ จะเน้นหนักเรื่องของการยอมรับหรือปฏิเสธเรื่องที่มีพื้นฐานความเป็นไปด้วยกันได้และเป็นจริง โดยที่จะต้องมียุคคุณค่าในแง่ของอุดมคติและศีลธรรมแล้ว ก็จะต้องมียุคคุณค่าในแง่ของวัตถุนิยมแฝงอยู่
5. บทสนทนา	การเล่าเรื่อง จะมองที่คุณค่าที่อยู่ในตัวบทสนทนาต่าง ๆ ในฐานะที่อย่างน้อยมันก็เป็นตัวแทนที่แสดงแง่มุมความคิดในด้านอุดมคติและศีลธรรมหรือไม่ก็วัตถุนิยมแฝงอยู่
6. การออกแบบสาร	เป็นเรื่องใหม่หรือเรื่องที่มีอยู่แล้ว ซึ่งเป็นเรื่องที่มีคุณค่าไม่ทางอุดมคติและศีลธรรม ก็เป็นเรื่องของวัตถุนิยม
7. ที่ซึ่งเกิดแรงกระตุ้น	การเล่าเรื่อง จะทำให้ความสนใจในตัวผู้ฟังว่า ผู้ฟังจะยอมรับหรือปฏิเสธเรื่องเล่านั้นตามหลักเหตุผลของมัน
8. ปฏิกริยาของผู้ฟัง	ผู้ฟังเป็นผู้ประเมินคุณค่าของเรื่องว่า เรื่องเล่านั้น ๆ เป็นเรื่องที่มีเหตุผลหรือไม่ น่าเชื่อถือหรือไม่อย่างไร
9. วิธีการ	การเล่าเรื่อง จะใช้วิธีการวิเคราะห์คุณค่าของเรื่องที่ซ่อนอยู่ในเรื่องเล่าต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม สำหรับการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่องในงานเขียนอิง
 ธรรมชาติของดังตฤณนี้ จะทำการวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบของการเล่าเรื่องซึ่งเป็นส่วนหนึ่งใน
 แนวคิดการเล่าเรื่อง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่วิเคราะห์เนื้อหาและลักษณะของสาร

ปาริชาติ สุคนธ์พานิช (2545) ทำการศึกษาเรื่อง แฮร์รี่ พอตเตอร์ : วรรณกรรมเพื่อพัฒนานิสัยการอ่าน ซึ่งได้ทำการศึกษา 2 ส่วน คือ วิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมแฮร์รี่ พอตเตอร์ จากเอกสาร ได้แก่ วรรณกรรมแฮร์รี่ พอตเตอร์ เล่มที่ 1 – 4 ซึ่งเป็นการศึกษาในด้านจุดเด่นหรือจุดจับใจ วิเคราะห์สัญลักษณ์และความหมายที่มีผลต่อความชอบอ่าน ผลปรากฏว่า จุดเด่นหรือจุดจับใจของเนื้อหาวรรณกรรมแฮร์รี่ พอตเตอร์ที่มีต่อความสนใจอ่านของผู้อ่านมาจากวิธีการเล่าเรื่องโดยใช้กลยุทธ์การผสมผสาน (hybridism) ระหว่างของจริง (reality) ที่ผู้อ่านคุ้นเคย กับจินตนาการ (fantasy) ที่ผู้แต่งสร้างขึ้นในทุกองค์ประกอบของการเล่าเรื่องได้อย่างลงตัวและแนบเนียน และสิ่งที่น่าสนใจและประทับใจผู้อ่านมาก คือ การสร้างตัวละครเอกเป็นเด็ก ได้แสดงบทบาทในด้านความกล้าหาญที่หลากหลาย ส่วนสัญลักษณ์และความหมายนั้น สื่อออกมาในลักษณะของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างความสัมพันธ์ของคู่ตรงข้าม ความดี – ความชั่ว มุ่งสอนผู้อ่านให้ยอมรับความเป็นจริงของชีวิต ซึ่งผู้อ่านรับรู้และสามารถถอดความหมายได้สอดคล้องกับการเข้ารหัสของผู้แต่ง อีกส่วนคือ ศึกษาการพัฒนานิสัยการอ่าน และทัศนคติของผู้อ่านที่มีต่อวรรณกรรมแฮร์รี่ พอตเตอร์ จากจดหมายผู้อ่านจำนวน 601 ฉบับ พบว่า วรรณกรรมแฮร์รี่ พอตเตอร์ ทำให้ผู้อ่านเปลี่ยนนิสัยการอ่านของตัวเอง จากเดิมไม่ชอบอ่านหนังสือ กลายเป็นคนชอบอ่านหนังสือ และยังมีผลให้เกิดความต้องการหนังสือประเภทนี้อีก และผู้อ่านส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อวรรณกรรมแฮร์รี่ พอตเตอร์ ในด้านนิสัยการอ่าน ประโยชน์ของการอ่าน ความคุ้มค่า คุณค่าของหนังสือ คุณภาพหนังสือ แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก ผู้แต่ง และผู้แปล

อัญชลี ถิรเนตร (2543) ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยอาศัยทฤษฎีกระบวนการเล่าเรื่อง และทฤษฎีสัญญาวิทยา มาใช้เป็นกรอบในการวิจัย โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก ผลการวิจัยพบว่า การโน้มน้าวใจในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า จะเริ่มด้วยการเล่าเรื่อง หรือเปรียบเทียบกับสิ่งใกล้ ๆ ตัวผู้ฟังกับธรรมะที่จะสอน หรือสรุปประเด็นสำคัญไว้ในตอนต้นเรื่อง ซึ่งช่วยจูงใจผู้ฟังให้สนใจในเนื้อหา และมีวิธีการดำเนินเรื่องโดยการใช้หลักฐานอ้างอิงคำสอน ด้วยการอธิบายรายละเอียด การพรรณนาขยายความ การบอกเล่าจากประสบการณ์ตรง การยกตัวอย่างและการเปรียบเทียบกับสิ่งใกล้ตัว ทำให้เห็นภาพชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สำหรับการยกตัวอย่างและการเปรียบเทียบกับสิ่งใกล้ตัว เรื่องเล่าซึ่งเป็นเรื่องสั้น ๆ ไม่ซับซ้อน เหตุการณ์ต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันตามหลักเหตุและผล

สามารถติดตามและเห็นจริงได้ มีการเปรียบเทียบโดยวิธีอุปมาอุปไมยเพื่ออธิบายหัวข้อธรรมะซึ่งเป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม โดยสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบเป็นธรรมชาติที่อยู่รอบ ๆ ตัวมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์มาก่อน ทำให้เข้าใจในหลักธรรมะได้ง่ายขึ้น ซึ่งในการอธิบายธรรมะที่เป็นนามธรรมจะใช้คำสั้น ๆ ง่าย ๆ และเป็นคำที่มีความหมายในตัวเองเป็นรูปธรรมซึ่งมีความสัมพันธ์กับวัตถุจริง ทำให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น

จิราพร เนติธาดา (2542) ทำการศึกษา วิธีการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่ocha สุภัทโท โดยอาศัยทฤษฎีการเล่าเรื่องและทฤษฎีสัญญาวิทยา มาใช้เป็นกรอบในการวิจัย พบว่า หลวงพ่ocha สุภัทโท มีวิธีการถ่ายทอดธรรมะโดยการพูดเรื่องธรรมะให้ลูกศิษย์ฟัง ปฏิบัติในสิ่งที่พูดให้ฟังไปแล้วเป็นตัวอย่าง และให้ลูกศิษย์ทดลองปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจด้วยตนเอง สำหรับการถ่ายทอดธรรมะของหลวงพ่ocha สุภัทโทโดยการพูดให้ฟังนั้น จะใช้วิธีการใช้คำพูดสั้น ๆ ง่าย ๆ ไม่ใช้คำศัพท์ภาษาบาลี สันสกฤต ในกรณีที่ต้องใช้จะมีคำอธิบายประกอบ นอกจากนี้ ยังใช้การยกตัวอย่างเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย เพื่ออธิบายหัวข้อธรรมะซึ่งเป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม โดยสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบเป็นธรรมชาติที่อยู่รอบ ๆ ตัวมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์มาก่อน ทำให้เข้าใจในหลักธรรมะได้ง่ายขึ้น สำหรับการถ่ายทอดธรรมะโดยการปฏิบัตินั้น เป็นการใช้สัญลักษณ์โดยผ่านอวัจนภาษา เพื่อสื่อความหมายของการปฏิบัติในบริบทของพระธรรม ซึ่งจะช่วยให้มีความมั่นใจให้กับผู้รับการถ่ายทอดด้วยการเห็นของจริงและได้รับรู้ถึงความรู้สึกจริงจากการปฏิบัติด้วยตนเองหลังจากที่ได้ฟังเรื่องธรรมะมาก่อนแล้ว สำหรับการเล่าเรื่องนั้น หลวงพ่ocha สุภัทโทจะเล่าเรื่องที่ใช้ในการยกไปเปรียบเทียบกับธรรมะซึ่งเรื่องที่เล่า นั้น จะเป็นเรื่องสั้น ๆ มีเหตุการณ์เพียง 2 – 3 เหตุการณ์ มีตัวละครเพียง 1 – 2 ตัว เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะมีความสัมพันธ์แบบเป็นเหตุเป็นผลตามหลักธรรมชาติ เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ น่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับของลูกศิษย์ เนื่องจาก การปฏิบัติของท่านสอดคล้องกับสิ่งที่ท่านเล่า เป็นเรื่องจริงและมีคุณค่าในแง่ของศีลธรรมด้วย

ยุพดี บุรณชวัล (2546) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคยาลดความอ้วนของวัยรุ่นสตรีในกรุงเทพมหานคร โดยทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกวัยรุ่นสตรีที่บริโภคยาลดความอ้วน 23 คน พบว่า ปัจจัยของสารอันได้แก่ เนื้อหาสารที่มีผลต่อการตัดสินใจลดความอ้วน ได้แก่ เนื้อหาที่ขู่ให้กลัว เนื้อหาที่สร้างความโกรธและอาย เนื้อหาที่แสดงความหวังดี และเนื้อหาสารที่มีผลต่อการตัดสินใจบริโภคยาลดความอ้วนของวัยรุ่นสตรี ได้แก่ เนื้อหาที่ยกตัวอย่างให้เห็นในด้านของคนที่กินยาแล้วผอม และประสิทธิผลของยาลดความอ้วน และเนื้อหาที่เสนอทางแก้ปัญหาที่ตอบสนองของความต้องการมากที่สุด

เฉลิมศักดิ์ อธิปัญญาสาธุคดี (2543) ทำการศึกษาเรื่อง การสื่อสารโน้มน้าวใจ : ศึกษากรณี รายงานสนทนานายมัน ชูชาติ และนายคง รักไทย สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นการศึกษา เรื่องการสื่อสารโน้มน้าวใจให้ชาวไทยปฏิบัติตามนโยบาย รัฐบาลของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ศึกษากรณีรายงานสนทนาระหว่างนายมัน ชูชาติ และ นายคง รักไทย ซึ่งเป็นรายการวิทยุกระจายเสียงที่มีบทบาทสำคัญในการโน้มน้าวใจในขณะนั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิธีการนำเสนอเนื้อหาเพื่อโน้มน้าวใจ ศึกษาจำนวนครั้งของการนำเสนอเนื้อหาและลักษณะภาษา ที่ใช้เพื่อโน้มน้าวใจในรายการดังกล่าว สำหรับวิธีการดำเนินวิจัย นั้นใช้การวิเคราะห์เนื้อหา กลุ่ม ตัวอย่างที่ศึกษาคือ บท (Script) ของรายการนี้ที่นำเสนอเรื่อง การให้ชาวไทยแต่งกายตามประกาศ รัฐบาลฉบับที่ 10 การให้เลิกกินหมาก และการให้เคารพธงชาติ ที่ออกประกาศในระหว่างวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2484 ถึงวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2486 รวมทั้งหมด 76 ชุด จากนั้นจึงนำผล การศึกษาที่ได้วิเคราะห์โดยทฤษฎีจิตวิทยาการสื่อสารเรื่องแรงจูงใจและการรับรู้ ผลการศึกษา พบว่าเนื้อหาเพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารแต่งกายตามรัฐบาล ฉบับที่ 10 นำเสนอด้วย ประเด็นแสดง ความเป็นอารยชน ประเด็นป้องกันเอกราชของชาติ ประเด็นทำให้หญิงไทยสวยงาม ประเด็นทำให้ ผู้อื่นอยากคบหาสมาคมด้วย และประเด็นแสดงความเป็นผู้มีเกียรติ นำเสนอเนื้อหาเพื่อโน้มน้าวใจ ให้ผู้รับสารเลิกกินหมากด้วยประเด็นป้องกันโรคภัยต่าง ๆ ประเด็นทำให้ผู้อื่นอยากคบหา สมาคม ด้วย ประเด็นผู้หญิงไทยสวยงามขึ้น ประเด็นแสดงความเป็นอารยชน และประเด็นล้มเลิก ประเพณี ที่ไม่ใช่ประเพณีไทย และนำเสนอเนื้อหาโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารเคารพธงชาติ ด้วยประเด็น แสดง ความเป็นไทย ประเด็นแสดงความเป็นเอกราชของชาติไทย ประเด็นแสดงความเป็นอารยชน ประเด็นเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาติ และประเด็นให้ผู้อื่นอยากติดต่อและคบหาสมาคมด้วย เมื่อ วิเคราะห์พบว่าเนื้อหาทุกประเด็นเหล่านี้มีแรงจูงใจในสารเนื่องจากสอดคล้องกับความต้องการ ด้าน ความปลอดภัย (Safety Need), ความต้องการความรัก (Love and Belonging Need) และ ความต้องการได้รับการยกย่อง (Esteem Need) ซึ่งในทางจิตวิทยาการสื่อสารถือว่าลักษณะ เนื้อหาดังกล่าวเป็นแรงจูงใจให้ผู้รับสารปฏิบัติตาม ในด้านจำนวนครั้งของเนื้อหาที่นำเสนอพบว่า เนื้อหาทุกประเด็นที่กล่าวมีการนำเสนอหลายครั้ง มากน้อยไม่เท่ากันและยังมีการนำเสนออย่าง ต่อเนื่องด้วย ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎี จิตวิทยาการสื่อสารเรื่องการเรียนรู้ที่ถือว่าสารที่มี ความถี่สามารถสร้างความสนใจให้ผู้รับสารให้มารับรู้ได้ สำหรับการวิเคราะห์ภาษามีลักษณะเด่น 4 ประการด้วยกันคือ 1) การเลือกใช้คำและกลุ่มคำที่ให้ ความหมายเชิงหนักแน่นเป็นส่วนขยาย 2) การใช้ภาษาเปรียบเทียบให้เห็นภาพพจน์ 3) การใช้ภาษา สัมผัสคล้องจอง และ 4) การใช้การซ้ำ คำเพื่อย้ำความสำคัญ

อมรรัตน์ เรื่องสกุล (2541) ทำการวิเคราะห์การเล่าเรื่องในข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน โดยศึกษาจากหนังสือพิมพ์รายวัน ไทยรัฐ และมติชน พบว่า รูปแบบของการเล่าเรื่องข่าวในเชิงสาระและข่าวสนองอารมณ์ที่มีเหตุการณ์ข่าวเดียวกันของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และมติชน ต่างก็มีส่วนที่คล้ายคลึงและแตกต่างกัน ซึ่งไทยรัฐนิยมที่จะใช้วิธีการเล่าแบบเสมือนดำเนินอยู่จริงมากกว่าสรุปความ นั่นคือเป็นการเล่าเรื่องในลักษณะเร้าความสนใจผู้อ่าน ให้สับสนบรรยากาศของเหตุการณ์มากกว่ามติชนที่นิยมเล่าเรื่องแบบสรุปความ และกลวิธีการนำเสนอที่มีความแตกต่างกันอีก คือ ไทยรัฐจะใช้กลวิธีแบบขยายความหรือใส่สีสันเหมือนเวลาเล่านิทาน (Performative) มากกว่ามติชนที่ใช้รูปแบบการสาริต หรือแสดงข้อเท็จจริง (Constative) ส่วนการถ่ายทอดความหมายเข้าสู่ความเป็นจริง จะสะท้อนให้เห็นอย่างมากในการวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับการสร้างความหมาย ซึ่งเป็นหัวใจของการเล่าเรื่อง ผลการวิจัยที่พบได้แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า ไทยรัฐยังยืนอยู่บนการสร้างความหมายนอกบริบทเดิม และให้สีสันข่าวมากกว่ามติชน

งานวิจัยในเชิงคุณธรรม

ปรววรรณ โลหะวัฒน์วงศ์ (2543) ทำการศึกษา การรับรู้ทัศนคติ และความพึงพอใจที่มีต่อละครโทรทัศน์ชุด “เจ้ากรรมนายเวร” ของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเวรกรรมโดยการใช้กลยุทธ์สารบันเทิงผ่านละครโทรทัศน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อเรื่องที่ละครนำเสนอ รวมทั้งเข้าใจในสิ่งที่ละครต้องการจะสื่อออกมา และมีทัศนคติต่อละครโทรทัศน์ชุดนี้ รวมทั้งมีทัศนคติที่เปลี่ยนไปในทางบวกหลังจากที่ได้ชมละครความพึงพอใจหลักที่ได้รับจากละครโทรทัศน์ชุดนี้ คือ ความสนุกสนานบันเทิง และเนื้อเรื่องของละคร รวมถึงการได้รับข้อคิดจากละครไปใช้บรรเทาประโยชน์ทั้งต่อตนเอง คนรอบข้าง และสังคม และผู้ชมมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้กลยุทธ์สารบันเทิงผ่านละครโทรทัศน์ รวมถึงมีความคิดเห็นว่าละครที่มีสาระจะส่งผลต่อสังคมทางด้านบวก

วิฑูร สินศิริเชวง (2531) ทำการศึกษาเรื่อง ลักษณะการสื่อสารที่ใช้ในการเผยแพร่ศาสนาขององค์การคริสต์ศาสนาในประเทศไทย เพื่อทราบถึงแนวคิดเรื่องการเผยแพร่ศาสนาขององค์การคริสต์ศาสนาในประเทศไทย ลักษณะของการสื่อสารที่ใช้ในการเผยแพร่ศาสนา และลักษณะกระบวนการตัดสินใจยอมรับความเชื่อเป็นคริสเตียน พบว่า ทุกองค์การถือว่าการเผยแพร่ศาสนาเป็นพระมหาบัญชาของพระเยซูคริสต์เพื่อให้นักบุญรอดบาป แต่แต่ละฝ่ายมีความเชื่อในหนทางแห่งความรอดต่างกัน โดยฝ่ายโรมันคาทอลิกเชื่อว่า การกระทำดีทุกรูปแบบนำไปสู่ความรอด ไปรเทศแดนที่เชื่อว่า มีหนทางรอดเพียงทางเดียวในองค์พระเยซูเท่านั้น ส่วนเซเวนธ์เดย์แอดเวนติสต์

เชื่อว่า การเชื่อในพระเยซูคริสต์ผสวนการกระทำดีอาจรอดได้ สำหรับลักษณะของการสื่อสารสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ ลักษณะแรก ไม่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สื่อสารและผู้รับสาร ลักษณะที่สอง มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สื่อสารและผู้รับสาร และลักษณะสุดท้าย มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารและคริสตชน ส่วนลักษณะกระบวนการยอมรับความเชื่อของสมาชิกคริสตจักรความหวังกรุงเทพ ฯ มีลำดับขั้นตอนดังนี้ เชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ได้รับความรู้ในคริสต์ศาสนา มีความเชื่อในความรู้ เกิดทัศนคติที่ดีต่อการเป็นคริสเตียน ส่วนการมีแนวโน้มในการตัดสินใจเกิดขึ้นพร้อมกับการตัดสินใจยอมรับความเชื่อเป็นคริสเตียน สำหรับสื่อที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในทุกขั้นตอนของกระบวนการคือ สื่อบุคคล อันได้แก่ คนในครอบครัว สมาชิกคริสตจักร และเพื่อนคริสเตียน และพบว่า หนังสือคริสเตียนมีบทบาทสูงในขั้นตอนการสร้างความเชื่อและการดำเนินชีวิตคริสเตียน ค่ายคริสเตียนและกลุ่มเซลมีบทบาทสูงในการสร้างทัศนคติ ครูผู้วางการศึกษา มีบทบาทสูงต่อการดำเนินชีวิตคริสเตียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง กลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่องในงานเขียนอิงธรรมชาติของดังตฤณ เป็น การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ภายใต้แนวคิดเรื่องสารและแนวคิดการเล่าเรื่อง (Narration)

แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร 2 ประเภทเป็นหลัก และผลการสัมภาษณ์ ความคิดเห็นของผู้อ่านงานเขียนอิงธรรมชาติของดังตฤณ เป็นการวิเคราะห์เสริม โดยในการวิเคราะห์ ข้อมูลจากเอกสารนั้น จะวิเคราะห์ตามลักษณะของงานเขียนที่ผู้เขียนนามปากกา ดังตฤณ เขียน ขึ้น คือ

1. ผู้วิจัยจะใช้งานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดี (Fiction) จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องที่ 1 ทางนฤพาน เรื่องที่ 2 กรรมพยากรณ์ ตอน ชนะกรรม เรื่องที่ 3 กรรมพยากรณ์ ตอน เลือกเกิด ใหม่ และ เรื่องที่ 4 7 เดือนบรรลุนิรมิต
2. งานเขียนอิงธรรมชาติประเภทสารัตถคดี (Non – Fiction) จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องที่ 1 เสียตาย...คนตายไม่ได้อ่าน เรื่องที่ 2 มีชีวิตที่คิดไม่ถึง และเรื่องที่ 3 เตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว (ซึ่งปัจจุบัน คือ ตั้งแต่อดีตจนถึงเดือนตุลาคม 2549 รวบรวมที่ตีพิมพ์ได้จำนวน 8 เล่ม)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมงานเขียนที่จะทำการวิเคราะห์ซึ่งวางจำหน่ายทั่วไปตามร้านหนังสือที่เขียน โดยดังตฤณและได้รับการตีพิมพ์จนถึงเดือนตุลาคม 2549 ซึ่งมีจำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ เรื่องที่ 1 ทางนฤพาน เรื่องที่ 2 กรรมพยากรณ์ ตอน ชนะกรรม เรื่องที่ 3 กรรมพยากรณ์ ตอน เลือกเกิด ใหม่ เรื่องที่ 4 7 เดือนบรรลุนิรมิต เรื่องที่ 5 เสียตาย...คนตายไม่ได้อ่าน เรื่องที่ 6 มีชีวิตที่คิดไม่ถึง เรื่องที่ 7 เตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว จำนวน 8 เล่ม โดยมีข้อมูลของงานเขียนที่ทำการวิเคราะห์ ดังนี้

งานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดี

ทางนฤพาน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ธรรมดา, 2548. (จำนวน 760 หน้า)
กรรมพยากกรณ ตอน ชนะกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ นวนิยายบางกอก,
 2548. (จำนวน 759 หน้า)

กรรมพยากกรณ ตอน เลือกเกิดใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ นวนิยาย
 บางกอก, 2548. (จำนวน 788 หน้า)

7 เดือนบวรอุทธรณ. พิมพ์ครั้งที่ 10, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ดีเอ็มจี, 2549. (จำนวน 512
 หน้า)

งานเขียนอิงธรรมชาติประเภทสารัตถคดี

เสียดาย...คนตายไม่ได้อ่าน. พิมพ์ครั้งที่ 8, กรุงเทพฯ: ดีเอ็มจี, 2548. (จำนวน 360 หน้า)
มีชีวิตที่คิดไม่ถึง. พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพฯ: ดีเอ็มจี, 2549. (จำนวน 264 หน้า)
เตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว. เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพฯ: ดีเอ็มจี, 2548. (จำนวน 160
 หน้า)

เตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว. เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพฯ: ดีเอ็มจี, 2548. (จำนวนหน้า
 168 หน้า)

เตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว. เล่ม 3. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ: ดีเอ็มจี, 2548. (จำนวน 176
 หน้า)

เตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว. เล่ม 4. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ: ดีเอ็มจี, 2548. (จำนวน 184
 หน้า)

เตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว. เล่ม 5. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ: ดีเอ็มจี, 2548. (จำนวน 192
 หน้า)

เตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว. เล่ม 6. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ: ดีเอ็มจี, 2549. (จำนวน 208
 หน้า)

เตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว. เล่ม 7. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ: ดีเอ็มจี, 2549. (จำนวน 224
 หน้า)

เตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว. เล่ม 8. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ: ดีเอ็มจี, 2549. (จำนวน 232
 หน้า)

ในส่วนของการวิเคราะห์ผู้อ่านนั้น ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งแบบจำเพาะและแบบ snowball โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างน้อยจำนวน 15 คน เพื่อนำมาแปลผลเสริมการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้กรอบแนวคิดเรื่องสารและแนวคิดการเล่าเรื่อง (Narration) ในงานเขียนอิงธรรมชาติของดังตฤณ โดยจำแนกออกเป็นส่วนที่เป็นงานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดี และงานเขียนอิงธรรมชาติประเภทสารัตถคดี โดยจำแนกสิ่งที่จะทำการวิเคราะห์ มีดังนี้

1. งานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดี (Fiction)

การวิเคราะห์การเล่าเรื่อง (Narration) โดยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของการเล่าเรื่อง อันได้แก่

- ก. แก่นของเรื่อง (Theme)
- ข. โครงเรื่อง (Plot)
- ค. ตัวละคร (Character)
- ง. เหตุการณ์ (Event)
- จ. ฉาก (Scene)
- ฉ. บทสนทนา (Dialogue)
- ช. ความสัมพันธ์ตามลำดับเวลา (Temporal Relations)
- ซ. การปิดเรื่อง (Ending)
- ฅ. ผู้เล่า (Narrator)
- ญ. ผู้อ่าน (Audience)

2. งานเขียนอิงธรรมชาติประเภทสารัตถคดี (Non – Fiction)

2.1 การวิเคราะห์การเล่าเรื่อง (Narration) โดยทำการวิเคราะห์โครงสร้างของเรื่อง เพื่อค้นหาลักษณะของการนำเสนอหรือการถ่ายทอดสารในประเด็นต่าง ๆ ว่ามีวิธีการอย่างไร ซึ่งลักษณะของโครงสร้างเรื่องโดยทั่วไป มีดังต่อไปนี้

- ก. บทนำ หมายถึง กลวิธีในการเริ่มเข้าสู่เรื่อง

ข. เนื้อเรื่อง ซึ่งเป็นการดำเนินเนื้อหาโดยวิเคราะห์ว่ามีการใช้หลักฐานอ้างอิง ซึ่งประเภทของหลักฐานประกอบไปด้วย

- การยกตัวอย่าง หมายถึง การใช้ตัวอย่างย่อ ๆ เพียงคำสองคำ หรือ ตัวอย่างที่แต่งสมมติขึ้นมาประกอบ
- การใช้สถิติ หมายถึง การใช้ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นตัวเลขมาอ้างอิง
- การใช้พยาน หมายถึง การอ้างผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ
- การเปรียบเทียบ หมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งสองสิ่งต่างหมวดหมู่กัน
- การให้รายละเอียด หมายถึง การบอกถึงองค์ประกอบ ลักษณะต่าง ๆ ของวัตถุ ของเหตุการณ์ ของความคิดใดความคิดหนึ่ง โดยการให้รายละเอียดที่เฉพาะเจาะจง
- การพรรณนาความ หมายถึง การบรรยายลักษณะ รูปร่างหน้าตา หรือบรรยากาศของเหตุการณ์ สถานที่ วัตถุ หรือประสบการณ์ ซึ่งช่วยให้เห็นภาพที่ชัดเจน
- การบอกเล่า หมายถึง การบรรยายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับเวลา

ค. บทสรุป หมายถึง กลวิธีการจบเนื้อเรื่องในงานเขียนอิงธรรมชาติของดังตฤณ

2.2 การวิเคราะห์กลยุทธ์การสร้างสารที่ปรากฏในงานเขียนอิงธรรมชาติของดังตฤณ โดยแบ่งออกเป็น

- 2.2.1 การวิเคราะห์คำ
- 2.2.2 การวิเคราะห์ประโยค
- 2.2.3 การวิเคราะห์โวหารภาพพจน์

การดำเนินการวิจัย

การศึกษากลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่องในงานเขียนอิงธรรมชาติของดังตฤณ มีขั้นตอนในการศึกษาวิเคราะห์ จำแนกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นการวิเคราะห์สารหรือเอกสาร กับส่วนที่เป็นความคิดเห็นของผู้รับสารหรือผู้อ่านงานเขียนอิงธรรมชาติของดังตฤณ ดังนี้

ส่วนของการวิเคราะห์สาร

1. คัดเลือกและรวบรวมงานเขียนอิงธรรมชาติของดังตฤณ ซึ่งรวมทั้งสิ้นจำนวน 7 เรื่อง โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 งานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดี ได้แก่ ทางนฤพาน 7 เดือนบรรลุนิยาม กรรมพยากรณ์ ตอน ชนะกรรม และกรรมพยากรณ์ ตอน เล็กเกิดใหม่

1.2 งานเขียนอิงธรรมชาติประเภทสารัตถคดี ได้แก่ เสียตาย...คนตายไม่ได้อ่าน มีชีวิตที่คิดไม่ถึง และเตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว เล่ม 1 – 8

2. สร้างเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งได้แก่ ตารางวิเคราะห์ข้อมูลภายใต้แนวคิดเรื่องกลยุทธ์ด้านสาระและแนวคิดการเล่าเรื่อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 สำหรับงานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดี

สร้างตารางการวิเคราะห์โครงสร้างของเรื่อง เพื่อค้นหาลักษณะของการนำเสนอหรือการถ่ายทอดสารในองค์ประกอบต่าง ๆ

2.2 สำหรับงานเขียนอิงธรรมชาติประเภทสารัตถคดี แบ่งออกเป็น

2.2.1 ตารางการวิเคราะห์โครงสร้างของเรื่อง

2.2.2 ตารางการวิเคราะห์กลยุทธ์การสร้างสารที่นำ ภาพพจน์ มาใช้ประกอบ

งานเขียน

3. นำงานเขียนดังกล่าวทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์และบันทึกข้อมูลลงในตารางที่สร้างไว้

ส่วนของผู้รับสาร

เป็นการนำความคิดเห็นของผู้อ่านงานเขียนอิงธรรมชาติของดังตฤณมาประกอบการวิเคราะห์กลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่องในงานเขียนอิงธรรมชาติของดังตฤณ ดังนี้

4. เตรียมคำถามซึ่งใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยแบ่งคำถามออกเป็น 3 ส่วน คือ

4.1 ส่วนที่เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้รับสาร (ผู้อ่าน)

4.2 ส่วนที่เป็นความคิดเห็นที่ผู้รับสาร (ผู้อ่าน) มีต่อผู้ส่งสาร (ดังตฤณ)

4.3 ส่วนที่เป็นความคิดเห็นที่ผู้รับสาร (ผู้อ่าน) มีต่อตัวสาร (งานเขียนอิงธรรมชาติของดังตฤณ)

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description) ผลของการวิเคราะห์หันามาจากข้อมูลประเภทเอกสาร คือ ทางนฤพาน, กรรมพยากรณ์ ตอน ชนะกรรม, กรรมพยากรณ์ ตอน เลือกเกิดใหม่, 7 เดือนบรรลุนิกรรม, เสียตาย...คนตายไม่ได้อ่าน, มีชีวิตที่คิดไม่ถึง และเตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว จำนวน 8 เล่ม

สำหรับการเขียนรายงานการวิจัย จะอธิบายรายละเอียดที่ได้จากการวิเคราะห์ โดยมีวิธีการนำเสนอ ดังต่อไปนี้

1. กลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่องในงานเขียนของดังตฤณประเภทจินตคดี ภายใต้แนวคิดการเล่าเรื่อง โดยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของการเล่าเรื่อง
2. กลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่องในงานเขียนของดังตฤณประเภทสารัตถคดี ภายใต้แนวคิดเรื่องกลยุทธ์การสร้างสารและแนวคิดการเล่าเรื่อง
3. ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้อ่านงานเขียนอิงธรรมะของดังตฤณ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิจัยในบทนี้ เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลภายใต้แนวคิดเรื่อง สารและแนวคิดการเล่าเรื่อง (Narration) ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Textual Analysis) และจากการสัมภาษณ์ผู้อ่าน ซึ่งจะทำการนำเสนอภายหลังจากชีวประวัติของผู้เขียน นามปากกา 'ดั่งตถุณ' โดยสังเขป ดังนี้

ชีวประวัติของผู้เขียน

ชื่อ ศรันย์ ไมตรีเวช อายุ 39 ปี

เจ้าของนามปากกา 'ดั่งตถุณ' มีความหมายว่า เหมือนหญ้า

การศึกษา ปริญญาตรี Business computer มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

ผลงานเขียนเรื่องแรก ทางนฤพาน

แรงบันดาลใจ เริ่มสนใจพระพุทธศาสนาเมื่ออายุ 16 ปี ต้องการทราบว่า 'วิปัสสนา' เป็นอย่างไร และได้หนังสือที่เปรียบเสมือนเข็มทิศให้ชีวิต คือ 'วิถีเจริญสมาธิ และวิปัสสนา' โดยพระที่มีนามปากกา 'ธรรมรักษา'

หนังสือ 'ลี้ลาวดี' ของ 'ท่านอาจารย์ธรรมโฆษะ' เป็นแรงบันดาลใจในการลงมือเขียนงานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดี

'พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน' ของ 'อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ' เป็นแหล่งความรู้ในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าแต่ 'ดั่งตถุณ'

ประสบการณ์ธรรม อายุครบ 20 ปี บวช ณ วัดป่าสาละวัน จังหวัดนครราชสีมา (โคราช) โดยมี
‘หลวงพ่อพุทธ ฐานิโย’ เป็นพระอุปัชฌาย์

ปัจจุบัน ผลงานเขียนปรากฏทั้งในรูปแบบของหนังสือ และในเว็บไซต์
www.dungtrin.com และ www.larndham.net

กรณีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลภายใต้แนวคิดเรื่องสารและแนวคิดการเล่าเรื่อง (Narration) ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Textual Analysis) และจากการสัมภาษณ์ผู้อ่าน จำแนกผลการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. กลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่องในงานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดีของดังตฤณภายใต้แนวคิดการเล่าเรื่อง
2. กลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่องในงานเขียนอิงธรรมะประเภทสารัตถคดีของดังตฤณภายใต้แนวคิดเรื่องกลยุทธ์การสร้างสารและแนวคิดการเล่าเรื่อง
3. ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้อ่านงานเขียนอิงธรรมะของดังตฤณ

ส่วนที่ 1 กลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่องในงานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดีของดังตฤณ ภายใต้แนวคิดการเล่าเรื่อง

จากการวิเคราะห์งานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดีทั้ง 4 เล่ม คือ ทางนฤพาน กรรมพยากรณ์ ตอน ชนะกรรม กรรมพยากรณ์ ตอน เลือกเกิดใหม่ และ 7 เดือนบรรลุมรรณ ภายใต้แนวคิดการเล่าเรื่อง ซึ่งมีองค์ประกอบของเรื่องเล่า คือ แก่นของเรื่อง (Theme) โครงเรื่อง (Plot) ตัวละคร (Character) เหตุการณ์ (Event) ฉาก (Scene) บทสนทนา (Dialogue) ความสัมพันธ์ตามลำดับเวลา (Temporal Relations) การปิดเรื่อง (Ending) ผู้เล่า (Narrator) ผู้อ่าน (Audience)

ผู้วิจัยพบว่า องค์ประกอบของเรื่องเล่าในงานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดีทั้ง 4 เล่ม มีลักษณะสำคัญในการนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงองค์ประกอบของเรื่องเล่าในงานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดีของดังตฤณ

องค์ประกอบ ของเรื่องเล่า	งานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดี		
	ทางนฤพาน	กรรมพยากรณ์	7 เดือนบรรลุมรรณ
แก่นเรื่อง	เพื่อแสดงวิถีทางสู่นิพพานหรือการพ้นทุกข์ และแสดงถึงน้ำใจและความเสียสละของ พระโพธิสัตว์	เพื่อสาธิตกรรมวิบากที่พระพุทธศาสนาสอนไว้ โดย ตอน ชนกรรม เพื่อแสดงว่า มนุษย์มีศักยภาพในการเอาชนะกรรมเก่าได้ ตอน เลือกเกิดใหม่ เพื่อแสดงว่า การกระทำของมนุษย์ในปัจจุบัน เป็นปัจจัยกำหนดตัวตนในอนาคต	การปฏิบัติเพื่อการพ้นทุกข์ตามวิถี สติปัญญาฐานสี่ ดังที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสแสดงไว้ เป็นการสนับสนุนว่า การบรรลุมรรณยังเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ในยุคปัจจุบัน และวิธีการของพระพุทธเจ้า เป็นสิ่งไม่จำกัดกาล
โครงเรื่อง	<u>เปิดเรื่อง</u> โดยแนะนำความเป็นมาของตัวละคร ความรู้สึกนึกคิด บุคลิกลักษณะ ที่เป็นตัวแทนพระโพธิสัตว์ และตัวแทนชาวพุทธ	<u>เปิดเรื่อง</u> ที่หมอบอุปการะ ให้คำทำนายโดยการพยากรณ์ด้วยกรรม (บอกกรรมอันเป็นสาเหตุของปัญหาที่ตัวละครเผชิญ)	<u>เปิดเรื่อง</u> บอกสาเหตุที่ทำให้ตัวละครเกิดความสนใจต่อการปฏิบัติธรรม

ตารางที่ 1 แสดงองค์ประกอบของเรื่องเล่าในงานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดีของดังตฤณ (ต่อ)

องค์ประกอบ ของเรื่องเล่า	งานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดี		
	ทางนฤพาน	กรรมพยากรณ์	7 เดือนบวรลัทธิธรรม
โครงเรื่อง	กลางเรื่อง แสดงกรรมสัมพันธ์โดย สร้าง ปมปัญหาหรือสามเส้าระหว่างเกาทัณฑ์ แพตริ และเรื่อนแก้ว	กลางเรื่อง หมออุปการะให้คำแนะนำแก่ตัวละคร ว่าควรทำเช่นไร	กลางเรื่อง แสดงวิธีการปฏิบัติธรรมใน ชีวิตประจำวันของตัวละคร
	ปิดเรื่อง ปิดแบบทางโลก และปิดแบบทางธรรม	ปิดเรื่อง หมออุปการะสรุปกรรมและให้แง่คิด	ปิดเรื่อง ให้ข้อคิดเรื่องความคุ้มค่าของการ บวรลัทธิธรรมแม้ใช้เวลาปฏิบัตินานกว่าของตัว ละครหลัก ถ่ายทอดโดยตัวละคร “ใจนุช”
ตัวละคร	ลักษณะสำคัญของตัวละครในงานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดีของดังตฤณ ได้แก่ - สร้างตัวละครที่น่าเชื่อถือให้เป็นตัวแทนถ่ายทอดหลักธรรมของพระพุทธศาสนา - ตัวละคร ที่เป็นตัวอย่างของรูปแบบการทำความกรรมและวิบากที่ได้รับ ซึ่งมีลักษณะเป็นคนในเมือง และอยู่ในช่วงวัยรุ่น		
เหตุการณ์	ได้แก่ เหตุการณ์ร่วมสมัย และเหตุการณ์ที่พบได้ทั่วไป		
ฉาก	ได้แก่ ฉากที่มีอยู่จริงในโลก ฉากสมจริง และฉากที่ต้องใช้จินตนาการ		

ตารางที่ 1 แสดงองค์ประกอบของเรื่องเล่าในงานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดีของดังตฤณ (ต่อ)

องค์ประกอบ ของเรื่องเล่า	งานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดี		
	ทางนฤพาน	กรรมพยากรณ์	7 เดือนบรรลุนิพพาน
บทสนทนา	ได้แก่ การสนทนาข้อโต้แย้งเพื่อนำเสนอหลักธรรมทางพุทธศาสนา และบทสนทนาที่สะท้อนถึงกรรมอันเกิดจากวิธีการพูดของตัวละคร		
ความสัมพันธ์ ตามลำดับ เวลา	เป็นไปตามลำดับเวลา		
การปิดเรื่อง	ปิดเรื่องด้วย 2 รูปแบบ คือ แบบทางโลก และแบบทางธรรม	ทั้งสองตอน ปิดเรื่องโดยหมอบอุปัฏฐากรูปกรรม ของตัวละคร และให้แง่คิด	ให้ข้อคิดเรื่องความคุ้มของการบรรลุนิพพานแม้ ใช้เวลาปฏิบัตินานกว่าของตัวละครหลัก ถ่ายทอดโดยตัวละคร "ใจนุช"
ผู้เล่า	เป็นการเล่าเรื่องแบบผู้รอบรู้ไปหมดทุกอย่าง (The omniscient)		ผู้เล่าที่มองไปจากมุมมองของบุรุษที่หนึ่ง (The first person narrator)
ผู้อ่าน	เป็นได้ทั้งผู้ที่ไม่เคยและผู้ที่มีความสนใจเรื่องราวของพระพุทธศาสนา กรรมวิบาก และการปฏิบัติธรรม		

จากตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แก่นของเรื่อง (Theme)

แก่นของเรื่อง เป็นหัวใจสำคัญของเรื่องและผู้เขียนต้องการนำเสนอให้ผู้อ่านได้รับ

สำหรับงานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดีของดังตฤณ เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวและหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาในรูปแบบของการเล่าเรื่องผ่านเหตุการณ์ บทสนทนา การกระทำ และลักษณะของตัวละคร โดยงานเขียนอิงธรรมชาติแต่ละเรื่องมีวัตถุประสงค์หรือแก่นของเรื่อง ดังต่อไปนี้

- ทางนฤพาน

แก่นเรื่องของ ‘ทางนฤพาน’ ผู้วิจัยพบว่า เพื่อต้องการแสดงถึงวิถีทางการไปสู่นิพพานหรือการดับทุกข์ ซึ่งหมายถึง สิ้นสุดการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ ซึ่งมีสองเส้นทาง ได้แก่ ทางตรงคือ มนุษย์ที่ปฏิบัติธรรมตามวิถีที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสแสดงไว้ มีสิทธิ์พบนิพพานได้ภายในชาติปัจจุบัน กับทางอ้อมคือ การบำเพ็ญบารมีหลายชาติเพื่อตรัสรู้ได้ด้วยตนเองพร้อมทั้งช่วยนำพาเหล่าสรรพสัตว์จำนวนหนึ่งให้พ้นทุกข์ด้วย หรือที่เรียกว่า พระโพธิสัตว์ และใช้เป็นหลักในการดำเนินเรื่อง

โดยถ่ายทอดคุณลักษณะของพระโพธิสัตว์ผ่านตัวละครเกาทัณฑ์ กล่าวคือ พระโพธิสัตว์ยังเป็นผู้มีกิเลสเช่นคนธรรมดาทั่วไป ที่สำคัญคือ การมีน้ำใจเสียสละบำเพ็ญบารมีหลายภพหลายชาติเพื่อช่วยเหลือให้เหล่าสรรพสัตว์ได้พ้นทุกข์ด้วย แม้ต้องเสี่ยงกับการตกนรกในระหว่างการบำเพ็ญเพียรก็ตาม

นอกจากนี้ ได้มีการนำเสนอหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นการให้ความรู้เพิ่มเติม ได้แก่ แนวทางในการปฏิบัติสมาธิทั้งในแบบสมถะและวิปัสสนา เพื่อทำหน้าที่เหนี่ยวนำคนทั่วไปให้สนใจศาสนาในระดับปฏิบัติ การแสดงสภาวะธรรมของพระอรหันตบุคคล

- กรรมพยากรณ์ ตอน ชนะกรรม

กรรมพยากรณ์ เป็นงานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดีที่มีลักษณะจบในตอน วัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาในเรื่อง กฎแห่งกรรมหรือกรรมวิบาก ซึ่งผู้เขียน กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของงานเขียนประเภทจินตคดีไว้ใน ‘เตรียมเสบียงไว้

เลี้ยงตัว เล่มที่ 7' ว่า “เพื่อสาธิตกรรมอันเกิดขึ้นได้จริงในโลกปัจจุบัน และวิบากอันเกิดขึ้นได้จากวิธีคิด วิธีพูด วิธีทำแบบหนึ่ง ๆ”

สำหรับเรื่อง ‘กรรมพยากรณ์ ตอน ชนະกรรม’ ผู้วิจัยพบว่า เป็นการนำเสนอกรรมวิบาก ในประเด็นที่ว่า ในบรรดาเหล่าสรรพสัตว์ มนุษย์มีศักยภาพในการเอาชนะกรรมในอดีตที่ลิขิตเส้นทางชีวิตได้ ด้วยการเพียรทำกรรมใหม่ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ มีการสะท้อนหนึ่งในปัญหาที่สำคัญของสังคม คือ การฆ่าตัวตาย ตั้งแต่เหตุผลทางโลก ตลอดจนผล (วิบาก) อันเกิดจากการกระทำดังกล่าวด้วยเหตุผลทางกรรม

- กรรมพยากรณ์ ตอน เลือกเกิดใหม่

เป็นการนำเสนอหลักกรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเรื่อง กรรมวิบาก ที่มีความสัมพันธ์กับภพชาติอย่างเหนียวแน่น โดยกล่าวว่า ผลอันเกิดแต่วิบากกรรมในอดีตปรากฏชัดเจนดังเช่นที่เห็นในปัจจุบัน มิใช่เพียงเพราะ ‘ความบังเอิญ’ และการตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งใดในขณะแห่งปัจจุบันจะเป็นตัวตัดสินว่าอนาคตจะเป็นเช่นใด กล่าวคือ แม้ว่าวิบากกรรมในอดีตจะลิขิตชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนเหตุการณ์ที่ประสบพบเจอในปัจจุบัน ทว่าสิ่งสำคัญคือ ปัจจุบันนี้เองที่เป็นทางเลือก เลือกที่จะตัดสินใจปล่อยให้ไปไปตามยถากรรมหรือจะกัดฟันสู้กับกิเลส จึงเป็นที่มาของชื่อ ‘กรรมพยากรณ์ ตอน เลือกเกิดใหม่’

การเกิดใหม่ในความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่า เป็นสิ่งที่ให้ปรากฏในชาติหน้าหลังสิ้นลมหายใจ แท้จริงแล้ว ผลของกรรมที่ทำในชาติปัจจุบันนั้น สามารถส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองให้เป็นคนใหม่ เป็นตัวตนใหม่ ทั้งในแง่ของรูปธรรม คือ รูปร่างหน้าตา และในแง่ของนามธรรม คือ ความรู้สึกนึกคิด จิตใจ เสมือนกับการได้เกิดใหม่ภายในภพชาติเดียวกันเอง

นอกจากนี้ ยังสะท้อนให้เห็นว่า เทคโนโลยีอันทันสมัยในยุคโลกาภิวัตน์ได้กลายเป็นเครื่องมือในการก่อกรรมได้อย่างไร อีกทั้งแสดงถึงปัญหาทางสังคมเรื่อง การมีเพศสัมพันธ์ของคนในปัจจุบัน ปัญหาเรื่องยาเสพติดและการค้ามนุษย์ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับกรรมวิบาก

- 7 เดือนบรรลุลหกรรม

ผู้วิจัยพบว่า แก่นเรื่องของ ‘7 เดือนบรรลุลหกรรม’ มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงวิธีการปฏิบัติตามแนวทาง ‘สติปัฏฐานสี่’ ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสแสดงไว้เมื่อสองพันห้าร้อยกว่าปีก่อน เพื่อการหลุดพ้นจากวังวนของการเวียนว่ายตายเกิดหรือที่เรียกว่าสังสารวัฏ เพื่อประจักษ์กับพระนิพพานอันเป็นแก่นหรือหัวใจของศาสนาพุทธ โดยถ่ายทอดอย่างเป็นลำดับขั้นตอนอย่างละเอียดผ่านตัวละครในโลกสังคมยุคปัจจุบัน สะท้อนว่าการพ้นทุกข์ตามวิถีแห่งพุทธนั้นเป็นสัจจะนิรันดร์ ไม่ขึ้นอยู่กับ

กาลเวลา ไม่เป็นเรื่องงมงายล้าสมัย ไม่จำกัดเพศ เพียงเป็นมนุษย์ก็มีสิทธิ์พันทุกซ์ได้โดยไม่จำเป็นต้องหนีโลกเข้าป่าแต่อย่างใดสามารถปฏิบัติได้ทุกที่ทุกเวลาในชีวิตประจำวัน

2. โครงเรื่อง (Plot)

โครงเรื่อง เป็นการมองเรื่องราวที่เกิดขึ้นในงานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดีแบบเป็นภาพโดยรวมคร่าว ๆ มีการวางรูปแบบว่าจะให้มีจุดเริ่มต้นอย่างไร ผ่านเหตุการณ์และเรื่องราวใดอันนำไปสู่การดำเนินเรื่อง ความขัดแย้ง ปมปัญหา ตลอดจนการคลี่คลายปัญหา และบทสรุปของเรื่อง โดยมีความสำคัญคือ ต้องอยู่ภายใต้กรอบของแก่นเรื่อง

เนื่องจาก งานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดีของดังตฤณ มีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอแก่นสารทางพระพุทธศาสนาแก่ผู้อ่านที่แตกต่างกัน ดังนั้น ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจึงได้จำแนกการนำเสนอโครงเรื่องของงานเขียนอิงธรรมชาติประเภทบันเทิงคดีแต่ละเรื่อง ดังต่อไปนี้

- ทางนฤพาน

พระโพธิสัตว์ที่แม่น้ำเพ็ญบารมีมาหลายภพหลายชาติ เมื่อเกิดใหม่ก็ไม่ต่างไปจากคนทั่วไปที่ถูกธรรมชาติลบล้างความทรงจำ ไม่ต่างไปจากความฝัน ซึ่งประเด็นสำคัญเหล่านี้ ถูกถ่ายทอดผ่านตัวละครเกาทันท์ ผ่านเหตุการณ์วุ่นวายต่าง ๆ ที่ต้องประสบพบเจอ ตลอดจนความรักที่อาจไม่ลงตัว และเสี่ยงต่อการลงนรกในระหว่างภพชาติที่บำเพ็ญตนเพื่อสั่งสมบารมี โดยมีการดำเนินเรื่องควบคู่ไปกับผู้ปฏิบัติธรรมตามแนวทางของพระพุทธศาสนาอันเป็นทางที่มุ่งตรงสู่นิพพานซึ่งตัวแทนคือ ปุชชนะ และแสดงสภาวะการบรรลุธรรมโดยตัวละครมตี

เมื่อทำการแบ่งโครงเรื่องออกเป็นตอน จะได้ดังต่อไปนี้

เปิดเรื่อง โดยตัวละครเกาทันท์ ชายหนุ่มที่ประสบความสำเร็จในชีวิตตั้งแต่ต้นวัย แต่ภายในจิตใจยังคงเหมือนถูกเติมไม่เต็ม จนกระทั่งได้มาพบกับแพตริ สาวน้อยที่ได้เคยร่วมทุกข์ร่วมสุขกับเกาทันท์มาหลายชาติ และในชาตินี้ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูโดยชนะ คุณปู่ของเกาทันท์ผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักพุทธศาสนาได้เป็นพระอริยบุคคลชั้น สกทาคามี แพตริได้นำพาให้มาพบกับหลวงตาเขวนผู้มีอิทธิฤทธิ์และเปิดเผยให้เขาได้รู้ว่าในอดีตชาติ ตนได้บำเพ็ญเพียรเพื่อเป็นพระโพธิสัตว์

กลางเรื่อง เป็นการแสดงถึงกรรมสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเกาทันท์รักและต้องการแต่งงานกับแพตริ แต่ด้วยกรรมสัมพันธ์ในอดีตชาติกับเรือนแก้ว ทำให้ประสบกับเหตุการณ์ที่ไม่

อาจเลือกคนใดคนหนึ่งได้ ขณะเดียวกัน มติ หม่อมศิลาปินข้างบ้านที่มาหลงรักแพตริ ได้ปฏิบัติธรรมจนกระทั่งบรรลุเป็นโสดาบัน

ปิดเรื่อง เรือนแก้วถูกตามปลิดชีวิตจากคนร้ายนามว่า ไช ความไม่จงใจของเรือนแก้วส่งให้เธอได้ไปเกิดในสวรรค์ ขณะที่แม่เกาทัณฑ์ได้กลับมาครองคู่กับแพตริ แต่ยังคงต้องหนีการตามล่าของไชเช่นกัน เป็นการจบเรื่องที่แสดงให้เห็นว่า ในทางโลกนั้น ชีวิตยังต้องเผชิญกับเหตุการณ์วุ่นวายต่าง ๆ นานา ตราบเท่าที่ยังหลงอยู่ในวัฏวนของสังสารวัฏ ขณะที่การจบทางธรรมโดยปุณณะที่สุดท้ายได้บรรลุเป็นพระอริยบุคคลขั้นสูงสุด พ้นจากทุกข์ถาวรแล้ว เป็นการจบที่บริบูรณ์

- กรรมพยากรณ์ ตอน ชนะกรรม

สำหรับงานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดีเรื่อง 'กรรมพยากรณ์ ตอน ชนะกรรม' และ 'ตอนเลือกเกิดใหม่' นั้น เมื่อจำแนกโครงเรื่องออกเป็น 3 ช่วงหลักจะได้รูปแบบเดียวกัน เนื่องจากงานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดีชุดกรรมพยากรณ์เป็นหนังสือชุด (Series) กล่าวคือมีลักษณะของการดำเนินเรื่องที่จบตอนในเล่ม โดยมีตัวละครหลักคือ อุปการะ ดังต่อไปนี้

- 1.) เปิดเรื่อง ที่ หมออุปการะ ให้คำทำนายโดยการพยากรณ์ด้วยกรรม
- 2.) กลางเรื่อง หมออุปการะให้คำแนะนำแก่ตัวละครว่าควรทำเช่นไร
- 3.) ปิดเรื่องด้วย หมออุปการะสรุปกรรมและให้แง่คิด

โครงเรื่องของ กรรมพยากรณ์ ตอน ชนะกรรม เป็นการถ่ายทอด กรรมวิบาก ผ่านเรื่องราวความรักของตัวละครลานดาว สาวน้อยผู้มีสรรพพลังพร่งพร้อมบริบูรณ์ แต่สิ่งเดียวที่เธอปรารถนาคือการมีความรักที่เป็นดังเทพนิยาย แม้มีชายเข้ามามากมายแต่ทว่าหาใช่ตัวจริง จนกระทั่งได้รับคำทำนายจากหมออุปการะที่ใช้กรรมวิบากมาพยากรณ์ โดยให้คำทำนายแก่ลานดาวว่าจะพบเนื้อคู่ตอนวัยกลางคนเพราะกรรมทางอาชีพการงาน ประกอบกับเธอต้องการรักษาสัมพันธ์ภาพกับอมฤต คนรักปัจจุบัน ลานดาวจึงเปลี่ยนเส้นทางการดำเนินชีวิต ด้วยการช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้คน ในที่สุดเธอก็สามารถเอาชนะกรรมเก่าและได้พบกับสภณะ ซึ่งเป็นเนื้อคู่ตามคำทำนายของหมออุปการะได้โดยที่ไม่ต้องรอคอยไปจนอายุวัยสี่สิบ

แบ่งออกเป็นตอนได้ดังนี้

เปิดเรื่อง อุปการะ ตโมไพร ให้เหตุผลเรื่องกรรมวิบากที่ส่งผลให้ลานดาว ลีลาภีริติ เป็นหญิงสาวสวย ร่ารวยทั้งรูปสมบัติและทรัพย์สมบัติ ประกอบกับความสามารถทางด้านดนตรีที่เป็นเลิศ และด้วยกรรมในปัจจุบันที่หล่อหลอมให้ผู้ชายมาหลงรักจะส่งผลให้ลานดาวต้องพบกับรักที่เป็นไปไม่ได้ แต่หล่อนไม่เชื่อด้วยความหยิ่งทะนงว่าสวย รวย เลิศ มีหรือที่จะผิดหวัง และเมื่อลาน

ดาวได้มาพบกับมาวันทา ซึ่งพิสูจน์ว่าคำพยากรณ์ของอุปการะเป็นเรื่องจริง จนกระทั่งคิดที่จะฆ่าตัวตายและ หลังจากผ่านพ้นเหตุการณ์ร้าย ๆ ลานดาวก็ได้พบกับรักใหม่กับอมฤต

กลางเรื่อง ลานดาวกลับมาหาอุปการะอีกครั้งเพื่อขอคำแนะนำว่าควรทำอย่างไรให้รักษาคนรักคือ อมฤต ไว้ได้ อุปการะบอกพร้อมให้เหตุผลทางพุทธที่เป็นปัจจัยให้คนรักกัน และได้แนะนำเพิ่มเติมว่า งานบันเทิงที่ลานดาวถนัดและคิดจะทำนั้นเป็นสาเหตุหลักที่นอกจากจะทำให้ลานดาวต้องแยกทางกับอมฤตคนรักปัจจุบัน ยังจะได้พบกับเนื้อคู่ที่ลานดาวรอคอยก็เมื่อวัยกลางคน

ปิดเรื่อง ลานดาวครุ่นคิดหนักและได้ตัดสินใจเปลี่ยนแปลงเส้นทางกรรมของตนเองจนสำเร็จและได้พบกับคนที่หล่อนคิดว่าใช่เนื้อคู่ซึ่งก็คือ สรณะ โดยไม่ต้องรอไปถึงวัยกลางคนอย่างที่กรรมเก่าลิขิตไว้ ทั้งได้รับคำยืนยันจากอุปการะว่าในที่สุดหล่อนก็สามารถเอาชนะกรรมเก่าของตนเองได้ และในช่วงทำยานี้ อุปการะได้สรุปกรรมให้แก่ตัวละครหลักคือ ลานดาว และกล่าวปิดท้ายเรื่องแก่นของพระพุทธศาสนาให้ไว้เป็นข้อคิด

- กรรมพยากรณ์ ตอน เลือกเกิดใหม่

งานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคติเรื่อง 'กรรมพยากรณ์ ตอน เลือกเกิดใหม่' นั้น จำแนกโครงเรื่องออกเป็น 3 ช่วงหลักได้เป็นรูปแบบเดียวกันกับกรรมพยากรณ์ ตอน ชนะกรรม ดังกล่าวแล้วเบื้องต้น คือ

- 1.) เปิดเรื่องที่ หมออุปการะ ให้คำทายโดยการพยากรณ์ด้วยกรรม
- 2.) กลางเรื่อง หมออุปการะให้คำแนะนำแก่ตัวละครว่าควรทำเช่นไร
- 3.) ปิดเรื่องด้วย หมออุปการะสรุปกรรมและให้แง่คิด

ในการดำเนินเรื่องของ กรรมพยากรณ์ ตอน เลือกเกิดใหม่ นี้ จะชี้ให้เห็นถึงเส้นทางการเลือกกระทำว่าจะจะเป็นกรรมดำ (กรรมชั่ว) หรือกรรมขาว (กรรมดี) ของตัวละครที่มีความหลากหลายในเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นจองฤกษ์ ณะเชล อเวรา พุทฺธ สิงคาร สุนัขชื่อเจ้าอุยโหย โดยเฉพาะที่ชัดเจนคือ การเลือกที่จะกระทำกรรมที่แตกต่างกันระหว่างตัวละครจองฤกษ์ พุทฺธ และอเวรา อันส่งผลสุดท้ายได้รับผลแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

เปิดเรื่อง เริ่มเรื่องที่ตัวละครจองฤกษ์ ตัวละครที่รูปไม่หล่อ พ่อไม่รวย แต่มีสมองเป็นเลิศทางคอมพิวเตอร์ได้หลงผิดก่อกรรมดำอย่างเป็นวงกว้างด้วยการหลอกกระจายไวรัสคอมพิวเตอร์ และหนึ่งในผู้เดือดร้อนก็คือ ณะเชล เพื่อนเก่า จนต้องไปหาหมออุปการะ จองฤกษ์มีเพื่อนชายอีกคนหนึ่งคือ พุทฺธ ซึ่งมีรูปเป็นทรัพย์ เนื่องมาจากผลจากการทำบุญด้วยศรัทธาในอดีตชาติ แต่ชาตินี้กลับใช้รูปร่างหน้าตาไปในทางหลอกสาว ๆ เพื่อสนองตัณหาทางเพศ

กลางเรื่อง จองฤกษ์ซึ่งเดิมไม่เชื่อในเรื่องกรรมวิบาก เมื่อได้มาพบณะเชลและหมออุปการะ อันเป็นกัลยาณมิตร จนสามารถเปลี่ยนความเข้าใจผิดมาเข้าใจเรื่องกรรมวิบากอย่างเป็นเหตุเป็น

ผลมากขึ้นจึงได้กลับใจและตั้งหน้าตั้งตาสร้างกรรมดี (กรรมขาว) ที่ยิ่งใหญ่เพื่อบรรเทากรรมดำที่ตนได้ก่อไว้ คือ การคิดสร้างเครื่องพยากรณ์กรรม อันจะเป็นประโยชน์ต่อมวลชน ขณะที่ พุทฺธัส ได้มาพบกับบอเวราซึ่งต่างมีเวรกรรมร่วมกันมา พุทฺธัสผู้ซึ่งมีนิสัยชอบบั่นหน้าหลอกแม้ว่าบอเวราจะชวนเข้าวัดทำบุญก็มักปฏิเสธอย่างล้อเลียนจนกระทั่งไปพบกับภนชะเลเข้าและเกิดหลงรัก จึงคิดจะกำจัดบอเวราออกไปโดยการขายให้กับเศรษฐีอาหรับโดยการร่วมมือกับสังคารซึ่งเป็นอันธพาล สมกับสัญชาติที่ว่า คบคนพาลพาลพาไปหาผิด คบบัณฑิตบัณฑิตพาไปหาผล

ปิดเรื่อง ในตอนสุดท้ายพุทฺธัสกลับใจได้เนื่องจากซาบซึ่งในการให้อภัยไม่จองเวรของบอเวรา แต่ทว่า พุทฺธัสก็ถูกยิงตายในตอนช่วยบอเวราให้พ้นจากผู้ร้ายที่จะเอาไปขายและด้วยผลกรรมที่สั่งสมมาเป็นอาถรรพ์ ได้สั่งให้พุทฺธัสไปเกิดเป็นลิงเพราะชอบทำหน้าล้อเลียน ขณะที่ สังคารเมื่อถูกยิงตายเช่นกันด้วยฝีมือของตำรวจที่มาช่วยบอเวรา สังคารได้ตายตกลงไปในนรกเป็นสัตว์นรกถูกทรมาน ทางฝ่ายของฤๅษ นอกจากจะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจอันเป็นปัจจัยทางนามธรรมที่มีส่วนในการตกแต่งรูปร่างหน้าตาให้ผ่องใสขึ้นแล้ว เขายังได้สร้างปัจจัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทางรูปธรรม กล่าวคือ ออกกำลังกายและทานอาหารเสริมจนยิ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพอย่างเห็นได้ชัด และสุดท้าย ตัวละครอุปการะได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับกรรมวิบากไว้ว่า ถึงคนจะเชื่อหรือไม่เชื่อเรื่องกรรม เครื่องพยากรณ์กรรมจะมีหรือไม่มี ถึงอย่างไรกรรมชาติแห่งกรรมวิบากก็ยังคงทำหน้าที่ต่อไป

- 7 เดือนบรรลุนิยาม

สำหรับ 7 เดือนบรรลุนิยามเป็นงานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคติที่แสดงถึงพัฒนาการในการปฏิบัติธรรมของตัวละคร “รบชนะ” ที่ใช้สรรพนามว่า “ฉัน” ตลอดการปฏิบัติธรรมตามลำดับขั้นตลอด 7 เดือน ซึ่งหากจำแนกโครงเรื่องออกเป็น 3 ช่วงหลัก จะได้ดังต่อไปนี้

เปิดเรื่อง เริ่มเรื่องด้วยการกล่าวถึงคนธรรมดา ๆ คนหนึ่งที่ใช้สรรพนามแทนตัวเองว่า “ฉัน” โดยบอกว่ามีความรู้สึก ความคิด และการดำรงชีวิตเช่นเดียวกับคนทั่วไป จนกระทั่งมีเหตุการณ์ให้หันมาสนใจปฏิบัติธรรมตามแนวทางสติปัฏฐานสี่อันเป็นวิธีตรงที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสแสดงไว้ตลอดจนกล่าวถึงหลักธรรมที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติธรรมเพื่อการหลุดพ้นจากกิเลสแห่งทุกข์อันเป็นแก่นคำสอนของพระพุทธศาสนา

กลางเรื่อง เป็นการดำเนินเรื่องและพัฒนาการ กระทั่งปัญหาและอุปสรรคของตัวละครตลอด 7 เดือน โดยมีหลักธรรมที่ใช้เป็นเครื่องตรวจสอบความก้าวหน้าในการปฏิบัติธรรม และได้มีข้อธรรมอื่น ๆ แทรกเสริมเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งสรุปได้เป็นแต่ละเดือนดังต่อไปนี้

เดือนที่ 1 เป็นการที่ตัวละครพยายามมีสติโดยอาศัยการกำหนดลมหายใจ โดยมีการนำเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันมาเป็นตัวแปรในการดู **สติ** ว่าเมื่อเจอกับเหตุการณ์แบบนี้แล้ว สติหายไปอย่างไร และมีวิธีแก้ไขอย่างไร

เดือนที่ 2 เป็นเดือนที่เน้นปฏิบัติธรรมภาวนาหรือการเจริญสติตัวละครที่เน้น ความสำคัญไปที่ข้อธรรมหมวดเวทนาหรือการดูทุกข์สุข โดยยังคงอาศัยอาณาปานสติเป็น เครื่องมือหลักในการเจริญสติ

เดือนที่ 3 เป็นเดือนที่ตัวละครปฏิบัติธรรมภาวนาเจริญสติโดยเน้นไปที่ข้อธรรม หมวดจิตโดยอาศัยหลักอาณาปานสติเป็นเครื่องมือ

เดือนที่ 4 เป็นเดือนที่ตัวละครปฏิบัติธรรมภาวนาเจริญสติโดยเน้นไปที่ข้อธรรม หมวดธรรม นั่นก็คือ ชั้นที่ 5

เดือนที่ 5 เป็นการสังเกตผลจากการกระทบกระทั่งระหว่างโลกภายนอกกับ อายตนะทั้งหกของร่างกาย

เดือนที่ 6 เป็นเดือนที่มีการเชื่อมโยงระหว่างเหตุการณ์ที่ตัวละครเผชิญในชีวิตประจำวันกับมรรคมงคลแปด

เดือนที่ 7 เป็นเดือนที่ตัวละครบรรลุเป็นพระอริยะชั้นโสดาบัน โดยได้มีการ อธิบายถึงสภาวะขณะที่เห็นนิพพาน อีกทั้งมีการให้ข้อคิดที่ท้าทายไว้ถึงโทษภัยของการเวียนว่ายตาย เกิด เพื่อให้ผู้อ่านได้ตระหนักและหันมาสนใจการปฏิบัติธรรม

สำคัญคือ ตลอดการดำเนินเรื่องได้มีการสอดแทรกหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา เมื่อกล่าวถึงศัพท์เฉพาะ จะตามด้วยการให้ความหมายทั้งที่ผ่านการทำความเข้าใจของตัวละคร และทั้งแสดงในรูปแบบของสถานการณ์จริง

ปิดเรื่อง อยู่ส่วนที่เป็นบทส่งท้าย ซึ่งเป็นส่วนที่เปิดเผยให้ทราบว่า ตัวละครที่ใช้สรรพนามว่า “ฉัน” นั้น คือ รบชนะ และได้มาพบกับแฟนเก่า คือ ใจนุช ซึ่งกำลังเสวยผลแห่งวิบากกรรมที่ได้เคยลบหลู่พระพุทธเจ้า ซึ่งรบชนะก็ได้แนะนำวิธีแก้ไขให้ รวมทั้งเป็นพี่เลี้ยงในการปฏิบัติธรรมของใจนุชจนในที่สุดก็สามารถบรรลุธรรมได้เช่นกัน หรืออีกนัยหนึ่งคือ แม้เป็นเพศหญิงและไม่เคยหลงทำผิด เมื่อสำนึกได้ก็มีสิทธิ์บรรลุธรรม

จากการศึกษาโครงเรื่องจากงานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดีของดังตฤณทั้ง 4 เรื่อง พบ ลักษณะร่วมกันคือ การสร้างตัวละครที่มีภูมิความรู้ทางพระพุทธศาสนาและมีความน่าเชื่อถือเพื่อทำหน้าที่ในการถ่ายทอดให้ความรู้และสรุปเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับแก่นของพระพุทธศาสนา ได้แก่ ทางนฤพาน คือ ปุชณะและหลวงตาแขวน กรรมพยากรณ์ คือ อุปการะ และ รบชนะ ใน 7 เดือนบรรลุธรรม

3. ตัวละคร (Character)

ลักษณะตัวละครในงานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดีของดังตฤณ
มีความสำคัญ และความหมายเพื่อการถ่ายทอดแก่นของเรื่อง แสดงดังตารางที่ 2

มีบทบาท

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 บทบาท ความสำคัญ และความหมายของตัวละครในงานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดีของดั่งตฤณ

เรื่อง	ตัวละคร	บทบาท ความสำคัญ และความหมายของตัวละคร	
		ความหมาย และคุณลักษณะทางกายภาพ	สัญลักษณ์
ทางนฤพาน	เกาทัณฑ์	เกาทัณฑ์ แปลว่า ธนู อายุ 25 ปี เรียนจบจากต่างประเทศ เป็นพนักงานบริษัทและอาจารย์มหาวิทยาลัย มีความคิดเป็นคนสมัยใหม่คือ เชื้อข้อมูลทาง วิทยาศาสตร์	ตัวละครที่เป็นสัญลักษณ์ของพระโพธิสัตว์ คือ ขณะที่ยังเวียนว่ายตาย เกิดเพื่อสั่งสมบุญบารมี ไม่มีต่างกับคนธรรมดาทั่วไปที่เกิดมาพร้อมกับ ความไม่รู้ หลงลืมอดีตชาติและใช้ชีวิตเยี่ยงคนธรรมดาทั่วไป ยังเป็นผู้มี กิเลสคือ ราคะ โทสะ โมหะ ทำบาปได้และยังมีสิทธิ์ลงนรกได้ แต่ก็มี ความ มุ่งมั่นในจุดหมายที่เลือก ประดุจการพุ่งตรงไปยังเป้าหมายของลูกธนู กล่าวคือ เมื่อทราบว่าเป็นพระโพธิสัตว์และมีสิทธิ์ลงนรกได้แต่ก็ไม่ย่อท้อ ต่อหนทางที่ยาวไกล
	แพตริ	แพตริ ในความหมายของเรื่อง ทางนฤพาน คือ ความเป็นสามในพระพุทธศาสนา อายุ 21 ปี กำลังศึกษาครุศาสตร์ปีสุดท้าย	ความหมายของชื่อตัวละคร มีความหมายโดยนัยว่า พระพุทธศาสนา มีพระรัตนตรัยคือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจ มีสุจริต สามคือ กายสุจริต วชิสุจริตและมโนสุจริตเป็นหลักพึงกระทำ มีสิกขา หรือ คือ ศีลสิกขา อริจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขาเป็นหลักศึกษาและปฏิบัติ และที่สุด มีญาณสามคือสังขญาณ กิจจญาณ และกตญาณเป็นปริโยสาน กล่าวคือ การไปนิพพาน ต้องขึ้นยานพาหนะแห่งความเป็นสามได้ใน พระพุทธศาสนาบ้าง

ตารางที่ 2 บทบาท ความสำคัญ และความหมายของตัวละครในงานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดีของดังตฤณ (ต่อ)

เรื่อง	ตัวละคร	บทบาท ความสำคัญ และความหมายของตัวละคร	
		ความหมาย และคุณลักษณะทางกายภาพ	สัญลักษณ์
ทางนฤพาน	แพตริ (ต่อ)		แพตริเป็นตัวแทนของผู้ติดตามพระโพธิสัตว์ และสามารถระลึกชาติได้ แต่เพียงชาติเดียว ทำให้ยังคงหลงยึดมั่นถือมั่นในภพชาติที่ระลึกได้
	เรือนแก้ว	เรือนแก้ว คือกรอบที่มีลวดลายล้อมประดับ พระปฏิมาหรือรูปวาด เป็นผู้หญิงเก่งงาน	เป็นตัวละครที่เคยได้ครองคู่กับเกาทัณฑ์ในชาติก่อน ๆ สลับสับเปลี่ยนกับแพตริ แสดงถึงว่า ไม่มีคู่แท้ถาวรที่จะติดตามไปพบกันทุกชาติตามความเชื่อของคนทั่วไป มีการสลับสับเปลี่ยนคู่ไปตามแต่เหตุปัจจัยตราบที่ยังเวียนว่ายตายเกิดและเป็นตัวละครที่แสดงถึงความมีอยู่ของสวรรค์
	ปู่ชนะ	ในที่นี่มีความหมายถึง เป็นผู้สามารถในการเอาชนะกิเลสได้ เป็นผู้สูงอายุที่ดูไม่แก่ในสายตาเกาทัณฑ์ มีลักษณะเป็นผู้ทรงภูมิธรรม เป็นตัวละครที่ปฏิบัติธรรมได้เป็นพระอริยบุคคลระดับ สกทาคามี	เป็นตัวแทนของฆราวาสที่ไม่ต้องออกบวชแต่สามารถปฏิบัติธรรมจนบรรลุเป็นพระอริยะได้ ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ตารางที่ 2 บทบาท ความสำคัญ และความหมายของตัวละครในงานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดีของดังตฤณ (ต่อ)

เรื่อง	ตัวละคร	บทบาท ความสำคัญ และความหมายของตัวละคร	
		ความหมาย และคุณลักษณะทางกายภาพ	สัญลักษณ์
ทางนฤพาน	หลวงตา แขวน	ในที่นี้หมายถึง ยังเกี่ยวอยู่ เป็นผู้ยังไม่หลุดพ้น เป็นพระโพธิสัตว์และบวชเป็นพระ เป็นผู้ทรงอภิญา คือมีอิทธิฤทธิ์	เป็นผู้เปิดเผยให้เกาทัณฑ์ระลึกได้ว่า ตนเป็นพระโพธิสัตว์ และเป็นตัวแทนที่สะท้อนว่า แม้ว่าจะฝึกสมาธิจนกระทั่งมีอิทธิฤทธิ์แต่ไม่ได้หมายความว่าบรรลุนิพพานหรือเป็นพระอรหันต์เสมอไป
	มติ	หมายถึง ความเป็นเอกฉันท์ เป็นนักศึกษาวิจิตรศิลป์	เป็นตัวแทนของคนวัยหนุ่มสาวที่มีศรัทธาในพระพุทธศาสนาและปฏิบัติธรรมเป็นประจำ กระทั่งในที่สุดสามารถบรรลุเป็นโสดาบัน และเป็นตัวละครที่แสดงสภาวะของขณะแห่งการบรรลุธรรม
กรรมพยากรณ์ ตอน ชนะกรรม	อุปการะ	ในที่นี้หมายถึง ผู้คอยให้ความช่วยเหลือ คำชูเอื้อเพื่อ อายุราว 40 ปี ลาลีกจากพระชั้วคราวมาประกอบอาชีพเป็นหมอดู เนื่องจากต้องดูแลมารดาซึ่งชรา แต่ใจยังคงเป็นพระ	เป็นตัวละครที่มีมานวิเศษ รู้เรื่องกรรมวิบาก และทำหน้าที่เปิดเผยเหตุผลกลไกการทำงานของวิบากกรรม กล่าวได้ว่า เป็นสัญลักษณ์ตัวแทนกรรมวิบาก คอยให้คำปรึกษาและแนะนำแก้ไขให้แก่ตัวละครที่ประสบปัญหา

ตารางที่ 2 บทบาท ความสำคัญ และความหมายของตัวละครในงานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดีของดังตฤณ (ต่อ)

เรื่อง	ตัวละคร	บทบาท ความสำคัญ และความหมายของตัวละคร	
		ความหมาย และคุณลักษณะทางกายภาพ	สัญลักษณ์
กรรมพยากรณ์ ตอน ชนะกรรม	ลานดาว	<p>คือ เหล่าดวงดาวที่ส่องสภาวะอยู่ทั่วท้องฟ้า ยามค่ำคืน</p> <p>อายุ 21 ปี เรียนดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรม มีคุณลักษณะคือ สวย รวย และมี</p> <p>ความสามารถในทางบันเทิง เช่น เล่นดนตรี แต่งเพลงและภาพยนตร์</p>	<p>เป็นตัวละครวัยรุ่นที่สมบูรณ์แบบ และเพราะเกิดมาพร้อมสิ่งพร้อมจึงทำให้เกิดความหลงตัวเอง ไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม จนหลงทำผิด และได้รับวิบากจากกรรมของตนเอง จึงกลับใจเชื่อและคิดจะเอาชนะกรรมเก่าในอดีตของตนเอง โดยถ่ายทอดผ่านวิถีคิด แสดงออกมาเป็นวิถีพูด และการตัดสินใจเลือกกระทำของตัวละคร</p> <p>ลานดาวเป็นหญิงสาวที่ผู้ชายล้วนใฝ่ฝัน เปรียบได้กับหมู่ดาวบนท้องฟ้าที่ผู้คนหมายตา แต่ทำได้เพียงมอง หรืออีกนัยหนึ่งตามแก่นของเรื่องคือ แม้จะมีความเชื่อกันมาว่าดวงดาวกำหนดชะตาชีวิตมนุษย์ แต่แท้จริงแล้วคือ กรรม ของแต่ละคนนั่นเองที่เป็นผู้กำหนด</p>
	มาวันทา	<p>หมายถึง มาไหว้ หรือเป็นผู้มอบน้อม</p> <p>อายุ 24 ปี เป็นแพทย์หญิงที่มีความสามารถ</p> <p>เป็นผู้ที่ศรัทธาและมีความรู้หลักธรรมในพระพุทธศาสนา</p>	<p>เป็นตัวแทนของการมีกรรมสัมพันธ์กับตัวละครลานดาว และแสดงถึงความสามารถในการเอาชนะกรรมที่บันดาลให้มาพบและรักกับลานดาว และชะนิกิเลสของตนเองคือ เอาชนะการผิดศีลข้อสาม (เรื่องชู้สาว) กับลานดาวได้ ทั้งแก้วิบาก (ผล) อันเกิดจากความคิดที่จะฆ่าตัวตายโดยจัดทำเว็บไซต์ที่มีชื่อว่า “คู่มือฆ่าตัวตาย” เพื่อเป็นทานแก่ผู้อื่น</p>

ตารางที่ 2 บทบาท ความสำคัญ และความหมายของตัวละครในงานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดีของดังตฤณ (ต่อ)

เรื่อง	ตัวละคร	บทบาท ความสำคัญ และความหมายของตัวละคร	
		ความหมาย และคุณลักษณะทางกายภาพ	สัญลักษณ์
กรรมพยากรณ์ ตอน ชนะกรรม	อมฤต	อมฤต มีความหมายว่า เป็นน้ำอมฤตที่น่าดื่ม ชวนชื่นใจ เป็นแพทย์หนุ่ม ที่มีบุคลิกลักษณะของชาย หนุ่มที่น่าหลงใหล	เป็นตัวแทนของผู้ที่มีมีความสามารถพิเศษทางจิต และมีใจอุทิศตน เพื่อช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก มีความสำคัญคือ เป็นคนรักที่เป็นแรง บันดาลใจให้ลานดาวตัดสินใจเอาชนะกรรม
กรรมพยากรณ์ ตอน เลือกเกิด ใหม่	จองฤกษ์	หมายถึง การจับจอง ถือฤกษ์ยาม เป็นเด็กมัธยมปลายที่มีความรู้ความสามารถ ทางด้านคอมพิวเตอร์ (แฮกเกอร์หรือผู้เจาะ ระบบข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต)	เป็นเด็กหนุ่มที่นำความรู้ความสามารถไปใช้ในทางที่ผิดด้วยความไม่รู้ แต่เมื่อได้พบกับกัลยาณมิตรคือ ณชะเล ผู้ทำให้จองฤกษ์ได้พบกับอุปการะ ผู้เปิดตาให้ตนเข้าใจกรรมวิบาก และคิดได้ด้วยตนเองที่จะเปลี่ยนกรรม เปรียบได้กับฤกษ์งามยามดีเกิดได้ที่ตนเอง
	ณชะเล	หมายถึง ที่ทะเล เป็นเด็กสาวมัธยมปลายที่ทั้งความรู้ความ ศรัทธาในพระพุทธศาสนา และการนำมา ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	เป็นตัวแทนวัยรุ่นนที่คิดดี พุคดี ทำดี เสมอต้นเสมอปลายและเป็นแรง บันดาลใจให้คนรอบข้างทำความดี เนื่องจากเป็นเด็กสาวที่มีใจโอบอ้อม อารี ใครที่ได้อยู่ใกล้ย่อมรู้สึกได้ถึงความเย็นสบายจิต เบิกบานใจ เปรียบ เหมือนกับได้ยืนอยู่ชายทะเล

ตารางที่ 2 บทบาท ความสำคัญ และความหมายของตัวละครในงานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดีของดังตฤณ (ต่อ)

เรื่อง	ตัวละคร	บทบาท ความสำคัญ และความหมายของตัวละคร	
		ความหมาย และคุณลักษณะทางกายภาพ	สัญลักษณ์
กรรมพยากรณ์ ตอน เลือกเกิด ใหม่	พฤษ	ที่มาของชื่อ เนื่องจากตัวละครเกิดวันพฤษ ที่ มีคำทำนายว่า คนเกิดวันพฤษเป็นคนมอง โลกในแง่ดี ไม่อยากทำให้คนอื่นเจ็บปวด รัก ใครรักจริงกับคนรักเพียงคนเดียว เป็นเด็กหนุ่มมัธยมปลาย มีรูปร่างหน้าตาดี	เป็นตัวแทนของการบอกว่า ลักษณะนิสัยของคนที่ไม่ตรงกับดวงที่ ทำนายตามวันเกิด เป็นเด็กวัยรุ่นสมัยใหม่ที่ใช้น้ำตาในการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงสาว ซึ่งสังคมในปัจจุบันมีความเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา และแสดงการเกิดใหม่ จากมนุษย์กลายเป็นเดรัจฉานคือ ลิง ซึ่งสอดคล้องกับกรรมที่เคยทำเป็น ประจำเมื่อครั้งยังเป็นมนุษย์
	อเวรา	มีความหมายว่า เป็นผู้ไม่จองเวร อายุ 24 ปี	เป็นตัวแทนของการแสดงวิบากของกรรมสัมพันธ์กับพฤษใน อดีตชาติ และให้อภัยในสิ่งเลวร้ายของพฤษที่กระทำต่อตน ซึ่งเป็นการตัด วงจรของการจองเวร
7 เดือนบรรลุ ธรรม	รพชนะ	หมายถึง การมีชัยชนะ หรือในที่นี้หมายถึง การเอาชนะกิเลสจนสามารถบรรลุธรรมได้	ในการดำเนินเรื่องใช้สรรพนามแทนตัวว่า “ฉัน” เป็นตัวแทนคน ธรรมดาสามัญที่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันซึ่งสามารถปฏิบัติธรรมใน ชีวิตประจำวันจนกระทั่งบรรลุธรรมได้โดยไม่ต้องตัดขาดจากโลกแห่งความ เป็นจริง

จากตารางที่ 2 การศึกษาลักษณะของตัวละครในงานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดีของดังตฤณทั้ง 4 เรื่อง พบลักษณะร่วมกัน ดังนี้

1. ตัวละครที่เป็นตัวแทนในการถ่ายทอดหลักธรรมของพระพุทธศาสนา คือ สร้างตัวละครที่มีลักษณะน่าเชื่อถือเป็นสัญลักษณ์ของผู้ทรงภูมิธรรม ได้แก่ ปุชชนะและหลวงตาแขวนในเรื่องทางนฤพาน อุปการะในเรื่อง กรรมพยากรณ์ สำหรับบรชณะในเรื่อง 7 เดือนบวรอุทธรณ์ แม้ไม่ได้มีลักษณะเป็นผู้มีภูมิธรรมแก่กล้า แต่ในการถ่ายทอดหลักธรรมนั้น ตัวละครมีการใช้แหล่งอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ นั่นคือ พระไตรปิฎก

2. ตัวละครเป็นแบบอย่างของรูปแบบการทำความดีและวิบากที่ได้รับ ซึ่งตัวละครที่ทำหน้าที่ดังกล่าวนี้จะมีลักษณะของคนในเมืองที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น ได้แก่ เกาทัณฑ์ แพตริ เรือนแก้ว และมติในเรื่อง ทางนฤพาน ลานดาว มาวันทา และอมฤตในเรื่อง กรรมพยากรณ์ ตอน ชนระกรรม จงฤกษ์ ฤชละ มาวันทา และพฤษ์ในเรื่องกรรมพยากรณ์ ตอน เลือกเกิดใหม่ สำหรับเรื่อง 7 เดือนบวรอุทธรณ์ จะใช้ความเชื่อ และความรู้สึกนึกคิดของตัวละครเพื่อเป็นตัวแทนของคนธรรมดาทั่วไปในการปฏิบัติธรรม

4. เหตุการณ์ (Event)

จากการศึกษาลักษณะของเหตุการณ์ในงานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดีของดังตฤณพบว่า มีการนำเทคโนโลยีอันทันสมัยเข้าร่วมในเหตุการณ์และถ่ายทอดแก่นของเรื่องผ่านเหตุการณ์ดังกล่าวหรือเรียกว่าเป็น **'เหตุการณ์ร่วมสมัย'** กับการนำเหตุการณ์ที่พบได้ในชีวิตประจำวันประกอบการดำเนินเรื่องและแสดงความสัมพันธ์กับแก่นของเรื่องที่ต้องการนำเสนอหรือเรียกว่าเป็น **'เหตุการณ์สามัญ'**

ตัวอย่าง **'เหตุการณ์ร่วมสมัย'** จากเรื่อง กรรมพยากรณ์ ตอน เลือกเกิดใหม่ ในบทที่ 9 หน้า 155 เป็นตอนที่ณชะเลถูกคนโรคจิตแอบถ่ายรูปและนำมาประกาศไว้ที่เว็บไซต์แห่งหนึ่ง

จงฤกษ์เสียกำลังใจทันทีที่เพื่อนสาวถามเหมือนไม่ค่อยสบายใจ นั่นทำให้เขาต้องตั้งหลักใหม่และสงสัยอีกครั้งว่าการโทร.มาของเขาเป็นที่พอใจของหล่อนหรือไม่ จิตหดเหลือเท่าไม้ขีด เกือบขอวางสายอย่างคนขี้น้อยใจ แต่ปากยังไม่อยากถามได้ด้วยความห่วยเหว่ยแท้จริง

“ทรายกำลังมีเรื่องอะไรุ่นวายใจหรือ? บอกเรา เผื่อบังเอิญเรารู้วิธีช่วยได้บ้าง”

น้ำเสียงที่เรียบ ซื่อ และดูมีใจสะอาดหมดจดทำให้หัวใจของเด็กสาวคลายออกจากอาการ
ขมวด หล่อนตวาดสุนัขตัวโปรดบนตักเบาๆ ให้หยุดเห่า ก่อนตอบเขาด้วยเสียงเป็นปกติ

“โดนพวกโรคจิตสวมรอยนะ”

“ยังไง?”

เสียงของเขาเข้มข้นอย่างเป็นกังวลร่วมไปกับหล่อนทันที ณ ขณะเลเห็นเพื่อนหนุ่มเป็นเด็ก
เป็นร้อนแทนก็รู้สึกอุ่นใจกว่าเดิม แม้ไม่คิดว่าเขาจะช่วยอะไรหล่อนได้

“ในเว็บ ‘ติดลม’ นะ มีคนเอารูปในชุดนักเรียนของทรายไปลงเป็นเซต เสร็จแล้วแกล้งใช้
ชื่อ ‘ไอโกะ’ พุดจาย้วยวนผู้ชายใหญ่เลย”

จงฤกษ์ฟังแล้วคลายใจลงบ้าง เพราะอย่างน้อยก็ไม่ใช่เรื่องปองร้ายคอขาดบาดตาย เขา
หมุ่นแก้อีเลื้อนไปหาหนึ่งในสามจอมอนิเตอร์บนโต๊ะทำงานเพื่อเรียกดูเว็บติดลมทันที เพราะ
คอมพิวเตอร์ของเขาเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงตลอดเวลาอยู่แล้ว

ตัวอย่าง ‘เหตุการณ์สามัญ’ เช่นในหน้าที่ 57 ของเรื่อง 7 เดือนบรรลุนิยาม เป็นเหตุการณ์
ลองใจขณะที่ตัวละครหลักรักษาศีลห้า

มีความจริงที่น่าสนุกอยู่อย่าง ฉันเคยได้ยินมานาน และเจอดีเข้ากับตัวเองจริงๆ คือพอ
อธิษฐานถือศีล ก็มีอันต้องประจวบเหมาะเหลือหลาย เหตุการณ์ต่างๆดาหน้าเข้ามาลองใจทันตา
เช่นคนที่บ้านให้ช่วยโกหกโทรศัพท์ว่าไม่อยู่ หรือปกติร้อยวันพันปีไม่เคยโดนยุงกัดมันก็แหกกันมากัด
อย่างน่าตบ เป็นต้น กรณีโกหกทางโทรศัพท์ฉันก็ปากแข็งเข้าไว้ บอกให้โทร.มาใหม่เฉยๆ ไม่ได้
บอกว่าคนที่ต้องการพูดไม่อยู่ แม้ต้องเจอการซักสีหน้าจากคนในบ้าน ขมวดคิ้วบ่นไปหลายยกก็
ยอม หรืออย่างกรณียุงกัด แม้มันไม่คันมือเต็มแกก็บดๆไล่เท่านั้น

5. ฉาก (Scene)

จากการวิเคราะห์ ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะของฉากที่ใช้ในการประกอบงานเขียนนิยายระ
ประเภทจินตคดีของดังตฤณ ได้แก่ ฉากที่มีอยู่จริง ฉากที่มีความสมจริง และฉากที่ต้องใช้
จินตนาการ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ฉากที่มีอยู่จริงในโลก

เป็นการนำสถานที่ในโลกแห่งความจริงประกอบการดำเนินเรื่องหรือประกอบ
เหตุการณ์ โดยการระบุชื่อตำแหน่งของสถานที่อย่างจำเพาะเจาะจง ซึ่งมีความสำคัญเช่นเดียวกับ
ฉากแบบสมจริง

สำหรับลักษณะฉากลักษณะดังกล่าวนี้ ปรากฏอยู่ในเรื่องทางนฤพาน และกรรม พยากรณ์ ตอน ชนະกรรม

ตัวอย่าง 'ฉากที่มีอยู่จริงในโลก' จากเรื่องพยากรณ์ ตอน ชนະกรรม บทที่ 26 หน้า 441 – 443 เป็นฉากของสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในจังหวัดกาญจนบุรี

ถึงกาญจนบุรีในเวลาประมาณเก้าโมงเศษ แวะถ่ายรูปที่สะพานข้ามแม่น้ำแควอันเป็นทางรถไฟสายสันติภาพ สถานที่ทางประวัติศาสตร์ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความโหดร้ายทารุณสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ จากนั้นเข้าไปที่เขื่อนศรีนครินทร์บนแม่น้ำแควใหญ่อันเป็นงานก่อสร้างกำแพงกันน้ำสีขาวขนาดยักษ์ด้วยฝีมือมนุษย์ เห็นแล้วบังเกิดความตื่นตาในความยิ่งใหญ่ไพศาลแลเงี้ยววังลิวชวณพิศวง ดูผู้สร้างจะประกาศแข่งขันกับความมหิมาแห่งลำน้ำแคว ด้วยความสูงจากรากฐาน ๑๔๐ เมตร ความยาวสันเขื่อน ๖๑๐ เมตร และมีอ่างเก็บน้ำกว้างขวางครอบคลุมพื้นที่ถึง ๔๑๙ ตารางกิโลเมตร

5.2 ฉากที่มีความสมจริง

กล่าวคือ เป็นฉากที่สร้างขึ้นให้มีความสมจริง โดยกล่าวเป็นลักษณะไม่จำเพาะเจาะจง ตัวอย่างเช่น เป็นสถานที่ที่พบได้ในกรุงเทพฯ ฉากลักษณะนี้ ผู้เขียนนิยมใช้ในงานเขียนอิงธรรมชาติประเภทบันเทิงคดีทั้งหลาย ซึ่งมีความสำคัญคือ ทำให้เรื่องราวสมจริงสมจังมากขึ้น ทำให้ผู้อ่านคล้อยตามได้ง่ายขึ้นราวกับว่ามีตัวละครตัวนั้นในโลกแห่งความจริง

ตัวอย่างการกล่าวถึง 'ฉากที่มีความสมจริง' ในเรื่องกรรมพยากรณ์ ตอน ชนະกรรม บทที่ 4 หน้า 59 เป็นตอนที่ลานดาวไปตรวจก้อนเนื้อที่เต้านมกับมาวันทาที่โรงพยาบาลและนัดแนะเพื่อรับประทานอาหารร่วมกัน จึงมีการถามไถ่ตำแหน่งบ้านของกันและกัน ดังนี้

“บ้านจะอยู่แถวไหนละ จะได้นัดเจอกันครึ่งทาง”

“ไกลหน่อยคะ ช่วงบางกะปิเกือบถึงสุวินทวงศ์นะ ไม่เป็นไร จะมาแถวบ้านพี่เ็นได้”

“อ้าว! บังเอิญจริง พี่ก็อยู่แถวนั้นเหมือนกัน”

“ตาย! เหรอคะ? ดวงสมพงศ์กันจังนี่” ลุ่มเสียงปิติเต็มเปี่ยม “ต่อไปต้องเจอกันบ่อยๆ ละ”

5.3 ฉากที่ต้องใช้จินตนาการ

ฉากในจินตนาการที่ประกอบอยู่ในงานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดีคดีของดังตฤณ หมายถึง ฉากที่ไม่มีปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมอยู่ในโลก ฉากประเภทนี้ ได้แก่ ฉากในความฝันของตัวละคร ฉากที่เป็นภพภูมิ (ตามความหมายของศาสนาพุทธ) ที่ไม่ใช่ภพภูมิมนุษย์ ได้แก่ ภพภูมิของเทวดา (สวรรค์) ในเรื่องทางนฤพาน ภพภูมิของเปรต ภพภูมิของสัตว์นรก ในเรื่องกรรมพยากกรรม ตอน เลือกเกิดใหม่

ตัวอย่าง 'ฉากในความฝัน' ของตัวละคร จากเรื่องทางนฤพาน ในบทที่ 1 ซึ่งเป็นตอนเปิดเรื่อง กล่าวคือเกาทัณฑ์หลงทางอยู่ในความฝัน ดังนี้

มันเกิดขึ้นอีกแล้ว...

เกาทัณฑ์เห็นตนเองขับรถคู่ใจไปบนถนนยาวเหยียด ไม่รู้ทางกลับบ้าน ไม่ทราบจุดหมายปลายทาง เขารู้สึกเดียวดายเหมือนถูกนำมาปล่อยทิ้งไว้ในอีกมิติหนึ่งเพียงลำพัง เบื้องหน้าเป็นท้องฟ้าที่ดูคับแคบ หม่นมืดน่าอึดอัด ชวนให้จิตใจหดหู่วังเวงอย่างยากจะบรรยาย

นี่ต้องไม่ใช่โลกใบเก่าแน่ๆ

สะกิดใจด้วยความเคยคุ้นที่ฝึกถามตนเองบ่อยๆขณะตื่น ว่ากำลังฝันอยู่หรือเปล่า ชายหนุ่มรีบยกฝ่ามือข้างขวาขึ้นดู เฟ้งพินิจลายมืออย่างตั้งใจ ที่แรกปรากฏเป็นเส้นสายยุ่งเหยิงดูไม่คุ้นตา จากนั้นเมื่อเวลาผ่านไปอีกใจหนึ่ง เส้นลายมือก็เริ่มโย้เย้ ขาดความชัดเจน จึงรู้ตัวในบัดนั้นว่าตนกำลังตกอยู่ในห้วงฝัน และเป็นฝันอันไม่พึงปรารถนาเสียด้วย

พอรู้ตัว เกิดสติทราบชัดว่ากำลังหลับ กำลังอยู่ในโลกที่ถูกจิตสร้างขึ้น เกาทัณฑ์ก็ตระหนักว่าตนสามารถขงการทุกสิ่งให้เป็นไปดังใจ เขากำหนดให้สภาพของรถเปลี่ยนเป็นอื่น ด้วยเคล็ดคือปิดตาลงนี้ถึงสภาพภายในห้องโดยสารเครื่องบินเล็ก แล้วลืมตาขึ้น

ความหมายของฉากความฝันนี้คือ นอกจากจะแสดงถึงเป็นสิ่งที่จิตสร้างขึ้น อีกนัยหนึ่งหมายถึง การมีชีวิตในโลกความจริง ความตายเปรียบได้กับการตื่นจากภาวะฝัน กล่าวคือ ทุกสิ่งที่ผ่านมาในชีวิต ล้วนสุดลงเมื่อตาย ไร้ความหมาย เพราะไม่สามารถนำอะไรติดตัวไปหลังความตายได้เลย ไม่มีอะไรน่ายึดถือ

ตัวอย่าง 'ฉากแสดงภพภูมินรก' จากเรื่องกรรมพยากกรรม ตอน เลือกเกิดใหม่ ในบทที่ 40 หน้า 680 – 681 เป็นสถานที่แสดงวิบาก (ผลกรรม) จากการใช้รูปร่างหน้าตาหลอกลวงหญิงสาว

มาเป็นเหยื่อเกม คำทั้งยาเสพติดและมนุษย์ของสิงคาร เมื่อตายลงจึงไปเกิดเป็นสัตว์นรกด้วยผลแห่งวิบากกรรม

กรรมได้พานายสิงคารไปสู่ที่ที่เหมาะสมแล้ว โดยไม่มีอคติ ไม่มีความรักหรือชังเป็นส่วนตัว ความทุกข์ทรมานยึดเยื้อของเหยื่อสาวนับไม่ถ้วน ปฏิรูปมาก่อภพแห่งความทุกข์ทรมานยึดเยื้อสำหรับเขาราวกับเงาสะทอนในกระจกมหัศจรรย์ หากมีตาทิพย์ล่องจักษุประสาทของมนุษย์ติดตามการจุติและอุบัติของนายสิงคารได้ ก็เห็นจิตที่ดวงตัวในร่างมนุษย์ยุติลง ดับหายและกลายเป็นจิตที่ดวงตัวในอัตภาพของสัตว์นกร่างร้าย ล่วงมิติที่จะรู้เห็นได้ด้วยประสาทตาธรรมดา

ในความรับรู้แห่งจิตสำนึกในอัตภาพใหม่ของสิงคาร เหมือนเขาฟื้นขึ้นจากอาการสลบเหมือนด แล้วพบว่าตนถูกขังพีดด้วยโซ่แน่นหนาอยู่บนเตียงเหล็กร้อน เขาสะดุ้งกลัว แหกปากร้องและสะดุ้งตื่นเร็วๆทันที พยายามสุดกำลังให้ผิวหนังอันหยาบกร้านตะปุมตะป่าของตนกระดกขึ้นพ้นจากเตียงร้อน เข้าใจว่าเกิดเรื่องผิดพลาดอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น และตนสมควรหลุดพ้นจากพันธนาการนั้นไปเดี๋ยวนี้

6. บทสนทนา (Dialogue)

บทสนทนาในงานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดีของดังตฤณ พบว่า มีลักษณะนำเสนอหลักธรรมในพระพุทธศาสนาในรูปแบบของการสนทนาข้อโต้แย้ง และเป็นการนำเสนอวิธีการทำกรรมด้วย 'วิธีการพูด' ของตัวละครซึ่งเป็นหนึ่งในการแสดง 'กรรม' ที่เรียกว่า วจีกรรม

การสนทนาข้อโต้แย้ง พบว่า เป็นการตั้งถามโต้ตอบระหว่างตัวละครตั้งแต่สองตัวขึ้นไป โดยประเด็นในหัวข้อสนทนาจะเป็นเรื่องที่สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ที่ตัวละครประสบหรือจากการกระทำของตัวละคร ได้แก่ เรื่องทางนฤพาน กรรมพยากรณ์ทั้งสองตอน ขณะที่ 7 เดือนบรรลุนิพพานจะเป็นการโต้ตอบภายในตัวเองของตัวละครที่ดำเนินเรื่อง

ตัวอย่าง 'การสนทนาข้อโต้แย้ง' ในเรื่องกรรมพยากรณ์ ตอน เลือดเกิดใหม่ ในบทที่ 1 หน้า 22 - 23 เป็นตอนที่ตัวละครไปพบอุปการะเนื่องจากถูกหลอกให้ส่งไวรัสคอมพิวเตอร์ไปเล่นงานคอมพิวเตอร์ของเพื่อน

เด็กสาวกะพริบตาปริบๆ

“เขาจะได้รับผลกระทบอย่างไรหรือคะ?”

“หนูลองถามตัวเองซิว่าเรื่องครั้งนี้ทำให้หนูรู้สึกอย่างไรเป็นอันดับแรก เอาที่เด่นที่สุดเมื่อรู้ว่าคอมพิวเตอร์โดนไวรัสเล่นงานนะ”

“ก็...เจ็บปวด เหนื่อยใจ เสียใจ อ่อนล้าสายตัวแทบขาด เพราะทราบว่าจะอย่างไรก็ส่งงานช่วงบ่ายนั้นไม่ทันแน่”

“นั่นแหละ เขาต้องประสบเหตุคาดไม่ถึง เตรียมป้องกันตัวไม่ทัน และเสวยความรู้สึกแบบเดียวกันกับหนูด้วย”

“ทุกซ์เท่าหนูเป๊ะเลยหรือคะ?”

“ก็ไม่ใช่แน่ๆ ตามทฤษฎีวิทยาศาสตร์นี่เชื่อว่าถ้าเราเอาหัวโขกผนังแรงเท่าไหน ก็จะทำกับเอาผนังมาโขกหัวเราแรงเท่านั้น กฎแห่งกรรมก็คล้ายกันอยู่บ้าง เราขวางบุญบาปออกไปใส่ใคร ก็จะมีผลสะท้อนดีร้ายขวางกลับมาใส่เราด้วย เพียงแต่อาจจะหนักเบาไม่เท่ากับที่เราขวางออกไปเหมือนคนถูกขวางเป็นกำแพงที่มีอำนาจสะท้อนต่างกัน ขวางโดนคนบุญมากก็เหมือนเจอกำแพงศักดิ์สิทธิ์สะท้อนกลับมาปะทะเราหนักหน่วงขึ้นกว่าเดิม ขวางโดนคนบุญน้อยก็เหมือนเจอกำแพงกระจกสะท้อนกลับมาปะทะเราอ่อนๆ หนูประพุดิตินมีศีลมีสัตย์ ไม่กลั่นแกล้งหรือจ้องเวรใคร ก็จัดเป็นกำแพงที่มีแรงสะท้อนค่อนข้างสูง พุดง่าย ๆ สมมุติว่าเราตั้งใจทำให้หนูทุกซ์เพียงคนเดียวด้วยการทำข้อมูลเสียหายบางส่วน ก็อาจรับผลคืนเป็นความเสียหายของข้อมูลในเครื่องทั้งหมดได้แล้ว”

“ทำไมกฎแห่งกรรมต้องมีลำเอียงอย่างนี้ด้วยคะ?”

“ไม่ได้เรียกว่าเป็นความลำเอียงของใคร แต่เป็นไปตามเหตุปัจจัยที่สั่งสมไว้ต่างกัน ยกตัวอย่างง่าย ๆ นะ ถ้าผู้ใหญ่บ้านช่วยเหลือลูกบ้าน เป็นที่รักของลูกบ้าน โดนใครตีหัวแตกหน่อยเดียวคนตีหัวอาจจับโทษคืนเป็นการรุมประชาทัณฑ์จากคนหลายสิบจนล้มและต้องนอนแบ็บให้น้ำเกลือไปหลายเดือน แต่ถ้าเหนือขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง เป็นพระราชินีทำคุณแก่แผ่นดินมาเกินจะนับ แคใครเอารูปเคารพมาเหยียบย่ำ คนนั้นอาจถูกคนทั้งประเทศไล่ล่าฆ่าแกงให้ตายดับได้แล้ว”

“เข้าใจละคะ เห็นภาพชัดเลย... แต่ดูจากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา ถ้าผู้นำมีใจเมตตา สั่งสอนให้ชุมชนที่รักทำนอโหลสิ ใจที่ร้อนก็กลับเย็นได้ อย่างนี้คนทำร้ายท่านก็ไม่ต้องรับกรรมเลยสิคะ?”

“กรรมหมู่บางทีก็มีทิศทางเป็นไปตามคุณธรรมของผู้นำได้เหมือนกัน เคยผูกใจเจ็บกันมาหลายภพหลายชาติ ถึงเวลาก็ล้างแค้นล้างภัยพร้อมกันเสีย... แต่ถึงอย่างไรกรรมของผู้ทำร้ายหรือลบหลู่เบื้องสูงก็ต้องย้อนกลับมาให้ตนถูกทำร้ายหรือเหยียดหยามโดยตัวเองอยู่ดี”

ณ ขณะเลพยักหน้า เริ่มเห็นรำไรว่ากรรมที่รวมทำกันมาๆ นั้น ชนวนกำหนดทิศทางให้เป็นไป

อย่างไร้ๆอาจมาจากผู้ทรงอิทธิพลเพียงคนเดียว นึกถึงแฮกเกอร์ที่ **'เสกความเดือดร้อน'** และบันดาลใจให้คนเคียดแค้นไปทุกหย่อมหญ้า โดยไม่มีใครมาช่วยไกล่เกลี่ย ไม่มีใครช่วยให้หมุ่ชนคิดโอโหสิ ก็นับเป็นการผูกใจเจ็บเป็นเครือข่ายใหญ่หลวงอย่างน่าสังเวช

ตัวอย่าง **'บทสนทนาที่สะท้อนถึงกรรมอันเกิดจากวิธีการพูด'** ในเรื่องกรรมพยากรณ์ ตอน ชนะกรรม ในบทที่ 3 หน้า 44 – 45 เป็นตอนที่ลานดาวไปดูหมอกกับอุปการะในครั้งแรกและถูกสะกิดถึงการกระทำทางวาจาของตนเอง ดังนี้

คราวนี้แปลก ที่แม้อุปการะพูดเหมือนต่อว่า หรือกล่าวโทษกันตรงๆ ลานดาวกลับรับฟังอย่างสงบ นอกจากไม่ถือโกรธแล้วยังดูใจบางอย่างอีกด้วย

“ไม่เป็นไรค่ะ ถ้าบอกเหตุผล หนูรับได้... แต่พวกเขาคิดไปเอง ผันไปเอง ทุกข์ทรมานไปเองนี่คะ จะมาโทษว่าเป็นกรรมของหนูได้อย่างไร?”

“การก่อกรรมกับผู้อื่นมีหลักอยู่ง่ายๆนะ หนึ่งคือมีเจตนากระทำการกับสิ่งมีชีวิต สอง คือ สิ่งมีชีวิตนั้นได้รับผลทางกายหรือทางใจสมเจตนาของผู้กระทำ เราทำเวรทำกรรมไปนั้น จะรู้หรือไม่ รู้ก็ตามว่าเป็นกรรมเวร อย่งไรวันหนึ่งก็ต้องให้ผล ผมพูดอย่างนี้อาจทำให้หนูนึกได้... นับถูกไหม ว่าก็ครั้งที่หนูพูดอะไรเช่น **'ซักจะใจอ่อนแล้วซี'** ทั้งที่ความจริงยังไม่มีใจแม้แต่นิดเดียว”

ลานดาวตะลึงคล้ายถูกไฟดูด นั่นเป็นถ้อยคำที่หล่อนใช้เป็นประจำจริงๆ โดยเฉพาะกับนักตื้อที่ดูดี และทำทางจะไม่มีพิษมีภัยในภายหลัง จะว่านนทกานต์แอบมาเล่าให้ฟังก็คงยาก เพราะจำได้ว่าหล่อนไม่เคยไปรยคำเด็ดนี้ใส่หูเขา ต้องพิเศษกว่านทกานต์อีกสักชนิดหนึ่งหรือถึงมีสิทธิ์ได้ยิน

นอกจากนี้ ภาษาที่ใช้ในการสนทนาของตัวละครเป็นภาษาปาก มีความร่วมสมัย ทำให้เรื่องมีความสมจริง และมีการสร้างลีลาการพูดของตัวละคร ทำให้เรื่องมีสีสันและน่าติดตาม

ตัวอย่าง **'บทสนทนาภาษาปาก'** ในเรื่องกรรมพยากรณ์ ตอน ชนะกรรม ในบทที่ 10 หน้า 148 – 149 เป็นตอนที่ลานดาวไปรับประทานอาหารเช้าที่บ้านมาวันทา โดยมีลัดธีร์สามีของมาวันทาร่วมด้วย

ลานดาวเหลือบตามองแกงหน้าตาสวยในชามยิ้มๆ ใช้ช้อนกลางตักใส่จานชิมดูค่าแรกก็ทราบว่ามีรสชาติดี เนื้อไก่อย่างดี เคี้ยวแกงในแบบมีสูตรเด็ดเคล็ดลับที่ทำให้เข้มข้นนุ่มลิ้น ชิมเสร็จก็ทำตาโตอุทานเพื่อให้เป็นแนวร่วมสนับสนุนคำชมของลัดธีร์ดังๆ

“โห! คีนี่กลัวหน้ามืดเป็นชุกชกจึงเลยเรา นี่มันแกงเหี่ยวหวานไก่ไล่ความเสียดายหุ่นชัดๆ”

ลัดธีร์หัวเราะว่า

“พี่ต้องห้ามเอนินว่าอย่าเข้าครัวเองบ่อย อร่อยลิ้มโลกจนอ้วนปี ต้องรีตน้ำหนักหลายทีแล้ว”

“เป็นรางวัลของคนตาแหลมไงคะ ได้อยู่ดีกินดีอย่างนี้แหละ”

แม้ครัวคนเก่งที่ถูกคุมขมเบะปากยิ้ม ก็หันน้ำก้มตาดักปลาสำลีสเฝะเงียบๆ

“พี่เอนินทำแกงเขียวหวานไก่อย่างเดี๋ยวจะใหม่คะ? เห็นก็รู้ กับข้าวอื่นคนละชั้นเลย”

มาวันทายักคิ้ว

“อยากกินฝีมือตัวเองทั้งหมดวันหลังก็มาช่วยกันสิ”

“ด้าย... มาเป็นลูกมือ มาดูวิชา มาทำลายส่วนโค้งของเอวกันอย่างมีความสุข”

7. ความสัมพันธ์ตามลำดับเวลา (Temporal Relations)

จากการวิเคราะห์ ผู้วิจัยพบว่า งานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดีของดังตฤณทุกเรื่อง เป็นเรื่องราวที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเป็นตามลำดับเวลา กล่าวคือ ดำเนินเรื่องตั้งแต่เริ่มต้น ต่อเนื่องไปจนจบ

8. การปิดเรื่อง (Ending)

สำหรับลักษณะของการปิดเรื่องหรือการจบของงานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดีของดังตฤณนั้น จำแนกออกเป็นเรื่อง ๆ ดังต่อไปนี้

- ทางนฤพาน

การปิดเรื่องของทางนฤพานแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ เป็นการจบแบบทางโลกกับการจบในแบบทางธรรม

ตัวแทนการปิดเรื่องทางโลกได้แก่ เกาทันท์และแพตริ ที่ซบรพทกันมุ่งหน้าสู่ถนนใหญ่ที่ทอดยาวไปไกลสุดสายตา กล่าวคือ เป็นการจบที่ยังค้างคา มีความหมายว่า ผู้ที่ยังต้องเดินทางเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏโดยไม่รู้ว่าจะข้างหน้าจะต้องเผชิญกับสิ่งใด

ขณะที่ในทางธรรม สัญลักษณ์คือปูชนะ เป็นผู้บรรลุธรรมได้เห็นนิพพานแล้ว หมายความว่า เมื่อสิ้นอายุขัยไม่ต้องเกิดอีกต่อไป ไม่มีความเสี่ยงที่จะทำบาปพลาดให้ตกต่ำอีก มีความแน่นอน มีแต่ความสงบสุขอันเป็นนิรันดร์อยู่อย่างแท้จริง

- กรรมพยากรณ์ ตอน ชะกรรม

ปิดเรื่องโดยตัวละครอุปการะสรูปกรรมและวิบากของตัวละคร รวมทั้งให้แง่คิด และจบที่นันทกานต์ที่ออกบวชเป็นการสื่อว่า ประโยชน์สูงสุดของการได้เกิดมาเป็นมนุษย์ พบพระพุทธศาสนา ไม่ใช่เพียงเพื่อการเล่นบพชี่วิตไปตามกรรมหรือเพื่อเอาชะกรรมเก่าเท่านั้น แต่เป็นการอยู่เหนือกรรม คือการถึงซึ่งนิพพาน อันเป็นแก่นหรือหัวใจของพระพุทธศาสนา

- กรรมพยากรณ์ ตอน เลือกเกิดใหม่

การปิดเรื่องของกรรมพยากรณ์ ตอน เลือกเกิดใหม่ ปิดเรื่องโดยตัวละครขณะเล ซึ่งเป็นตัวละครที่มีความรู้และความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และมีความปรารถนาที่จะบรรลุนิพพานด้วยเห็นภัยในการเวียนว่ายตายเกิดของสังสารวัฏ

และการปิดเรื่องโดยตัวละครอุปการะซึ่งทำหน้าที่กรรมและวิบากของตัวละคร และให้ข้อคิด

- 7 เดือนบรรลุนิพพาน

สำหรับการปิดเรื่องของ 7 เดือนบรรลุนิพพานนั้น เป็นการปิดเรื่องหลังจากตัวละครบรรลุนิพพาน กล่าวคือ สามารถบรรลุนิพพานเป็นพระโสดาบัน โดยกล่าวว่า วันที่บรรลุนิพพานเป็นเพียงวันธรรมดาวันหนึ่งของตัวละคร อยู่ที่บ้าน ไม่มีอะไรเป็นพิเศษ เพียงแต่ระยะเวลาที่ผ่านมาตลอด 7 เดือน ตัวละครหลักได้สร้างเหตุปัจจัยแห่งการบรรลุนิพพานไว้เพียงพอ และในตอนปิดท้ายเรื่องเฉลยว่า ตัวละครที่ดำเนินเรื่องมาตลอด คือ รบชนะ และได้พบกับใจนุชแพนเก่าที่เคยมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในเรื่อง และสรุปเรื่องว่ารบชนะได้แก้ไขความเข้าใจและช่วยเหลือใจนุชจนกระทั่งสำเร็จมรรคผลได้เช่นกันแม้จะใช้เวลามากกว่า

จากผลการวิเคราะห์ลักษณะการปิดเรื่องดังกล่าว พบว่า ทุกเรื่องกล่าวสนับสนุนว่านิพพานคือสิ่งที่ประเสริฐสุด ควรแก่การปฏิบัติเพื่อบรรลุให้ถึง

9. ผู้เล่า (Narrator)

ผู้เล่าที่ปรากฏในงานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดีของดังตฤณเรื่อง ทางนฤพาน และกรรมพยากรณ์ทั้งสองตอน ดำเนินเรื่องโดยผู้เล่าที่มีลักษณะรอบรู้ไปหมดทุกอย่าง (The omniscient) กล่าวคือ เป็นการดำเนินเรื่องผ่านความรู้สึกนึกคิดของตัวละครมากกว่าหนึ่งตัว โดย

เปลี่ยนมุมมองของตัวละครไปตามสถานการณ์ขณะนั้น เป็นการแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของตัวละครต่อการพูดและการกระทำ

สำหรับเรื่อง 7 เดือนบรรลุนิยาม มีลักษณะการเล่าเรื่องจากมุมมองของตัวละครเพียงตัวเดียว โดยใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่ง คือ “ฉัน” ในการดำเนินเรื่อง

10. ผู้อ่าน (Audience)

สำหรับการวิเคราะห์ลักษณะผู้อ่านของงานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดีของดังตฤณ จำแนกออกเป็นเรื่อง ๆ ดังต่อไปนี้

- ทางนฤพาน

จากการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง ซึ่งมีลักษณะการดำเนินเรื่องแบบอธิบายแจ้งแฉงไขความสงสัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา โดยมีทั้งการอ้างพยานคือ พระพุทธคำรัสของพระพุทธเจ้า และการอ้างอิงข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ เมื่อกล่าวถึงศัพท์บัญญัติทางพระพุทธศาสนาคำใดจะมีคำอธิบายเพิ่มเติมผ่านบทสนทนาของตัวละคร ทั้งการยกตัวอย่างให้เกิดมโนภาพตามได้อย่างละเอียดชัดเจน จึงประเมินได้ว่า ผู้ฟังหรือผู้อ่านเรื่อง ทางนฤพาน นี้ เป็นได้ทั้งพุทธศาสนิกชน และผู้ที่ไม่ใช่พุทธศาสนิกชน เพราะเป็นงานเขียนอิงธรรมชาติที่เน้นการทำความเข้าใจในหลักคำสอนต่าง ๆ ของศาสนาพุทธ โดยเฉพาะ นิพพาน ซึ่งเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา

- กรรมพยากรณ์ ตอน ชนะกรรม และตอนเลือกเกิดใหม่

จากการวิเคราะห์ลักษณะของตัวละครและลักษณะการใช้ระดับของภาษา พบว่าสามารถอ่านได้ทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะในกลุ่มของวัยรุ่น เพราะตัวละครเป็นตัวละครสำคัญที่มีอายุอยู่ในช่วงกลุ่มดังกล่าว อีกทั้งภาษาที่ใช้ค่อนข้างเป็นภาษาที่ทันสมัย เป็นการใช้ภาษาแบบไม่เป็นทางการในบทสนทนา

- 7 เดือนบรรลุนิยาม

จากการวิเคราะห์ลักษณะของงานและจากวัตถุประสงค์ของผู้เขียน หนังสือ ๗ เดือนบรรลุนิยามนี้ มุ่งเน้นไปที่ผู้ที่ต้องการปฏิบัติธรรมเพื่อการหลุดพ้น เพราะสามารถปฏิบัติควบคู่ไปกับตัวละครที่อธิบายเป็นขั้นเป็นตอน รวมทั้งเสนอแนะวิธีแก้ปัญหาของผู้ปฏิบัติไว้อย่างละเอียดชัดเจน เมื่อปรากฏคำศัพท์บัญญัติทางพระพุทธศาสนาก็จะมีการอธิบายความหมายให้เข้าใจด้วยภาษาง่าย ๆ นอกจากนี้ในตอนเริ่มเรื่อง ได้มีการกล่าวนำออกตัวตั้งแต่ตอนเริ่มเรื่องว่า เป็นเพียงคน

ธรรมดา ๆ ที่ยังมี “อริษา” หรือก็คือ “ความไม่รู้” เช่นเดียวกับทุก ๆ คน ดังนั้น กลุ่มผู้ฟังหรือผู้อ่าน 7 เดือนบรรลุธรรมได้นั้น ก็ไม่จำกัดประเภทด้วยเช่นกัน

จากการแจกแจงดังกล่าว สรุปได้ว่า งานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคดีของดังตฤณ เป็นการนำเสนอธรรมะในรูปแบบของการสอดแทรกความบันเทิง เป็นการหลีกเลี่ยงข้อจำกัดของผู้อ่าน ไม่ให้จำเพาะเจาะจงแต่พุทธศาสนิกชน สำหรับกรณี กรรมพยากรณ์ ตอน เลือกเกิดใหม่ ซึ่งมีฉากเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ หากเด็กอ่านควรให้ผู้ปกครองคอยแนะนำ

ส่วนที่ 2 กลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่องในงานเขียนอิงธรรมะประเภทสารัตถคติของดังตฤณภายใต้แนวคิดเรื่องกลยุทธ์การสร้างสารและแนวคิดการเล่าเรื่อง

ในส่วนของงานวิเคราะห์นี้ งานเขียนอิงธรรมะประเภทสารัตถคติของดังตฤณที่นำมาทำการวิเคราะห์ ได้แก่ เสียตาย...คนตายไม่ได้อ่าน มีชีวิตที่คิดไม่ถึง และเตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว จำนวน 8 เล่ม ซึ่งหนังสือเล่มทั้งสามเรื่องมีรูปแบบการนำเสนอในเรื่องของกรรมวิบากที่แตกต่างกัน กล่าวคือ

- **เสียตาย...คนตายไม่ได้อ่าน** เป็นงานเขียนที่กล่าวถึง วิบากกรรมในแง่ของการเป็นเหตุเป็นผลที่ทำให้ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ และกล่าวถึงว่าหลังจากสิ้นอายุขัยจากการเป็นมนุษย์แล้วมีที่ไปที่ไหนได้บ้าง และท้ายสุดคือ บอกถึงวิธีที่ดีและมีประโยชน์ที่สุดในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ตอนนี้
- **มีชีวิตที่คิดไม่ถึง** เป็นงานเขียนที่กล่าวถึง การทำงานของวิบากกรรม โดยผู้เขียนเปรียบเทียบไว้ในรูปแบบของเกมประเภทหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า เกมกรรม โดยมีองค์ประกอบเช่นเดียวกันกับเกมทั่วไป
- **เตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว** เป็นงานเขียนที่รวบรวมคำถามและคำตอบจากคอลัมน์ “เตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว” ในนิตยสารบางกอกรายสัปดาห์ มีลักษณะคือ ขึ้นต้นด้วยคำถามจากคนทั่วไป และตามด้วยการนำความรู้เรื่อง ‘วิบากกรรม’ มาตอบอย่างเป็นเหตุเป็นผลโดยดังตฤณ

จากผลการวิเคราะห์กลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่องในงานเขียนอิงธรรมะประเภทสารัตถคติของดังตฤณภายใต้แนวคิดเรื่องการสร้างสารและแนวคิดการเล่าเรื่อง ซึ่งผู้วิจัยจะ

นำเสนอโดยเรียงลำดับผลการวิเคราะห์ตั้งแต่ชื่อเรื่อง โครงสร้างของเรื่อง โดยพบว่ามีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

1. ชื่อเรื่อง

พบว่า งานเขียนอิงธรรมชาติประเภทสารคดีของดังตฤณ มีจุดเด่นในการตั้งชื่อเรื่อง กล่าวคือ มีการใช้คำที่สะดุดหูและเรียกร่องความสนใจจากผู้อ่าน ดังนี้

เสียดาย...คนตายไม่ได้อ่าน มีลักษณะของการใช้คำที่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ต้องสูญเสียหรือพลาดโอกาสที่จะได้อ่านงานเขียนของดังตฤณ ซึ่งหากพลาดแล้วจะเป็นการพลาดอย่างถาวร ไม่มีโอกาสกลับมาแก้ตัว หรืออีกประเด็นหนึ่งคือ เป็นชื่อเรื่องที่สร้างความสงสัยให้แก่คนเป็นถึงสิ่งที่ซ่อนอยู่ในเนื้อหา เป็นการใช้จุดจูงใจโดยใช้ความกลัวให้แก่ผู้พบเห็น กล่าวคือ กลัวว่าจะตายเสียก่อนได้รู้ว่าเนื้อหาที่อยู่ในงานเขียนนี้คืออะไร

มีชีวิตที่คิดไม่ถึง เป็นการตั้งชื่อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ กล่าวได้ว่า ชื่อเรื่องดังกล่าวนี้ เป็นการตั้งชื่อที่ใช้จุดจูงใจโดยใช้แรงจูงใจที่เป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคนที่ต้องการจะประสบความสำเร็จในชีวิต การอยากมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม การใช้คำที่เป็นแรงจูงใจในความปรารถนาของมนุษย์ทั่วไปนี้เองที่สร้างความน่าสนใจให้แก่งานเขียน

เตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว เป็นการตั้งชื่อเรื่องโดยใช้วิธีการเปรียบเทียบกับสิ่งที่คนทั่วไปมีความเข้าใจ นั่นคือ การเดินทาง การเดินทางที่ผู้เขียนกล่าว ณ ที่นี้ คือ การเดินทางเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ โดยสิ่งที่จะติดตัวไปกับผู้เดินทางคือ กรรมดีและกรรมชั่ว สำหรับเสบียงในความหมายของการเดินทางดังกล่าวนี้ ได้แก่ กรรมดี ซึ่งจะทำหน้าที่ในการหล่อเลี้ยงชีวิตในภาคหน้าต่อไป สำหรับการตั้งชื่อ มีลักษณะของการใช้คำที่ชักชวนให้ผู้อ่านเกิดความเตรียมพร้อมนั่นเอง

2. โครงสร้างเรื่อง

2.1 การเปิดเรื่องด้วยประโยคใจความสำคัญ

หมายความว่า ในการกล่าวนำเรื่อง ผู้เขียนมีการโปรยประโยคที่สร้างความสนใจให้ติดตามอ่าน ได้แก่ การเริ่มด้วยประโยคคำถามเพื่อถามนำ การเริ่มด้วยประโยคสรุปใจความสำคัญ

- การเริ่มด้วยประโยคคำถามเพื่อถามนำ

หมายความว่า เป็นการตั้งประโยคคำถามในประเด็นที่ผู้เขียนจะทำการแจกแจงต่อไป

ตัวอย่าง ‘การเริ่มด้วยประโยคคำถามเพื่อถามนำ’ จากบทที่ 2 หน้า 53 ใน ‘เสียดาย...คนตายไม่ได้อ่าน’ ซึ่งเป็นบทที่ว่าด้วยกรรมกำหนดเพศ ดังนี้

“ในบทก่อนเราทราบว่าจะมาเป็นมนุษย์เพราะทำกรรมอย่างไร แต่ความเป็นมนุษย์มีทั้งหญิงและชาย เหมือนกับสิ่งอื่นทั้งจักรวาลที่มีคู่ตรงข้าม คำถามคือในกรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์เหมือนกันนั้น มีที่ต่างตรงไหน กรรมจึงเลือกเพศให้กับเราเป็นอย่างไร?”

- การเริ่มด้วยประโยคสรุปใจความสำคัญ

หมายความว่า เป็นประโยคที่กล่าวสรุปโดยรวมในประเด็นที่จะกล่าวถึงในลำดับต่อมา

ตัวอย่าง ‘การเริ่มด้วยประโยคสรุปใจความสำคัญ’ จากบทที่ 11 หน้า 227 ใน ‘มีชีวิตที่คิดไม่ถึง’ ซึ่งกล่าวถึงลำดับขั้นในการเปลี่ยนแปลงชีวิต โดยมีคนรัก ฐานะ ฯลฯ เป็นเกณฑ์

“ถ้าการเปลี่ยนกรรม
ทำให้ชีวิตเปลี่ยนแปลง
ก็แสดงว่าคุณกำลัง
อยู่ในเกมกรรมจริงๆ”

2.2 การจัดลำดับสารตามลำดับของปัญหาและวิธีแก้ปัญหา (Problem – Solution Structure)

เริ่มต้นที่การนำเสนอสาเหตุหรือรายละเอียดของปัญหา ซึ่ง ณ ที่นี้คือ กรรมวิบาก แล้วนำไปสู่ขั้นตอนหรือวิธีแก้ปัญหา ซึ่งผู้เขียนได้เสนอแนะวิธีแก้ปัญหาย่างเป็นรูปธรรมที่สามารถลงมือปฏิบัติได้จริง อีกทั้งให้การรับรองผลที่ไม่แน่นอน ดังสังเกตได้จากการใช้คำว่า “ในชาติปัจจุบัน/ผลที่เห็นได้ในปัจจุบัน/แบบทันตาเห็น” เป็นต้น

ตัวอย่าง ‘การจัดลำดับสารตามลำดับของปัญหาและวิธีแก้ปัญหา’ จาก ‘เตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว’ เล่มที่ 3 หน้า 83 – 92 เป็นส่วนหนึ่งของคำตอบของคำถาม “ทราบว่าเคยมีผู้ถวายประทีปแล้วอธิษฐานขอให้มิปัญญาชาติต่อมาก็ได้มีปัญญาสมาใจ แต่ก็มีผู้ถวายมิดigon แล้วขอให้มิปัญญา ชาติต่อมาก็ได้มีปัญญาสมาใจเช่นกันอีก ที่สงสัยคือตกลงถ้าอยากมีปัญญาสมควรถวายอะไรกันแน่?”

“ของถวายเป็นแค่ตัวตั้งครั้น ถวายอะไรจิตก็จับสิ่งนั้นเป็นเครื่องหมายของบุญ ที่นี้ ประสงค์ให้บุญบันดาลผลอันใด ผลอันนั้นก็ปรากฏตามคำอธิษฐาน ส่วนจะช้าหรือเร็ว จะมี คุณสมบัติหรือคุณภาพเพียงใดก็ต้องว่ากันเป็นกรณีไป

บุญเป็นสิ่งที่มิพลงในตัวเอง พอเทียบเคียงได้กับความร้อน เราใช้ความร้อนทำอะไรได้ หลายอย่างตามประสงค์ ไม่จำกัดเฉพาะว่าจะต้องเอามาต้มน้ำ เอามาทำให้เสื้อผ้าแห้ง หรือเอามา ทำให้อาหารสุก คุณเล็งความร้อนไปที่วัตถุชิ้นไหน วัตถุชิ้นนั้นก็ร้อนขึ้นตามต้องการ

ถ้าหากคุณทำบุญเป็นข่าวของเครื่องใช้ ตั้งต้นด้วยความปรารถนาดี อยากรับใช้ ประโยชน์จากของชิ้นนั้นๆ ผลโดยตรงคือจะทำให้เป็นผู้มีรสนิยมนดี เกิดชาติหน้าวิบากกรรมจะ จัดสรรให้เป็นผู้มีสิทธิ์เกิดในบ้านคนรวย และในชาตินี้เองถ้าทำทานด้วยเจตนาดีเป็น ประจำ ก็อาจปรับฐานะให้ดีขึ้นพอสบายสมควรแก่อัตภาพได้ (แต่จะไม่ให้ผลใหญ่เท่าตอน ล้างไฟเกิดชาติใหม่) นอกจากนี้ยังมีอานิสงส์เป็นการลดละความละโมภโลภมาก จิตใจเยือกเย็นลง ได้ความสบายใจในปัจจุบันอีกโสด

แต่หากคุณทำบุญเป็นข่าวของเครื่องใช้ชิ้นเดียวกันกับข้างต้น มีความยินดีในการให้เปล่า มีความยินดีที่มีผู้ใช้ของของคุณแล้ว และแถมด้วยการอธิษฐานหวังผลในทางใดทางหนึ่ง ผลของ ทานก็จะแคบลงมา กล่าวคือไม่ได้ให้ผลแบบเหวี่ยงแหกว้างๆ ทว่าเล็งตรงจำเพาะเจาะจงตาม ปรารถนา ซึ่งถ้าหากอธิษฐานซ้ำๆจนล้นกำลังบุญมากพอ ก็อาจเกิดผลที่สมน้ำสมเนื้อใน 3 วันหรือ 3 ปีได้ ไม่ต้องรอชาติหน้า

...

คราวนี้มาดูในคำถาม เกี่ยวกับวัตถุบุญอันเป็นที่ตั้งของการอธิษฐานขอมีปัญญาดี ผมขอ แจกแจงรายละเอียดดังนี้

1) การถวายโคมไฟประดับโบสถ์หรือปักตามทางเดินในวัดให้สว่างไสวเห็นทั่ว กำจัดจุด อันตรายอันเกิดจากสัตว์ที่แฝงอยู่ในความมืดนั้น เมื่อทำสำเร็จแล้ว เกิดความยินดีแล้วว่าโบสถ์หรือ ทางเดินวัดสว่างไสวด้วยทานของคุณ จิตจะจับความสว่างเป็นที่ตั้งของบุญ ดังนั้นเมื่ออธิษฐาน ขอให้ได้เป็นผู้มีปัญญาสว่างไสวเช่นนั้น ก็ย่อมสัมฤทธิ์ผลตามปรารถนา มีปัญญาอันสว่างแจ้ง

เมื่อถวายทานด้วยไฟเป็นประจำ ทำมาก ทำด้วยความเข้าใจ ทำด้วยความยินดีว่าวัดจะ สว่างเพราะทานของคุณ กระทั่งถึงจุดที่กำลังบุญใหม่เหนือระดับบุญเก่าทางปัญญา ปัญญาของ คุณจะดีขึ้นผิดหูผิดตา เมื่อต้องคิดอ่านแก้ปัญหา จิตจะมีลักษณะของความสว่างแจ้ง ผุดความ เข้าใจกระจ่างขณะต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ชวนให้คนอื่นรู้สึกมีดมนแปดด้าน...”

2.3 การใช้หลักฐาน

ผลการวิเคราะห์ลักษณะของหลักฐานประกอบงานเขียนอิงธรรมชาติประเภทสารัตถคดีของดังตฤณ พบลักษณะสำคัญคือ เป็นข้อมูลที่ทันสมัย เป็นสิ่งที่คนทั่วไปคุ้นเคย เป็นเรื่องใกล้ตัวในชีวิตประจำวันหรือผู้อ่านส่วนใหญ่มีประสบการณ์ และเป็นข้อมูลที่สังคมปัจจุบันให้การยอมรับ เชื่อถือ ซึ่งปรากฏอยู่ในหลักฐานประเภทการอ้างพยาน การยกตัวอย่าง การอ้างสถิติ และการเปรียบเทียบระหว่างกรรมวิบากกับข้อมูลทางการแพทย์หรือวิทยาศาสตร์

- การอ้างพยาน

พยานหลักที่ผู้เขียนยกมาอ้าง คือ คำสอนของพระพุทธเจ้า โดยเมื่อมีการนำพุทธพจน์หรือพระดำรัสสอนของพระพุทธเจ้า จะมีการขยายความเพิ่มเติม

ตัวอย่าง ‘การอ้างคำสอนของพระพุทธเจ้า’ จาก ‘เสียดาย...คนตายไม่ได้อ่าน’ บทที่ 6 หน้า 181 – 182 ซึ่งกล่าวถึงที่ตั้งของกรรมวิบากซึ่งเป็นนามธรรม โดยพระพุทธเจ้าได้ตรัสเปรียบเทียบให้เป็นรูปธรรม และผู้เขียนนำมาขยายความ

“พระพุทธองค์เป็นนักเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยที่ไม่มีใครเสมอเหมือน เหตุเพราะพระองค์สามารถเห็นในสิ่งที่สัตว์อื่นไม่เห็น และเป็นการเห็นที่แจ่มแจ้งลึกซึ้งตลอดสาย ฉะนั้นจึงควรฟังพระองค์ตรัสคือ

กรรมที่อำนวยผลในขอบเขตกามธาตุมีอยู่ กามภพจึงปรากฏ และด้วยเหตุนี้ กรรมจึงชื่อว่าเป็นไร่นา วิญญาณชื่อว่าเป็นพืช ต้นหาชื่อว่าเป็นยาง

หมายความว่าเมื่อทำกรรมอันแก้ออกแล้วอยู่ด้วยกาม ไม่ได้ทำกรรมอันจะหลุดพ้นจากกามไปรวมอยู่กับพระพรหมหรือเข้าถึงนิพพาน ก็ยังต้องถูกคุมขังไว้ในอาณาเขตของกาม นั่นเองภพอันเนื่องด้วยกามจึงปรากฏ เพราะฉะนั้นกรรมจึงชื่อว่าเป็นไร่นา เป็นพื้นยื่น เป็นจุดเริ่มต้นฝังเมล็ดพันธุ์ ส่วนวิญญาณเป็นพืชซึ่งอาศัยผืนนาตั้งอยู่ เป็นสิ่งที่งอกเงยขึ้นจากพื้นดินนั้น และต้นหาหรือความทะยานอยากเปรียบเหมือนยาง คือพืชที่นั่นถ้ายังไม่หมดยางก็แปลว่ายังไม่ตาย และเอาไปเพาะปลูกใหม่ได้

จากหลักกรรมนี้สามารถพลิกมุมมองของเราเสียใหม่ได้ประการหนึ่ง นั่นคือเราไม่อาจจินตนาการว่ามีวิญญาณอมตะเป็นดวงๆ วิญญาณไม่ได้มีรูปทรงหน้าตาอย่างหนึ่งๆที่แยกแยะเป็นส่วนยอดสุดสุดมิได้มีเขาหรือสวมมงกุฎดาว แต่ด้วยสนามพลังกุศลแห่งกรรมขาว จึงมีที่เกิดของวิญญาณซึ่งฉายรัศมีสว่างและด้วยสนามพลังอกุศลแห่งกรรมดำ จึงมีที่เกิดของวิญญาณอับแสงไสว

และเมื่อตั้งมุมมองไวใหม่ได้อย่างนี้ เราก็จะเลิกพยายามนึกคิดจินตนาการว่ากรรมมีรูปทรงอย่างไร เป็นลูกคลื่น เป็นดวงกลม หรือเป็นของทึบของโปร่งที่ตักหน้าตักหลังห่างจากเราอยู่กี่เมตร ภาพความจริงที่ใหญ่ที่สุดนั้นอยู่เหนือจินตนาการ เราต้องทราบผ่านสัมผัสรู้สึกเข้าไปตรงๆ ว่าเพราะมีสนามพลังกรรมปรากฏรองรับอยู่ วิญญาณจึงได้ที่ปรากฏ”

- การยกตัวอย่าง

การยกตัวอย่างที่เป็นหลักฐาน ผู้วิจัยพบว่า สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ แบบแรกเป็นตัวอย่างที่มีลักษณะอย่างกว้าง ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ผู้อ่านสามารถพบเจอได้ในชีวิตประจำวัน และแบบที่สองเป็นตัวอย่างที่มีลักษณะจำเพาะเจาะจง หมายความว่า เป็นการนำข้อเท็จจริงหรือบุคคลที่มีอยู่จริงในโลกมาเป็นตัวอย่างอ้างอิง

ตัวอย่าง ‘การยกตัวอย่างที่มีลักษณะอย่างกว้าง’ จาก ‘เสียดาย...คนตายไม่ได้อ่าน’ บทที่ 3 หน้า 99 ซึ่งเป็นตอนที่กล่าวถึงการเป็นผู้มีวาจาอ่อนหวานและผลที่ได้คือการมีแก้วเสียงที่มีคุณภาพ

“แต่มีข้อน่าสังเกตว่านอกจากกรรมหลักๆอันเป็นแก่นแล้ว ก็ยังมีกรรมพิเศษที่ปรุงแต่งคุณลักษณะซึ่งดีอยู่แล้วให้วิเศษณ์เยี่ยมยอดเป็นทวีคูณ เช่นถ้าใครพูดเพราะ พูดแต่เรื่องดีมีสาระและความจริงรองรับ แล้วบวกเข้าไปอีก เช่นสวดมนต์สรรเสริญพระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า และพระสงฆ์องค์เจ้าด้วยใจรู้เนื้อความ มีความยินดีเลื่อมใสในการป่าวประกาศด้วยปากตนให้พี่น้องตลอดจนมหาชนรับรู้ถึงคุณแห่งพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ยกตัวอย่างเช่นในปัจจุบันมีผู้ร้องเพลงออกเทปในแนวที่สามารถโน้มน้าวใจให้คนเกิดศรัทธาในพระรัตนตรัยได้จริง ผลเกี่ยวกับแก้วเสียงในชาติถัดๆไปย่อมเอากุเกินประมาณได้”

ตัวอย่าง ‘การยกตัวอย่างที่มีลักษณะจำเพาะเจาะจง’ จาก ‘เตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว’ เล่มที่ 6 หน้า 159 – 166 เป็นส่วนหนึ่งของคำตอบของคำถาม “ทำไมผู้หญิงที่สวยมาก ๆ ถึงไม่ค่อยเก่ง ผู้หญิงที่เก่งจัด ๆ ถึงไม่ค่อยสวย เป็นข้อห้ามอะไรทางธรรมชาติหรือเปล่าครับที่ไม่ค่อยให้ผู้หญิงมีคุณสมบัติพร้อมเสร็จในคนเดียว?”

“ลองมาตั้งสมมติฐานอย่างนี้นะครับ ‘ธรรมชาติห้ามไม่ให้ผู้หญิงสวยจัดและเก่งจัดในคนเดียว’ หากสมมติฐานนี้เป็นจริง ก็แปลว่าในโลกนี้ต้องมีผู้หญิงคนไหนที่สวยจัดและเก่งจัดอยู่เลย

...
 ฉะนั้นตัวอย่างที่จะนำมาอ้างอิงต่อไปนี้ จึงเอาแบบชัดๆหน่อย ชนิดที่เคยเป็นข่าวขนาด
 โลก คือเด่นพอจะเป็นไฮไลต์ของซีเอ็นเอ็นมาแล้วครับ เธอคืออเล็กซานดรา คอสตินูค
 (Alexandra Kosteniuk) สาวรัสเซียที่สวยระดับได้ขึ้นปกนิตยสารแฟชั่นระดับโลกอย่าง Marie –
 Claire แล้วก็เก่งขนาดเคยเป็นรองแชมป์โลกหมากรุกฝ่ายหญิงในปี 2001 เมื่อมีอายุได้เพียง 17 ปี
 ฉิวเฉียดจะได้เป็นแชมป์โลกหญิงอายุต่ำกว่า 20 คนแรกเสียด้วย”

- การอ้างสถิติ

การอ้างสถิติซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นตัวเลขที่มีความใหม่และทันสมัย

ตัวอย่าง ‘การอ้างสถิติ’ จาก ‘เสียดาย...คนตายไม่ได้อ่าน’ ในบทที่ 1 หน้า 33 ซึ่งเป็นการ
 กล่าวถึงการเกิดการตายของมนุษย์บนโลก จากการคะเนด้วยสายตาของคนทั่วไปประกอบกับ
 จำนวนการเกิดของมนุษย์โลกที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้คนทั่วไปคิดว่า การได้เกิดของมนุษย์
 เป็นเรื่องง่าย ดังต่อไปนี้

“แต่แม้ขั้นตอนอันผิวเผินของการเกิดจะยุ่งยากเช่นนี้ จำนวนมนุษย์ที่มากมายน่าจะตามมี
 ส่วนทำให้เราไม่เลื่อมใสว่าการเกิดเป็นมนุษย์นั้นยากสักเท่าไร? เหมือนใครๆก็มีชีวิตมนุษย์กันได้
 แถมการเปลี่ยนแปลงของประชากรโลกที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆจากการโหมเข้ามาของคลื่นยักษ์
 เป็นการยืนยันเสียด้วย เมื่อสี่ร้อยปีก่อนจำนวนพลโลกเพิ่มมีแค่ ๔๐๐ ล้าน แต่ในปี ๒๕๐๔ พุ่ง
 พรวดขึ้นเป็น ๓,๐๐๐ ล้าน และในเดือนกรกฎาคมปี ๒๕๔๖ โลกมีประชากรทั้งสิ้นประมาณ
 ๖,๓๐๐ ล้านคน เกือบ ๑๖ เท่าของเมื่อสี่ร้อยปีก่อน! มากพอที่เราจะไปตามแหล่งชุมชนด้วย
 ตาเปล่าแล้วรู้สึกเหมือนตัวเองร่วมเป็นหนึ่งในขบวนมดปลวกบนเส้นทางอันไร้ความหมาย”

- การเปรียบเทียบ

พบว่า การนำข้อมูลทางการแพทย์หรือทางวิทยาศาสตร์ที่โลกให้การยอมรับใน
 ปัจจุบัน เปรียบเทียบกับกรรมวิบากของพระพุทธศาสนา จะเป็นการเปรียบเทียบความเหมือนและ
 ข้อได้เปรียบของกรรมวิบาก

ตัวอย่าง ‘การเปรียบเทียบ’ ระหว่างข้อมูลทาง “วิทยาศาสตร์” หรือ “การแพทย์” กับ
 หลักธรรมกรรมวิบากใน “พระพุทธศาสนา” ใน ‘เสียดาย...คนตายไม่ได้อ่าน’ บทที่ 7 หน้า 230 –
 231 ซึ่งกล่าวถึง “ความตาย” ในความหมายของทางแพทย์กับทางพุทธศาสนา

“ก่อนอื่นต้องเข้าใจว่าการ ‘ตายจริง’ กับ ‘ตายตามการวินิจฉัยของแพทย์’ (Clinical Death) นั้นอาจแตกต่างกันได้ กล่าวคือตายตามการวินิจฉัยของแพทย์หมายถึงภาวะที่บุคคลไม่อาจฟื้นคืนกลับมามีชีวิตอีกด้วยวิธีการทางการแพทย์ใดๆ หรืออีกนัยหนึ่งคือการยุติการทำงานอย่างถาวรโดยไม่อาจหวนกลับมาทำงานใหม่ได้อีกเลย

การแพทย์ไม่พูดเรื่องปาฏิหาริย์ เพราะฉะนั้นถ้าแค่คลื่นสมองเรียบสนิทก็ถือว่าเป็นการตายตามการวินิจฉัยของแพทย์ได้แล้ว แพทย์จะไม่มีความคิดใดๆ หากลงความเห็นว่ายตาย แต่ศพกลับฟื้นคืนชีพขึ้นมาใหม่

ความจริงก็คือมีผู้กลับมาจากความตายตามการวินิจฉัยของแพทย์มากราย และนั่นเองเป็นที่มาของเรื่องราวประสบการณ์หลังความตาย **แท้จริงแล้วถ้าดูตามนิยามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้เกี่ยวกับภระ** คนเหล่านั้นก็ยังมีได้ตายจริง เพราะยังไม่ขาดสมาชิกภาพในหมู่สัตว์เดิมไป เป็นสมาชิกใหม่ในหมู่สัตว์อื่นอย่างถาวร”

2.4 การปิดเรื่อง

พบว่า การปิดเรื่องมีลักษณะเป็นการสรุปภาพรวมของเรื่องและปิดเรื่องโดยการให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตัวอย่าง ‘การปิดเรื่องโดยสรุปเป็นภาพรวมของเรื่อง’ ใน ‘เสียดาย...คนตายไม่ได้อ่าน’ บทที่ 5 หน้า 165 ซึ่งเป็นบทสรุปของชื่อบท เหตุใดจึงมีสติปัญญามาก?

“การมีความฉลาดกับการมีปัญญารอบรู้ในเรื่องต่างๆ นั้นแตกต่างกัน ความจริงคือคนฉลาดทำเรื่องเดือดร้อนให้ชาวโลกได้มากกว่าคนโง่เสียด้วยซ้ำ

การเป็นผู้มีปัญญาดี การเป็นผู้มีปัญญาเห็นชอบ คือหัวหน้าของความเจริญทั้งปวง คนมีปัญญาเห็นทางประพฤติตนอันชอบเท่านั้น ที่นำความเจริญมาสู่ตนเองกับโลกรอบด้านโดยส่วนเดียว การมีชีวิตอยู่ของเขาอยู่หมายถึงแสงสว่าง ไม่ใช่ความมืด

ถ้าให้เลือกได้ ระหว่างสวยหล่อกับฉลาดจะเลือกอะไร? คนส่วนใหญ่จะเลือกไม่ค่อยถูก เพราะถ้าหน้าตาดีแต่ถูกหาว่าโง่ก็คงไม่มีใครรู้สึกดีนัก ส่วนถ้าจะให้ฉลาดแล้วหน้าหักก็คงมีปมด้อยไปทั้งชีวิตเช่นกัน ฉะนั้นเมื่อทราบทางไปสู่สภาพน่าพึงใจทั้งสองส่วน ก็ควรเร่งสร้างเหตุสร้างปัจจัยเสียแต่บัดนี้ จะได้เป็นผู้มีความสุขที่สมบูรณ์แบบ ไม่ใช่มีอย่างแต่ขาดอีกอย่างเหมือนหลายๆ คน”

ตัวอย่าง ‘การปิดเรื่องโดยการให้ข้อเสนอแนะ’ จาก ‘เตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว’ เล่มที่ 1 หน้า 41 – 45 เป็นส่วนหนึ่งของคำตอบของคำถาม “มักเกิดเรื่องไม่ดีกับตัวเองในรูปแบบซ้ำๆ

กัน บางทีก็เจอคนแบบเดียวกันกระทำกับเราเหมือนคนก่อนๆ จนชักเชื่อว่ากรรมคงมีจริง แต่จะให้ทำอย่างไร? พยายามอ่อนวอนให้เขาเปลี่ยนแปลงแล้ว พยายามอภัยเขาแล้ว พยายามหลีกเลี่ยงไม่พบเขาแล้วแต่เจอคนใหม่ก็เกิดเรื่องแบบเดิมๆ อีกอยู่ดี บางทีอยากหนีให้พ้นๆ จากโลกนี้ไปเลย” ซึ่งในช่วงแรก ผู้เขียนได้ให้คำแนะนำพร้อมทั้งเชื่อมโยงกับกรรมวิบาก จนกระทั่งสรุปเรื่องและปิดท้ายเรื่องด้วยการให้คำแนะนำเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

“ตระหนักเถิดว่าเส้นทางกรรมไม่ได้เริ่มสร้างขึ้นที่ภายนอกตัว แต่เริ่มสร้างขึ้นที่ใจอันคิดไปต่างๆ ภายในเราเอง อย่าหวังเปลี่ยนแปลงคนที่อยู่นอกตัว แต่ให้หวังเปลี่ยนแปลงความคิดที่อยู่ในตัว แม้อาจต้องใช้เวลาสักระยะหนึ่งกว่าจะเห็นผลเปลี่ยนแปลงปรากฏขึ้นที่โลกภายนอก แต่อย่างน้อยเราก็ได้รับความเบาใจเป็นสิ่งตอบแทนมาในทันทีโดยไม่ต้องรอเวลา คือเบาใจว่าเรากำลังจะเปลี่ยนเส้นทาง เรากำลังจะไม่ต้องหมั่นใจเพราะมัวหมกมุ่นครุ่นคิดเปลี่ยนแปลงเรื่องข้างนอก เราจะมีความสุขและอบอุ่นอยู่กับใจอันเป็นกุศล เมื่อรู้จักใจที่ ‘วางอาวูฐ’ อย่างแท้จริง เราจะไม่ถามใครว่าทำได้แล้วเป็นสุขเพียงใด เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นเองเป็นธรรมชาติย่อมบอกเราเหมือนคนพูดเสียงดังฟังชัด

ถ้าหากช่วงแรกรู้สึกท้อเกินที่จะทน จะลองหมั่นทำบุญ สวดมนต์ภาวนา หรือหาหนังสือธรรมะมาอ่านบ้างก็ดีครับ เพราะถ้าจมจ่อมอยู่กับความรู้สึกหม่นหมองมากๆ แล้วก็ยิ่งเสียกำลังใจลงทุกที แต่ถ้ายกตัวเองขึ้นจากหนองน้ำแห่งความเศร้าด้วยกรรมที่ทำให้ชื่นใจในปัจจุบัน คุณจะมีแรงสู้ต่อ และเชื่อมั่นว่าวันหนึ่งทุกอย่างจะต่างไป”

3. การวิเคราะห์คำ

จากการศึกษา พบว่า ลักษณะการใช้คำในงานเขียนอิงธรรมะประเภทสารัตถคดีของ ดั่งตฤณทั้ง 3 เรื่อง เป็นคำที่มีลักษณะของภาษาร่วมสมัย ดำเนินการอธิบายโดยใช้ภาษาปากในการรูปแบบของการเล่าเรื่อง

ตัวอย่าง ‘ภาษาร่วมสมัย’ เช่นใน ‘เตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว’ เล่มที่ 6 หน้า 60 – 61 ซึ่งเป็นการตอบของคำถาม “พวกปากออย่างใจอย่าง ประเภทปากหวานกันเปรี้ยว จะมีผลอย่างไรอย่างหนึ่งกับเสียงไหมครับ?” โดยยกตัวอย่างการเจรจาของเซลแมน

“แต่ส่วนใจที่คิดเอาเปรียบผู้ซื้อ ปิดบังความไม่ยุติธรรมไว้ด้วยลีลาเจรจาเหนือชั้น อันนั้น เขาก็ต้องได้รับผลไป คุณลองถามเซลทะเลลอนๆที่พอรู้จักและคุยอย่างเปิดอกดูแล้วกัน เงินที่ได้มา

มักเป็นเงินร้อน ได้มาต้องจ่ายไป แล้วยังต้องมีเหตุให้จ่ายมาก จ่ายอย่างไม่สมควรจะต้องจ่าย **บานตะไท**

นอกจากการใช้คำจ่าย ๆ ในการอธิบายธรรมะ ได้มีการให้คำจำกัดความแก่คำศัพท์เฉพาะทางธรรมะเมื่อมีการกล่าวถึง

ตัวอย่าง ‘การใช้คำจำกัดความ’ ใน ‘เสียดาย...คนตายไม่ได้อ่าน’ บทที่ 5 หน้า 153 เป็นตอนที่แสดงถึงการทำทานและศีลในแง่ที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญา โดยกล่าวถึงความหมายของธรรมทาน ซึ่งบางคนอาจจะยังไม่มี ความเข้าใจในเรื่อง ธรรมทาน อย่างแท้จริง ว่าอย่างไรจึงเรียกว่าธรรมทาน และหากมีความประสงค์จะมีวิธีใด ซึ่งผู้เขียนได้ยกพระพุทธพจน์ขึ้นมา แล้วจึงอธิบายความหมายเป็นลำดับถัดมา ดังนี้

“พระพุทธเจ้าตรัสว่า การใช้ธรรมเป็นทานชนะทานทั้งปวง **ธรรมะในที่นี้หมายถึงเรื่องกรรมวิบากสำหรับคนธรรมดา และหมายถึงเรื่องการปฏิบัติเพื่อมรรคผลนิพพานสำหรับภิกษุ**”

4. การวิเคราะห์ประโยค

พบว่า มีการใช้รูปประโยคที่เป็นการเสนอแนะ หมายความว่า ในการอธิบายหรือให้ข้อเท็จจริงนั้นในงานเขียนอิงธรรมะประเภทสารัตถคติของดังตฤณนั้น มีการใช้รูปประโยคที่มีลักษณะเสนอแนะ โดยสังเกตได้จากกลุ่มคำที่มีลักษณะดังนี้ “ขอให้พิจารณา/ลองสังเกต/ลองคิดดู/ขอให้ทำความเข้าใจ”

ตัวอย่าง ‘การใช้รูปประโยคที่เป็นการเสนอแนะ’ เช่น จากบทที่ 8 หน้า 172 ใน ‘**มีชีวิตที่คิดไม่ถึง**’ ซึ่งผู้เขียนได้แนะนำถึงการเปลี่ยนนิสัยที่เสียที่สุดอันมีผลให้เส้นทางชีวิตหักเหไปในทางที่ดีขึ้น

“กฎของเกมกรรมประการหนึ่ง คือมีนิสัยเสียใดติดตัว ก็จะทำนุบุคคลหรือเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับนิสัยนั้นเข้าหาตัว ทุกคนมีนิสัยเสียอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งก็แปลว่าเส้นทางชีวิตจะต้องเผชิญกับผลเสียของนิสัยนั้นๆเสมอ **ลองคิดดู**ว่าถ้าคุณเปลี่ยนนิสัยที่เสียที่สุดได้ เส้นทางชีวิตจะหักเหสักปานใด คุณจะรู้จักโบนัสของเกมกรรมอย่างแท้จริงก็เมื่อสามารถทำได้สำเร็จในข้อนี้ เพราะกฎข้อหนึ่งของเกมคือเมื่อกำจัดอุปสรรคยากได้ คะแนนจะยิ่งมาก ผลลัพธ์จะยิ่งรวดเร็วทันตา”

5. การวิเคราะห์โหราภาพพจน์

ลักษณะที่สำคัญของโหราภาพพจน์ที่ปรากฏในงานเขียนอิงธรรมชาติประเภทสารัตถคดีของดังตฤณได้แก่ การอุปมาอุปไมย โดยการหาลักษณะร่วมของของสองสิ่ง สิ่งแรกเป็นสิ่งที่คนทั่วไปรู้จักรู้ความหมายอยู่แล้ว มาเปรียบกับสิ่งที่ผู้เขียนกล่าว ซึ่งทำให้เกิดภาพความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

การอุปมาอุปไมยที่เด่นชัด ได้แก่ ในงานเขียน **'มีชีวิตที่คิดไม่ถึง'** ซึ่งเปรียบเทียบการทำงานของกรรมวิบากเป็นเกม และมีการเทียบเคียงระหว่างเกมกรรมกับเกมอื่น ๆ

ตัวอย่าง 'อุปมาอุปไมย' จาก **'เตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว'** เล่มที่ 3 หน้า 88 เป็นส่วนหนึ่งของคำตอบของคำถาม **"ทราบว่าคุณเคยมีผู้ถวายประทีปแล้วอธิษฐานขอให้มียัญญาชาติต่อมาก็ได้มียัญญาสมใจ แต่ก็มีผู้ถวายมิดิโกนแล้วขอให้มียัญญาชาติต่อมาก็ได้มียัญญาสมใจเช่นกันอีก ที่สงสัยคือตกลงถ้าอยากมียัญญามากควรถวายอะไรกันแน่?"** ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวอธิบายแจ่มแจ้งไว้เป็นประเด็น ๆ ซึ่งประเด็นที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้ เป็นข้อที่ว่าด้วยการทำบุญด้วยการถวายมิดิโกนแต่พระสงฆ์กับผลทางปัญญาที่จะได้รับ ดังต่อไปนี้

"การทำบุญในลักษณะนี้ขอแนะนำสำหรับผู้รู้สึกว่ามียัญญาที่อ คือรู้ตัวว่าเฉื่อย ใช้สมองแก้ปัญหาไม่ได้ลึก เห็นปัญหาทั้งหลายเป็นของยากเย็นแสนเข็ญไปหมด หากทำบุญลักษณะนี้ไปตลอดชีวิต เกิดชาติใหม่ปัญญาจะคมเหมือนดาบสามูไร คือฟันปัญหาฉับ ๆ ชาติเป็นท่อน ๆ ไม่ติดขัดไม่มีกำแพงปัญหาใดแข็งเกินคมปัญญาของคุณทะลุวงผ่าน"

ตัวอย่าง 'การอุปมาอุปไมยกลไกการทำงานของกรรมวิบากให้เป็นเกมกรรม' ในบทที่ 3 หน้า 43 ของ **'มีชีวิตที่คิดไม่ถึง'** ที่เป็นการเปรียบเทียบวิธีคิดคะแนนของเกมทั่วไปกับเกมกรรมไว้ดังต่อไปนี้

"เกมทั่วไปมักมีการสะสมคะแนนเป็นบวกขึ้นไปเรื่อยๆ แล้วตัดสินแพ้ชนะกันตรงที่ใครได้คะแนนมากกว่าเมื่อหมดเวลาเล่น เช่นในเกมฟุตบอลพอหมดเวลาใครยิงประตูได้มากกว่ากัน หรือตัดสินกันตรงที่ใครได้คะแนนตามเป้าก่อนคู่แข่งขึ้น เช่นในเกมปิงปองข้างใดทำคะแนนถึง ๑๑ ก่อนก็ชนะไป"

ส่วนเกมกรรมจะไม่ใช้เช่นนั้น นอกจากสะสมคะแนนบวกแล้ว ยังมีการสะสมคะแนนลบอีกด้วย คะแนนทั้งบวกและลบจะสั่งสมไปเรื่อยๆจนกว่าจะจบเกมแล้วตัดสินรวบยอดเมื่อตายลงในชาติหนึ่งๆ ในระหว่างมีชีวิตแม้จะปรากฏร่องรอยการสั่งสมคะแนนบ้าง เช่นปกติมีสี่

หน้าหมองคล้ำ หรือมีรอยยิ้มที่บริสุทธิ์เบิกบานเป็นประจำ ก็ไม่ชัดเจนเท่าเมื่อธรรมชาติกรรมวิบาก พิพากษายามขาดใจตาย เพราะใบหน้าทั้งหมดจะถูกปรับเปลี่ยน แตกต่างไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง”

ส่วนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้อ่านงานเขียนอิงธรรมะของ ‘ดังตฤณ’

จากผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีต่องานเขียนอิงธรรมะของดังตฤณ รวบรวมได้ทั้งสิ้น 25 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ของคำถามแบบปลายเปิดจากการสัมภาษณ์โดยตรง และโดยทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โดยแสดงลักษณะประชากรของผู้อ่านและข้อมูลพื้นฐานของผู้อ่านในเชิงสถิติ ในตารางที่ 3 และ ตารางที่ 4

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้อ่านงานเขียนอิงธรรมะของดังตฤณ จำแนกตามลักษณะทั่วไป

ลักษณะทั่วไป	จำนวน (คน) N = 25
<u>เพศ</u>	
ชาย	8
หญิง	17
<u>อายุ</u>	
16 – 25 ปี	4
26 – 35 ปี	16
36 – 45 ปี	4
46 – 55 ปี	1
<u>อาชีพ</u>	
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	1
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	2
ครู อาจารย์	1
รับจ้าง ค้าขาย	3
พนักงานบริษัท	12
พ่อบ้าน แม่บ้าน	1
นักเรียน นิสิต นักศึกษา	3
ไม่ระบุ	2

ตารางที่ 4 ข้อมูลพื้นฐานของผู้อ่านงานเขียนอิงธรรมะของดั่งตฤณ

ข้อมูลพื้นฐานของผู้อ่าน	จำนวน (คน) N = 25
<u>ก่อนอ่านงานเขียนอิงธรรมะของดั่งตฤณ</u>	
ทำบุญ ใสบาตร รักษาศีล	12
ปฏิบัติธรรม	10
ไม่ได้มีการปฏิบัติใด ๆ เลย	3
<u>หลังอ่านงานเขียนอิงธรรมะของดั่งตฤณ</u>	
ทำบุญ ใสบาตร รักษาศีลเคร่งครัดมากขึ้น และมีความเข้าใจหลักธรรม	8
ทางพระพุทธศาสนามากขึ้น	
ปฏิบัติธรรมมากขึ้นและมีความเข้าใจในเหตุผลของการปฏิบัติมากขึ้น	16
ไม่ได้มีการปฏิบัติใด ๆ เลย	1
<u>ประสบการณ์พบผู้เขียน</u>	
เคยพบและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อธรรม	12
เคยพบ แต่ไม่ได้สนทนา	5
ไม่เคยพบ	8

สำหรับความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีต่องานเขียนอิงธรรมะของดั่งตฤณในเชิงข้อมูล แสดงตัวอย่างโดยแยกตามประเด็น ดังนี้

1. งานเขียนอิงธรรมะของดั่งตฤณกับความเป็นประโยชน์ต่อสังคม

เป็นการแสดงตัวอย่างความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีต่องานเขียนอิงธรรมะของดั่งตฤณ ดังนี้

“โดยส่วนตัวแล้วเห็นว่ามีประโยชน์อย่างมาก เพราะสิ่งที่พุทธศาสนาสอน เป็นความจริงที่เกิดกับมนุษย์ทุกคน หากไม่ตั้งต้นด้วยการปฏิเสธแต่แรก แต่เชื่อและลงมือทำอย่างต่อเนื่องจะเห็นความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นอย่างแน่นอน” (เบญจ งามนาวากุล, สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2550)

“แน่นอนครับ หนังสือของพี่ดังตฤณมีประโยชน์ต่อคนรุ่นใหม่ในยุคปัจจุบัน เพราะสามารถประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันจริง ผมรู้สึกสำนวนภาษาของพี่เค้าทำให้ผู้อ่านรู้สึกพี่ดังตฤณเป็นคนในยุคเดียวกับเรา ที่ได้ปฏิบัติธรรมะ จริง จนเห็นประโยชน์ และอยากถ่ายทอดให้ผู้อื่นทราบ ทำให้คนรุ่นใหม่เห็นว่าธรรมะไม่ใช่เรื่องไกลตัวอีกต่อไป” (คณิตเชษฐ พันธ์สายเชื้อ, **สัมภาษณ์**, 10 มีนาคม 2550)

2. ความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีต่อผู้เขียน

เป็นการแสดงความรู้สึกของผู้อ่านที่มีต่อตัวผู้เขียนดังตฤณ

“คุณดังตฤณเป็นผู้ใหญ่ใจดี สุขุมเหมือนนพระ เมื่ออยู่ใกล้จะได้รับกระแสความเย็นและความเมตตาจากท่าน” (วิภา คำพุก, **สัมภาษณ์**, 19 กุมภาพันธ์ 2550)

“เป็นผู้มีอภิญญาแก่กล้า มีการรับรู้ได้อย่างละเอียดมาก มีสภาวะธรรมที่สูง ควบคุมแ่ก่การเคารพและศรัทธา” (สุธีรา พิทยเมธี, **สัมภาษณ์**, 20 กุมภาพันธ์ 2550)

“คิดว่าคุณดังตฤณเป็นผู้ปฏิบัติที่น่าเลื่อมใส และเป็นแบบอย่างให้คนทั่วไปได้” (กิตติพงษ์ ไสภณธรรมภาณ, **สัมภาษณ์**, 20 กุมภาพันธ์ 2550)

3. ความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีต่องานเขียนอิงธรรมะของดังตฤณ

กรณี ตัวอย่างการแสดงความเห็นของผู้อ่านต่องานเขียนอิงธรรมะ จำแนกออกเป็นประเภทจิตคดี และสารัตถคดี

3.1 งานเขียนอิงธรรมะประเภทจิตคดี

“ผมว่าการลำดับเรื่องราวก็ทำให้ผู้อ่านอยากติดตามและอ่านต่อ เหมาะสมกับยุคสมัย นำเอาเรื่องราวที่พบเห็นอยู่ทั่วไปทุกวันมาอยู่ในรูปแบบของงานประพันธ์ทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่ ไม่ใช่เหตุการณ์ที่แต่งขึ้น แต่เป็นผู้เขียนไปพบเจอ หรือคนใกล้ตัวเล่าให้ฟัง และนำมาถ่ายทอดต่ออีกทอดหนึ่ง” (คณิตเชษฐ พันธ์สายเชื้อ, **สัมภาษณ์**, 10 มีนาคม 2550)

“เค้กซึ่งเป็นตัวละครจากกรรมพยากรณ์ ตอน เล็กเกิดใหม่ เป็นแรงบันดาลใจให้พี่คิด ถือกีล 8 ซึ่งเคยคิดว่าคงไม่สามารถทำได้คะ นอกจากนี้ ก็มีหลายตอน ที่นั่งร้องไห้ นั่ง

หัวเราะ และมีอารมณ์ร่วมไปกับตัวละครค่ะ” (ทัศนรา กุลจิตติสุธีพร, **สัมภาษณ์**, 7 กุมภาพันธ์ 2550)

3.2 งานเขียนอิงธรรมชาติประเภทสารัตถคดี

“ส่วนใหญ่จะอ่านและเข้าใจง่าย จะมีบางครั้งที่จำต้องแทรกศัพท์หรือภาษาบาลีก็จะงบบ้าง ส่วนการจัดลำดับเรื่องเข้าใจง่ายค่ะ คือ ดังตฤณ จะจัดเรียงเนื้อหาที่มีความง่ายไปหายาก บางตอนที่เนื้อหาเข้าใจยากดังตฤณก็จะมีตัวอย่างประกอบไว้ด้วย อ่านแล้วสนุกค่ะ” (วิณี แก้ววิทย์เทพสิทธิ์, **สัมภาษณ์**, 1 มีนาคม 2550)

“ภาษาที่ใช้ไม่เป็นทางการนัก เหมือนการเล่าเรื่อง ก็เข้าใจง่ายดี” (สุธรรม อมรพรเจริญ, **สัมภาษณ์**, 22 กุมภาพันธ์ 2550)

“เป็นงานเขียนที่มีการถ่ายทอดเนื้อหาที่เป็นระเบียบ การจัดเรียงลำดับความคิดและการอ้างเหตุผลตามลำดับก่อนหลังได้อย่างน่าสนใจ มีเนื้อความส่วนที่สามารถกระชากใจผู้อ่านได้ในหลายจุด ทั้งยังก่อให้เกิดความคิดแบบใหม่ที่หลายคนอาจไม่เคยได้เจอจากนักเขียนท่านไหนมาก่อนประกอบกับสิ่งที่มีอยู่ในงานเขียนนั้นก็สมารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตด้วย” (เมธี ตั้งตรงจิตร, **สัมภาษณ์**, 9 กุมภาพันธ์ 2550)

จากผลการรวบรวมความคิดเห็นของผู้อ่านทั้ง 25 คน ต่อประเด็นทั้งสามดังกล่าว สรุปได้ดังตารางที่ 5

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 ผลสรุปความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีต่องานเขียนอิงธรรมะของดั่งตฤณ

ประเด็น	ผลสรุปความคิดเห็นของผู้อ่าน
ความเป็นประโยชน์ต่อสังคม	เป็นการจรรโลงจิตใจ ทั้งสามารถประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้
ความคิดเห็นต่อผู้เขียน	มีความศรัทธาในตัวผู้เขียน มีความน่าเชื่อถือ และเป็นผู้มี ภูมิธรรม
<p>ความคิดเห็นต่อตัวละคร</p> <p><u>ประเภทจินตคดี</u></p> <p><u>ประเภทสารัตถคดี</u></p>	<p>เป็นการนำเสนอธรรมะควบคู่ไปกับความบันเทิง วิธีการ นำเสนอทำให้หลักธรรมมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น เป็นการ ให้ความรู้ในหลักธรรมในรูปแบบของภาคทฤษฎีควบคู่ไปกับการ ปฏิบัติผ่านการแสดงของตัวละคร</p> <p><u>แก่นของเรื่อง</u> เนื้อหาที่นำเสนอมีความน่าสนใจ</p> <p><u>โครงเรื่อง</u> มีวิธีการในการดำเนินเรื่องดี</p> <p><u>ตัวละคร</u> การกระทำของตัวละครเป็นแรงจูงใจให้ทำดี เช่น ถือศีล ภาวนา ตัวละครมีความสมจริง</p> <p><u>เหตุการณ์</u> เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้จริงในชีวิตประจำวัน ของผู้อ่าน เป็นเรื่องใกล้ตัวและบางเหตุการณ์ผู้อ่านเคยมี ประสบการณ์</p> <p><u>ชื่อเรื่อง</u> เป็นชื่อที่สร้างความสะดุดใจเมื่อพบเห็น</p> <p><u>การลำดับสาร</u> มีการนำเสนอที่มีระเบียบ เป็นขั้นเป็นตอน ลำดับการนำเสนอจากเหตุไปหาผล</p> <p><u>การถ่ายทอดเนื้อหา</u> ถ่ายทอดความรู้ทางพระพุทธศาสนา ได้อย่างชัดเจน เสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติและแก้ปัญหา ได้จริง การนำเสนอสามารถนำมาเทียบเคียงกับการดำเนิน ชีวิตประจำวันได้ เป็นเรื่องทันสมัยไม่ไกลตัว</p> <p><u>การใช้ภาษา</u> ภาษาเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน สำนวนไม่อ้อม ค้อม ไม่มีการใช้ภาษาบาลี เป็นสำนวนภาษาของคนยุคใหม่ ทันสมัย</p>

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง กลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่องในงานเขียนอิงธรรมชาติของดังตฤณ เป็น การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ภายใต้แนวคิดเรื่องสาระและแนวคิดการเล่าเรื่อง (Narration) เป็นกรอบในการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์ด้านสาระและการเล่าเรื่อง ในงานเขียนอิงธรรมชาติของ 'ดังตฤณ'

การศึกษารั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) อาศัยข้อมูลประเภท เอกสารที่เป็นผลงานเขียนอิงธรรมชาติและสารัตถคดีของดังตฤณ สำหรับงานเขียน อิงธรรมชาติประเภทจินตคดี มีจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องที่ 1 ทางนฤพาน เรื่องที่ 2 กรรมพยากรณ์ ตอน ชนะกรรม เรื่องที่ 3 กรรมพยากรณ์ ตอน เลือกเกิดใหม่ และ เรื่องที่ 4 7 เดือนบรรลุนิพพาน และสำหรับงานเขียนอิงธรรมชาติประเภทสารัตถคดี มีจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องที่ 1 เสียตาย...คน ตายไม่ได้อ่าน เรื่องที่ 2 มีชีวิตที่คิดไม่ถึง และเรื่องที่ 3 เตรียมเสบียงไว้เลี้ยงตัว (รวบรวมตั้งแต่ อดีตจนถึงเดือนตุลาคม 2549 จำนวนทั้งสิ้น 8 เล่ม) โดยมีการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ที่อ่าน งานเขียนอิงธรรมชาติของดังตฤณเป็นข้อมูลสนับสนุน

สรุปผลการวิจัย

จากการที่ได้ค้นคว้าวิจัยจากข้อมูลประเภทเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้อ่านงานเขียน อิงธรรมชาติของดังตฤณ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การศึกษางานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดีของดังตฤณภายใต้แนวคิดการเล่าเรื่อง เป็นการถ่ายทอดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในประเด็นเรื่อง 'กรรมสัมพันธ' และ 'กรรมวิบาก' ซึ่งเป็นเรื่องของกรรมกระทำและผลที่เกิดจากการกระทำนั้น โดยอาศัยองค์ประกอบการเล่าเรื่องที่มี ลักษณะของความร่วมสมัย ดังปรากฏในเหตุการณ์ที่มีการนำเทคโนโลยีอันทันสมัย เช่น อินเทอร์เน็ต และเหตุการณ์ที่คนทั่วไปมีโอกาสพบเจอได้ในชีวิตประจำวัน ประกอบกับฉากที่สมจริง ทำให้ผู้อ่านรู้สึกร่วมไปกับเรื่องเล่าราวกับเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง นอกจากนี้ มีการสอดแทรกฉาก นรก - สวรรค์ ซึ่งแม้คนทั่วไปไม่สามารถสัมผัสหรือพิสูจน์ได้นั้น เป็นการสนับสนุนคำสอนของ พระพุทธเจ้าที่ตรัสถึงความมีอยู่จริงของภพภูมิดังกล่าว

การใช้ลักษณะของตัวละครเพื่อเป็นตัวอย่งการแสดงออกของ กรรมวิบาก โดยวิธีคิด วิธีการพูด และการกระทำ ตลอดจนผลที่ตัวละครได้รับแล้ว พบว่า ผู้เขียนได้ตั้งชื่อที่แฝงความหมายให้แก่ตัวละครหลัก ซึ่งสื่อถึงบุคลิกลักษณะ อุปนิสัย และความมุ่งมั่นปรารถนาในจิตใจของตัวละคร ชื่อของตัวละครจึงเป็นการสร้างภาพของตัวละครตัวนั้นได้แจ่มชัดขึ้น ประกอบกับการดำเนินเรื่องที่มีผู้เล่าแบบรอบรู้ไปหมดทุกอย่าง (The omniscient) กรณีที่มีตัวละครสำคัญหลายตัวในงานเขียนเรื่อง ทางนฤพาน และกรรมพยากรณ์ กับผู้เล่าที่เป็นตัวละครเพียงตัวเดียว (The first person narrator) ใน 7 เดือนบรรลุนิพพาน ทำให้ทราบถึงความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจของตัวละครแต่ละตัวที่คิดและตัดสินใจกระทำ การโต้ตอบกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่อง ซึ่งนอกจากจะเป็นการสร้างความรู้สึกร่วมไปกับตัวละครแล้ว ในทางพุทธศาสนา ยังเป็นการแสดงถึงวิธีคิดหรือมโนกรรม ซึ่งจัดเป็น กรรม ประเภทหนึ่ง (กรรม ประกอบด้วย มโนกรรมหรือกรรมทางความคิด วิกรรมคือกรรมอันเกิดจากวิธีการพูด และกายกรรมคือกรรมอันเนื่องมาจากการกระทำทางกาย)

สำหรับลักษณะของตัวละครที่ดำเนินเรื่อง พบว่า มีทั้งตัวละครที่เป็นแบบอย่างของการกระทำและผลที่ได้รับ ซึ่งมีลักษณะของคนในเมืองและมีช่วงอายุอยู่ในกลุ่มวัยรุ่น กับตัวละครที่ทรงภูมิธรรม มีลักษณะของความน่าเชื่อถือ เป็นตัวแทนการถ่ายทอดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยทำหน้าที่ไขข้อข้องใจในประเด็นธรรม ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้ข้อสรุปหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินเรื่อง

การใช้บทสนทนาในการดำเนินเรื่อง นอกจากจะเป็นการแสดงถึงวิธีการพูดของตัวละครแล้ว ยังเป็นการนำเสนอหลักธรรมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเรื่อง ด้วยวิธีการโต้ตอบและโต้แย้งระหว่างตัวละคร เป็นการหลีกเลี่ยงการอธิบายประเด็นธรรมด้วยวิธีการบรรยายธรรมดา ๆ ทำให้ผู้อ่านมีความเข้าใจอย่างกระจ่างขึ้นในประเด็นธรรมดังกล่าวด้วยความสนใจ

การดำเนินเรื่องที่เป็นไปตามลำดับเวลา ทำให้ผู้อ่านติดตามเรื่องได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแก่นของเรื่องที่ต้องการนำเสนอคือ การกระทำและผลลัพธ์ที่เกิดจากการกระทำนั้น อันเป็นการแสดงความเป็นเหตุเป็นผลกัน ผู้อ่านจึงสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ในเรื่องได้อย่างชัดเจน

การปิดเรื่องในงานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคติของดังตฤณ เป็นการจบโดยสรุปเรื่องราวทั้งหมดที่ดำเนินมาในประเด็นของหลักธรรม ผลลัพธ์ที่ตัวละครได้รับ และการให้ข้อคิด ซึ่ง

สิ่งที่ผู้เขียนเน้นย้ำที่สุดคือ แก่นของพระพุทธศาสนา คือ นิพพาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ประเสริฐสุด ควรแก่การปฏิบัติเพื่อบรรลุให้ถึง

2. การวิเคราะห์งานเขียนอิงธรรมชาติประเภทสารัตถคติของดังตฤณภายใต้แนวคิดเรื่องสารและแนวคิดการเล่าเรื่อง ซึ่งหลักธรรมสำคัญที่ผู้เขียนนำเสนอคือ ‘กรรมวิบาก’ พบว่า มีการสร้างความน่าสนใจให้กับงานเขียนตั้งแต่ชื่อเรื่อง กล่าวคือ ชื่อเรื่องของงานเขียนอิงธรรมชาติประเภทสารัตถคติของดังตฤณมีการใช้คำที่สะดุดหูเพื่อเรียกร้องความสนใจ กล่าวคือ มีการใช้คำที่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ต้องสูญเสียหรือพลาดโอกาสที่จะได้อ่านงานเขียนของดังตฤณ ซึ่งหากพลาดแล้วจะเป็นการพลาดอย่างถาวร ไม่มีโอกาสกลับมาแก้ตัว ได้แก่ งานเขียนอิงธรรมชาติประเภทสารัตถคติเรื่อง ‘เสียดาย...คนตายไม่ได้อ่าน’ การใช้คำที่สร้างความหวังในสิ่งที่เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทั่วไป ใน ‘มีชีวิตที่คิดไม่ถึง’ และการตั้งชื่อเรื่องโดยการสร้างข้อความที่มีลักษณะของการเปรียบเทียบกับสิ่งที่คนทั่วไปมีความเข้าใจ ได้แก่ การเดินทาง โดยใช้คำที่สื่อถึงความไม่เหมาะสม ต้องมีการเตรียมพร้อม นั่นคือ ‘เตรียมเสียบยงไว้เลี้ยงตัว’ นอกจากนี้ การตั้งชื่อที่มีความคล้องจองกันได้แก่ คำว่า “ตาย” กับ “ตาย” ใน เสียดาย...คนตายไม่ได้อ่าน คำว่า “ชีวิต” กับ “คิด” ใน มีชีวิตที่คิดไม่ถึง และ คำว่า “เสียบยง” กับ “เลี้ยง” ใน เตรียมเสียบยงไว้เลี้ยงตัว ยังเป็นการง่ายต่อการจดจำของผู้อ่าน

การเปิดเรื่องหรือการนำเรื่องซึ่งนับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญในการชักจูงความสนใจให้ติดตามเนื้อหาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้เขียนใช้ประโยคคำถามและประโยคสรุปใจความสำคัญในการเปิดเรื่อง เป็นการสร้างความน่าสนใจและติดตามหาคำตอบที่จะนำเสนอต่อไป นอกจากนี้ ยังมีการใช้ประโยคคำถามสอดแทรกอยู่ในการดำเนินเนื้อเรื่องด้วย

สำหรับลักษณะของคำที่ใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหา เป็นคำที่คนทั่วไปมีความเข้าใจในความหมายตรงกัน เป็นคำง่าย ๆ ร่วมสมัย ใช้ภาษาปากในรูปแบบของการเล่าเรื่องแก่ผู้อ่าน หลีกเลี่ยงการใช้คำบาลีหรือคำศัพท์เฉพาะทางธรรมะที่เข้าใจยาก เมื่อต้องนำคำศัพท์เฉพาะทางธรรมะมาใช้ จะมีการอธิบายให้รายละเอียดหรือให้คำจำกัดความของคำศัพท์เฉพาะทางนั้นอย่างชัดเจนเป็นการขจัดปัญหาเรื่องการทำ ความเข้าใจในความหมายของคำร่วมกันระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน

สำหรับการอ้างสิ่งที่น่าสนใจมาเป็นหลักฐานประกอบ ทั้งการอ้างสถิติ การยกตัวอย่าง และการเปรียบเทียบกับธรรมะนั้น จะเป็นเรื่องที่มีลักษณะสามัญ กล่าวคือ เป็นสิ่งที่คนทั่วไปมี

ความคุ้นเคย เป็นเรื่องใกล้ตัวที่ประสบพบเจอได้ในชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ การใช้ข้อมูลที่มีความทันสมัยและสังคมปัจจุบันให้การยอมรับเชื่อถือและพิสูจน์ได้ เช่น การเปรียบเทียบข้อมูลทางการแพทย์หรือวิทยาศาสตร์กับกรรมวิบาก อาทิ ในเรื่องปัจจัยของการเกิดเป็นมนุษย์ โดยแสดงถึงข้อได้เปรียบของการอธิบายด้วยกรรมวิบากกับข้อเสียเปรียบของข้อมูลทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์ ทำให้ผู้อ่านเกิดความคล้อยตามและยอมรับในประเด็นที่ผู้เขียนต้องการชี้แจงได้ง่ายมากขึ้น

ในการอธิบายธรรมชาติเรื่องกรรมวิบาก ซึ่งเป็นเรื่องนามธรรมให้เป็นรูปธรรมโดยการใช้วิธีการเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย โดยการหาลักษณะร่วมของของสองสิ่ง สิ่งแรกเป็นสิ่งที่คนทั่วไปรู้จักรู้ความหมายอยู่แล้ว เป็นเรื่องใกล้ตัวในชีวิตประจำวันหรือเป็นเรื่องที่มนุษย์มีความสนใจ มาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ผู้เขียนกล่าว เช่น การเปรียบเทียบกลไกการทำงานของกรรมวิบากเป็นเกมใน 'มีชีวิตที่คิดไม่ถึง' ซึ่งทำให้เกิดภาพความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. จากผลการสัมภาษณ์ผู้อ่านงานเขียนอิงธรรมชาติของดังตฤณ พบว่า ผู้อ่านส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลังการอ่านมากขึ้น และสามารถนำหลักธรรมดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

การถ่ายทอดหลักธรรมโดยงานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดีของดังตฤณ เป็นการนำเสนอธรรมะที่ไม่น่าเบื่อ อ่านง่าย มีความรู้สึกร่วมไปกับเหตุการณ์ บุคลิกลักษณะ ความคิดภายในจิตใจของตัวละครเป็นสิ่งที่สะท้อนกลับมาที่ตัวผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านเกิดแรงจูงใจในการทำ ความดี

สำหรับงานเขียนอิงธรรมะประเภทสารัตถคดี พบว่า ชื่อเรื่องเป็นสิ่งที่สร้างความสนใจให้แก่ผู้อ่าน ประกอบกับการถ่ายทอดหลักธรรมด้วยภาษาที่ทันสมัย ไม่ซับซ้อน ไม่มีภาษาบาลี และมีการนำเสนออย่างเป็นลำดับเป็นขั้นเป็นตอน จึงทำให้ติดตามอ่านและเข้าใจได้ง่าย

การอภิปรายผล

การทำงานเขียนอิงธรรมะของดั่งตฤณเป็นที่ยอมรับในสังคมปัจจุบัน เนื่องด้วยดั่งตฤณมีวิธีการถ่ายทอดธรรมะผ่านงานเขียนดังต่อไปนี้

1. จากการวิเคราะห์งานเขียนอิงธรรมะของดั่งตฤณที่มีการให้ความสำคัญกับหลักธรรม เรื่อง กรรมวิบาก มาเป็นหลักในการนำเสนอ ทั้งนี้ เพราะเป็นหลักธรรมที่ง่ายต่อการรับรู้ของผู้อ่าน เนื่องจากเป็นเรื่องที่คนไทยส่วนใหญ่มีความเชื่อและได้รับการปลูกฝังกันมาแต่โบราณกาล ดั่งจะเห็นได้จากสุภาษิตที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” อีกทั้งเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวคนทั่วไปจึงทำให้เป็นที่น่าสนใจของผู้อ่าน ซึ่งท่านประยุทธ์ ปยุตฺโต กล่าวในการแสดงธรรมกถาว่า (2532: 113) “ความจริงหลักธรรมใหญ่มีอยู่หลายหลัก เช่นเรื่องอริยสัจจ์ เรื่องปฏิจจสมุปบาท และเรื่องไตรลักษณ์ เป็นต้น ธรรมะแต่ละข้อ ๆ เหล่านั้นล้วนแต่เป็นหลักใหญ่ หลักสำคัญทั้งสิ้น แต่สำหรับหลักกรรมนี้ประชาชนทั่วไปมีความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตนเองใกล้ชิดมาก เพราะฉะนั้น ความคุ้นเคยกับคำว่ากรรมนี้ก็อาจจะมีมากกว่าหลักธรรมอื่น ๆ “

แต่ในปัจจุบัน ด้วยสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ทำให้คนมีความสนใจหรือความศรัทธาในหลักธรรมของพระพุทธศาสนาตกลง ดังที่ โอปาร์ เพียรธรรม ให้ความเห็นไว้ในคำนำของหนังสือเรื่องตามหาความจริง: วิทยาศาสตร์กับพุทธธรรม ศาสตร์ที่เป็นคนละเรื่องเดียวกัน (2549) ว่า “คนไทยในยุคโลกาภิวัตน์นี้ โดยเฉพาะคนในวัยรุ่น และวัยหนุ่มสาวที่เป็นกำลังของสังคม มีความยึดมั่นแต่ในวิชาการสมัยใหม่ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทั้งหลายกันมากเหลือเกิน ซึ่งก็ทำให้ความสนใจในเรื่องศาสนาน้อยลงมาก” ประกอบกับความไม่รู้จักจริงในวิธีการทำงานของกรรมวิบาก การปรากฏผลให้เห็นไม่ทันใจ เพราะลำดับของการแสดงผลของกรรมวิบากนั้นเป็นเรื่องที่มีความละเอียดซับซ้อนเกินกว่าที่คนธรรมดาทั่วไปจะทราบได้ ดังที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า (อ้างถึงใน โอปาร์ เพียรธรรม, 2549: 54) “เป็นอจินไตย คือเกินกว่าปัญญาที่คนทั่วไปจะพึงรู้ได้” เว้นเสียแต่การ “รู้ตามจริง” ที่ผู้เขียน ‘ดั่งตฤณ’ มีการกล่าวถึงความสำคัญควบคู่ไปกับการอธิบายเรื่องกรรมวิบาก

วิชา “รู้ตามจริง” ของดั่งตฤณ หรือก็คือ การปฏิบัติธรรมตามแนว ‘สติปัฏฐานสี่’ ที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ โดยมีจุดใหญ่ใจความสำคัญคือ เพื่อการบรรลุนิพพาน อันเป็นแก่นหรือหัวใจของศาสนาพุทธ ขณะที่ความสามารถในการรับรู้กลไกการทำงานของกรรมวิบากเป็นประโยชน์ที่ได้มาเพิ่มเติม

2. ในงานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดีของดังตฤณ เป็นการถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยเชื่อมโยงเข้ากับความต้องการในปัจจุบันพื้นฐานของมนุษย์ เช่น ความรัก เพื่อทำให้เกิดความน่าสนใจแก่ผู้อ่าน งานเขียนอิงธรรมชาติประเภทจินตคดีดังกล่าว ยังเป็นการยกตัวอย่างของการแสดงทั้งความคิด การกระทำและคำพูดโดยตัวละครและผลจากการกระทำของตัวละครนั้นให้เห็นเป็นรูปธรรม แทนการสั่งสอนหรือการอธิบายด้วยการบอกเล่าทั่วไป ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้อ่านสามารถเห็นภาพของตัวละครได้อย่างชัดเจน ดังคำกล่าวที่ว่า “แสดงให้รู้ดีกว่าบอก” (รตชา, 2547: 135) นอกจากนี้ การแสดงถึงความรู้สึกนึกคิด ความปรารถนาของตัวละคร ทั้งที่ผ่านวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้เล่าแบบรอบรู้ไปหมดทุกอย่าง (The omniscient) กรณีที่มีตัวละครสำคัญหลายตัวในงานเขียนเรื่อง ทางนฤพาน และกรรมพยากาณ กับผู้เล่าที่เป็นตัวละครเพียงตัวเดียว (The first person narrator) ใน 7 เดือนบรรลุนิพพาน ซึ่งล้นแล้วแต่ทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกร่วมไปกับตัวละครต่อเหตุการณ์ที่ตัวละครประสบ

นอกจากนี้ ชื่อของตัวละครหลักยังมีความหมายแฝง กล่าวคือ เป็นชื่อที่สื่อถึงลักษณะอุปนิสัย ความมุ่งมั่นปรารถนา เป้าหมายหรือความเป็นมาของตัวละคร เช่น เกาทันท์ ตัวละครในเรื่อง ทางนฤพาน ซึ่งความหมายของชื่อคือ ธนู แสดงถึงความแน่วแน่และพุ่งตรงไปยังเป้าหมายอย่างไม่คลอนแคลน สอดคล้องกับความตั้งใจของตัวละครที่มีความมุ่งมั่นจะเป็นพระโพธิสัตว์ แม้ว่าจะมีความยากลำบากเพียงใด อีกนัยหนึ่ง คุณสมบัติของชื่อตัวละครดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้อ่านสามารถจดจำตัวละครกับชื่อได้ง่าย เป็นการสร้างภาพของตัวละครให้เกิดขึ้นในใจของผู้อ่าน เสริมกันกับอุปนิสัยที่ตัวละครแสดงออกทางการกระทำ เช่นเมื่อก้าวถึงชื่อของตัวละครใด ผู้อ่านก็จะปรากฏมโนภาพลักษณะของตัวละครตัวนั้น

สำหรับตัวละครหลักที่จำแนกออกได้เป็นตัวละครที่เป็นแบบอย่างของการกระทำ และผลที่ได้รับกับตัวละครที่ทรงภูมิธรรม พบว่า ตัวละครที่มีบทบาทเป็นตัวอย่างของการกระทำ และผลที่ได้รับ ซึ่งมีลักษณะเป็นคนเมื่อง อยู่ในช่วงวัยรุ่นและไม่เชื่อในเรื่องกรรมวิบาก เป็นตัวแทนที่แสดงถึงลักษณะของคนสมัยใหม่ ที่มีความเชื่อแต่ในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่กรรมวิบากที่ตัวละครได้รับไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเชื่อ ดังนั้น จึงเป็นการบอกผู้อ่านทางอ้อมว่า ไม่ว่าผู้อ่านจะเชื่อหรือไม่เชื่อในการกระทำและผลที่เกิดจากการกระทำนั้นก็ตาม ถึงอย่างไรกฎแห่งกรรมวิบากก็ยังคงมีอยู่นั่นเอง

ตัวละครที่ทรงภูมิธรรม โดยทำหน้าที่ในการให้ความรู้ในประเด็นธรรมที่ต้องการนำเสนอ หรือกล่าวได้ว่า เป็นสื่อกลางในการนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์มาถ่ายทอด ดังนั้น จึงมีการสร้างลักษณะตัวละครให้มีความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ ตัวละครดังกล่าวมีการเชื่อมโยงหลักธรรมกับเหตุการณ์ที่ดำเนินเรื่อง ตลอดจนการสรุปเรื่องในตอนจบ การใช้ตัวละครที่มีภูมิธรรมเข้ามาช่วยในการเชื่อมโยงและสรุปหลักธรรมที่ได้ในงานเขียนนี้ ช่วยให้ผู้่านสามารถเข้าใจในหลักธรรมที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอได้ง่ายและชัดเจนขึ้น ได้แก่ ปุชชนะและหลงตาแขวนในเรื่องทางนฤพาน อุปการะในเรื่องกรรมพยากรณ์ และรบชนะในเรื่อง 7 เดือนบรรลุมรรณ

การใช้บทสนทนาโต้ตอบและโต้แย้งระหว่างตัวละคร มีส่วนช่วยในการถ่ายทอดหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ซึ่ง วนิดา บำรุงไทย (อ้างถึงใน มาโนช ดินลานสกุล, 2547: 47) กล่าวว่า “บทสนทนาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ช่วยปรับเปลี่ยนกลวิธีการเล่าเรื่องไม่ให้เรียบเรื่อยและจำเจ” นั้นหมายความว่า บทสนทนาในเรื่องมีส่วนช่วยให้ผู้อ่านติดตามการดำเนินเรื่องควบคู่ไปกับการได้รับหลักธรรมโดยที่ไม่รู้สึกว่าเป็นเรื่องที่น่าเบื่อ

นอกจากนี้ องค์ประกอบการเล่าเรื่อง เช่น การใช้ฉากและเหตุการณ์ที่สมจริง เป็นสิ่งที่สนับสนุนให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกคล้อยตาม มีความรู้สึกร่วมไปกับเรื่อง ตลอดจนการนำมาเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตของตัวผู้อ่านได้ดังที่แสดงในผลการสัมภาษณ์

3. เมื่อพิจารณาการตั้งชื่อเรื่องงานเขียนอิงธรรมะประเภทสารัตถคติของดังตฤณ พบว่าตั้งชื่อให้เป็นที่สะดุดหูแก่ผู้อ่านย่อมสร้างความน่าสนใจในการติดตามเนื้อหาในเรื่องได้ สมดังที่เพลินดา (2546: 235) ให้ความเห็นว่า “ถ้อยอักษรแรกทีผู้อ่านจะผ่านตาและเรียกร้องความสนใจได้นั้นก็คือ ชื่อเรื่อง” สำหรับชื่อเรื่องที่สร้างความสะดุดหูให้แก่งานเขียนอิงธรรมะประเภทสารัตถคติของดังตฤณมีลักษณะดังนี้

“เสียดาย...คนตายไม่ได้อ่าน” มีลักษณะของการใช้คำที่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ต้องสูญเสียหรือพลาดโอกาสที่จะได้อ่านงานเขียนของดังตฤณ ซึ่งหากพลาดแล้วจะเป็นการพลาดอย่างถาวร ไม่มีโอกาสกลับมาแก้ตัว หรืออีกประเด็นหนึ่งคือ เป็นชื่อเรื่องที่สร้างความสงสัยให้แก่คนเป็นถึงสิ่งที่ซ่อนอยู่ในเนื้อหา เป็นการใช้จุดจูงใจโดยใช้ความกลัวให้แก่ผู้พบเห็น กล่าวคือ กลัวว่าจะตายเสียก่อนได้รู้ว่าเนื้อหาที่อยู่ในงานเขียนนี้คืออะไร

“มีชีวิตที่คิดไม่ถึง” เป็นการตั้งชื่อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ กล่าวได้ว่า ชื่อเรื่องดังกล่าวนี้ เป็นการตั้งชื่อที่ใช้จุดจูงใจโดยใช้แรงจูงใจที่เป็นความต้องการของ

มนุษย์ทุกคนที่ต้องการจะประสบความสำเร็จในชีวิต การอยากมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม การใช้คำที่เป็นแรงจูงใจในความปรารถนาของมนุษย์ทั่วไปนี้เองที่สร้างความน่าสนใจให้แก่งานเขียน

“เตรียมเสปียงไว้เลี้ยงตัว” เป็นการตั้งชื่อเรื่องโดยใช้วิธีการเปรียบเทียบกับสิ่งที่คนทั่วไปมีความเข้าใจ นั่นคือ การเดินทาง การเดินทางที่ผู้เขียนกล่าว ณ ที่นี้ คือ การเดินทางเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ โดยสิ่งที่จะติดตัวไปกับผู้เดินทางคือ กรรมดีและกรรมชั่ว สำหรับเสปียงในความหมายของการเดินทางดังกล่าวนี้ ได้แก่ กรรมดี ซึ่งจะทำหน้าที่ในการหล่อเลี้ยงชีวิตในภพภาคหน้าต่อไป

4. ประโยคคำถามที่ใช้ในการเปิดเรื่อง และแทรกอยู่ในการดำเนินเนื้อเรื่อง สอดคล้องกับวิธีการสร้างสรรค์เพื่อการโน้มน้าวใจของอรวรรณ ปิลันธน์โอวาท (2546: 197) กล่าวว่า “ที่นิยมกันอีกวิธีหนึ่ง คือ มักจะหยิบยกประเด็นสำคัญขึ้นมาแล้วเขียนรูปวลีหรือประโยคคำถาม วิธีนี้ทำให้ประเด็นหรือหัวข้อนั้นเด่นชัดและชวนติดตามยิ่งขึ้น” กล่าวคือ ในงานเขียนอิงธรรมะประเภทสารคดีของดังตฤณจะใช้ประโยคคำถามนำหลักธรรมที่จะทำการนำเสนอ เป็นวิธีการที่กระตุ้นให้ผู้อ่านอยากติดตามหาคำตอบจากเนื้อเรื่อง เช่น การตั้งคำถามเพื่ออธิบายถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดเป็นมนุษย์ ใน เสียตาย...คนตายไม่ได้ อ่านว่า ‘หากตั้งคำถามเสียใหม่ให้ตรงประเด็นกว่าเดิม นั่นคือเราเกิดมาเป็นมนุษย์ได้ด้วยเหตุอันใดกัน?’

5. ในการเลือกใช้เหตุผลเพื่อให้ผู้อ่านมีความคิดเห็นคล้อยตาม และเกิดความเข้าใจที่ชัดเจนคือ การใช้หลักฐานในการอ้างอิงประกอบงานเขียนอิงธรรมะของดังตฤณ สอดคล้องกับหลักฐานที่เป็นกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า (อัญชลี ภิรเนตร, 2543) กล่าวว่า “หลักฐานที่พระพุทธเจ้าทรงเลือกมาใช้ในคำสอนที่เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ซึ่งช่วยให้สารที่ถูกสร้างขึ้นมีน้ำหนัก น่าเชื่อถือ และมีประสิทธิภาพในการโน้มน้าวใจประกอบไปด้วยการยกตัวอย่าง การบอกเล่าเรื่องจากประสบการณ์จริง และการเล่าเรื่องเองเปรียบเทียบกับอุปมาอุปไมย ให้ผู้ฟังเห็นภาพของแนวคิดและสามารถเชื่อมโยงภาพหรือมโนทัศน์นั้นกับแนวคิดหลักที่ต้องการสอนได้ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น” อย่างไรก็ตาม หลักฐานที่พระพุทธองค์ทรงเลือกใช้ใช้นั้น มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับยุคสมัยของคนในสังคมพุทธกาล ขณะที่หลักฐานประกอบงานเขียนอิงธรรมะของดังตฤณนั้น เป็นการอ้างอิงข้อมูลทางสถิติที่มีความทันสมัยโดยสถิติที่ผู้เขียนนำมาใช้อ้างนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมของการเกิดตายของมนุษย์ คือ อัตรการเกิดและอัตรการตายของมนุษย์

หลักฐานประเภทการยกตัวอย่าง ผู้เขียนมีการยกตัวอย่างในสิ่งที่ใกล้ตัวของผู้อ่านหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ทั่วไปในสมัยปัจจุบัน ทำให้ผู้อ่านสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ผู้เขียนกล่าวถึงกับตัวอย่างที่ผู้อ่านมีความเข้าใจอยู่แล้วทำให้ผู้อ่านมีการรับรู้ในประเด็นธรรมะนั้น ๆ มากขึ้น เช่น เมื่อกล่าวถึงผลของคนที่พูด เพื่อเจ้อ บ่อย ๆ นั้น ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างคนที่เห็นได้ทั่ว ๆ ไปว่าเป็นคนที่มีลักษณะที่เรียกว่า “ต้อง” ซึ่งผู้อ่านสามารถพบเจอคนประเภทนี้ได้ในชีวิตประจำวัน

การเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลทางทางการแพทย์และทางวิทยาศาสตร์กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาซึ่งต่างก็เป็นเรื่องของเหตุและผล โดยผู้เขียนจะแสดงถึงข้อได้เปรียบของหลักธรรมที่กล่าวถึงในสิ่งที่การแพทย์หรือวิทยาศาสตร์อธิบายไม่ได้ แต่พระพุทธศาสนาสามารถอธิบายได้ เช่น ในกรณีที่กำลังจะเกิดขึ้นที่ก่อให้เกิดเป็นมนุษย์ ซึ่งการแพทย์และวิทยาศาสตร์อธิบายว่าเกิดขึ้นจากไข่ของแม่และอสุจิจากพ่อซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นรูปธรรมเท่านั้น ขณะที่ทางพระพุทธศาสนาให้เหตุผลว่า ทำไมการทำเด็กหลอดแก้วที่ผสมระหว่างไข่กับอสุจิในพ่อแม่บางรายจึงไม่สามารถทำให้เกิดการปฏิสนธิกลายเป็นตัวอ่อนและทารกได้โดยที่การแพทย์และวิทยาศาสตร์ไม่สามารถให้เหตุผลได้ ขณะที่พระพุทธศาสนาได้อธิบายด้วยปัจจัยทางนามธรรมว่า ต้องมีดวงวิญญาณที่เหมาะสมมาประกอบจึงจะเกิดการปฏิสนธิและกลายเป็นคนได้ การให้เหตุผลที่เป็นข้อได้เปรียบของพระพุทธศาสนาที่อธิบายได้ครบถ้วนทั้งปัจจัยฝ่ายรูปและฝ่ายนามเหนือการให้เหตุผลด้วยวิทยาการทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์ที่อธิบายได้เฉพาะแต่ฝ่ายรูป การที่พระพุทธศาสนาให้เหตุผลได้เหนือกว่าเหตุผลทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับเป็นอย่างมากในปัจจุบัน ย่อมทำให้ผู้อ่านเกิดความเชื่อถือและยอมรับหลักธรรมดังกล่าวได้ง่าย

6. การใช้คำในงานเขียนอิงธรรมะของดังตฤณ พบว่า เป็นคำร่วมสมัย คนทั่วไปมีความคุ้นเคยและใช้ในชีวิตประจำวัน มีความเข้าใจในความหมายของคำเหล่านั้นอยู่แล้วแทนการใช้ภาษาบาลี ทำให้คำที่ใช้มีลักษณะเป็นรูปธรรม และผู้อ่านมีความเข้าใจมากขึ้น เนื่องจากผู้อ่านสามารถเชื่อมโยงธรรมะที่เป็นนามธรรมกับสิ่งที่ผู้อ่านสัมผัสได้จริงและมีความเป็นรูปธรรมได้ เช่น เมื่อกล่าวถึงศีลห้าข้อและผลที่จะบังเกิดเมื่อรักษา โดยให้คำอธิบายเป็นข้อ ๆ และไม่มีกรกล่าวถึงคำศัพท์ทางภาษาบาลี เช่น ศีลข้อสี่ ไม่คิดปั้นคำลวง ทำให้หน้าตาใสซื่อ เห็นแล้วนึกเอ็นดู เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับกลวิธีที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการสั่งสอนพระธรรมสมัยอดีตกาล ซึ่งวิจัยโดย อัญชลี ติรเนตร (2543: 120) ได้ผลสรุปว่า “การใช้คำที่มีความเป็นรูปธรรม ภาษาสั้น ๆ ง่าย ๆ ประกอบในคำสอนหรืออธิบายหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ทำให้เข้าใจธรรมะที่เป็นนามธรรมได้ง่ายขึ้น เนื่องจากคำที่ใช้ซึ่งมีความเป็นรูปธรรมที่สัมพันธ์กับวัตถุจริง หรือสิ่งที่ผู้ฟังมี

มโนทัศน์อยู่แล้ว ทำให้เข้าใจความหมายของสิ่งนั้นได้ชัดเจน ไม่คลุมเครือและสามารถโน้มน้าวใจให้เห็นตามจริงได้” วิรัช ลภีรัตนกุล (2543: 137) กล่าวว่า “การใช้ถ้อยคำที่ง่ายแก่การเข้าใจ ย่อมก่อให้เกิดความชัดเจนในการเข้าใจแก่ผู้ฟังซึ่งเป็นสิ่งพึงประสงค์สำหรับการสื่อสารทั้งด้านการพูดและการเขียน” และเมื่อมีการใช้คำศัพท์เฉพาะทางธรรมะ จะมีการให้คำจำกัดความหรืออธิบายความหมายอย่างละเอียด ทำให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจได้อย่างเป็นลำดับต่อเนื่องโดยไม่สะดุดอันเนื่องมาจากการไม่รู้ความหมายของคำ ไพรัช สู่แสนสุข (อ้างถึงใน อัญชลี ธิเรนทร, 2543: 120) สรุปว่า “การนิยามคำสำคัญไว้ชัดเจนเป็นเชิงปฏิบัติการ เป็นรูปธรรมและลักษณะเชิงสภาวะวิชัย เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนถูกต้องได้มาก”

7. การถ่ายทอดธรรมะโดยใช้โวหารภาพพจน์ประเภทอุปมาอุปไมยในงานเขียนอิงธรรมะของดังตฤณ เป็นการเปรียบเทียบกับสิ่งใกล้ ๆ ตัวของผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพตามอย่างเป็นรูปธรรมและทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น ประมวญ พิรัชพันธุ์ (อ้างถึงในอวยพร พานิช และคณะ, 2548: 197) กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้คำพูดมีพลังว่า “การพูดให้เกิดภาพช่วยให้แนวคิดของผู้พูด ฟังเข้าสู่จิตใจผู้ฟังได้อย่างรวดเร็ว” สอดคล้องกับวิรัช ลภีรัตนกุล (2543: 139) กล่าวว่า “ผู้พูดจะต้องรู้จักใช้ถ้อยคำที่ก่อให้เกิดภาพพจน์แก่ผู้ฟัง เพราะถ้อยคำดังกล่าวย่อมจะสื่อความหมายให้ผู้ฟังสามารถมองเห็นภาพได้อย่างเด่นชัดยิ่งขึ้น หรือเกิดจินตนาการและความรู้สึกที่ประทับใจ” นอกจากนี้ การถ่ายทอดธรรมะโดยการเปรียบเทียบกับอุปมาอุปไมยกับสิ่งที่คนทั่วไปมีความคุ้นเคย และสามารถกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความท้าทายดังที่ปรากฏเด่นชัดในงานเขียนเรื่อง มีชีวิตที่คิดไม่ถึง ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบการทำงานของกรรมวิบากให้เป็นเกม นอกจากนี้จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจหลักธรรมดังกล่าวได้ง่ายขึ้นแล้ว ยังเป็นการยั่วหรือท้าทายให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ เนื่องจากคนส่วนใหญ่ชอบความตื่นเต้นและสิ่งที่ท้าทายความสามารถ Malone (อ้างถึงใน บุญชู บุญลิขิตศิริ, 2548: 35) พบว่า องค์ประกอบที่ทำให้เกมได้รับความนิยมอย่างมากคือ ความท้าทาย (Challenge) จินตนาการเพื่อฝัน (Fantasy) และความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. เนื่องจากงานวิจัยนี้ มุ่งศึกษาเนื้องานเขียนอิงธรรมะเป็นหลัก โดยมีความคิดเห็นของผู้อ่านเพียง 25 ความคิดเห็น เป็นส่วนสนับสนุนเท่านั้น ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในงานวิจัยต่อไป ควรจะมีการวิจัยทัศนคติของผู้รับสารที่มีต่อตัวสารโดยเฉพาะโดยมีการศึกษาทั้งด้านปริมาณควบคู่กับด้านคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้งานเขียนอิงธรรมะของดังตฤณสามารถถ่ายทอดธรรมะให้เป็นที่เข้าใจได้ง่าย

2. มีการศึกษาถึงประสิทธิผลของงานเขียนอิงธรรมะที่มีต่อการนำไปปฏิบัติธรรม เพื่อวิเคราะห์ว่า ธรรมะที่มีการถ่ายทอดอย่างทันสมัย และได้รับความนิยมนั้น สามารถทำให้ผู้รับสารตระหนักถึงแก่นของพระพุทธศาสนา จนกระทั่งนำไปปฏิบัติได้หรือไม่ และมีปัจจัยใดเป็นเงื่อนไข

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การสร้างงานเขียนอิงธรรมะของดังตฤณ เป็นสิ่งที่เหมาะสมกับยุคสมัย ควรที่ผู้เขียนควรแก่การนำไปพัฒนางานเขียนของตน ทั้งนี้ ควรที่จะมีการนำงานเขียนอิงธรรมะประเภทจินตคติของดังตฤณไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้เรื่องกรรมวิบากแก่ประชาชนต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

กนิษฐรัตน์ แสงจันทร์. ความรู้ ทัศนคติ และการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติของผู้ปฏิบัติกรมฐานที่
วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

กาญจนา ไชคเหรียญสุขชัย. เอกสารประกอบการสอน วิชา ทฤษฎีสื่อสารมวลชน : บทที่ 2 การ
ติดต่อสื่อสาร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2543. (อัดสำเนา)

กิตติพงษ์ ไสภณธรรมภาณ. สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2550.

เกื้อกุล กุหลาบ. สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2550.

คณิตเชษฐี พันธุ์สายเชื้อ. สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2550.

จรินทร์ธร ธนชัยหิรัญศิริ. สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2550.

จิตลดา คมคาย. สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2550.

จิราพร เนติธาดา. วิธีการถ่ายทอดธรรมชาติของหลวงพ่อบุชา สุภัทโท. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2542.

ฉัตรกาล เจริญสวรรค์. สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2550.

เฉลิมศักดิ์ อธิปัญญาสุชาติ. การสื่อสารในมโนใจ : ศึกษากรณีรายการสนทนานายมัน ชูชาติ
และนายคง รักไทย สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,
ภาควิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543.

จิตตาทพร ปานสกุล. สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2550.

ดวงหทัย ชมพู. สัมภาษณ์, 19 กุมภาพันธ์ 2550.

ดังตฤณ. 7 เดือนบรรลุลหรรณม. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดีเอ็มจี, 2549.

ถวัลย์ มาศจรัส. การเขียนเชิงสร้างสรรค์เพื่อการศึกษาและอาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธารอักษร, 2545.

นภดล ศัตรูลี. สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2550.

นัยนิตย์ สุขเจริญผล. สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2550.

บุญชู บุญลิขิตศิริ. ผลของรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนในการฝึกอบรมโดยใช้เกมเป็นฐานบนเว็บที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของบุคลากรศูนย์ฝึกอบรมและควบคุมระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

ป. อ. ปยุตโต. พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2546.

เบญจ งามนาวากุล. สัมภาษณ์. 1 มีนาคม 2550.

ประมะ สตะเวทิน. หลักนิเทศศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2546.

ปรววรรณ โลหะวัฒน์วงษ์. การรับรู้ทัศนคติ และความพึงพอใจที่มีต่อละครโทรทัศน์ชุด “เจ้ากรรม นายเวร” ของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

ประยุทธ์ ปยุตโต. พุทธศาสนากับสังคมไทย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2532.

- ปิ่นนัดดา นพพนาวิน. การศึกษากระบวนการสื่อสาร เพื่อเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- ปาริชาติ สุคนธ์พานิช. แฮรี่ พอตเตอร์ : วรรณกรรมเพื่อพัฒนานิสัยการอ่าน. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2545.
- ปิยมงคล โชติกเสถียร. สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2550.
- ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. จินตทัศน์ทางสังคมในภาษาสื่อมวลชน (Social Imagination
in Media Languages) ใน โครงการสื่อสันติภาพ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โครงการหนังสือชุดวิจัยและพัฒนานิเทศศาสตร์, 2542.
- พวา พันธุ์เมฆา. การแบ่งหมู่หนังสือและแผนการแบ่งหมู่ระบบทศนิยมของดิวอี้ จากต้นฉบับพิมพ์
ครั้งที่ 20. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ, 2534.
- พีไล จิรไกรศิริ. การเปิดรับข่าวสารด้านพุทธธรรมกับความรู้ ทัศนคติและการพัฒนาคุณภาพชีวิต
และสังคมของพุทธศาสนิกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,
ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- พุทธทาสภิกขุ. คู่มือศึกษาธรรมะ (ฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, 2538.
- ทัศรา กุลจิตติสุธีพร. สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2550.
- ท่านพุทธทาสภิกขุ. โลกพระศรีอารย์อยู่แค่ปลายจมูก. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, 2543.
- เพ็ญพักตร์ เตียวสมบุญณิกิจ. ปัญหาสังคมที่ควรได้รับการกำหนดเป็นวาระของสาธารณชน.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

เพลินตา. โรงเรียนนักเขียน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บ้านหนังสือ, 2546.

ภานิชา สังข์สุวรรณ. สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2550.

มณฑาวดี พูลเกิด. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชน ความเชื่อทางศาสนา และความสัมพันธ์ของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2539.

มนสิกุล โอวาทเภสัชช์. บทสัมภาษณ์ดังตฤณ. เนชั่นสุดสัปดาห์ ปีที่ 14 ฉบับที่ 677 (23 – 29
พฤษภาคม 2548).

มานิช ดินลานสกุล. การอ่านและการเขียนบันเทิงคดี. กรุงเทพฯ: การกิจเอกสารและตำรา กลุ่ม
งานบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2547.

เมธี ตั้งตรงจิตร. สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2550.

ยุพดี บุรณ์ชวาล. ปัจจัยการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคยาลดความอ้วนของวัยรุ่น
สตรีในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

รตชา. เขียนนิยาย ศาสตร์และศิลป์สู่เส้นทางนักประพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
แอลทีเพรส, 2547.

วชิรภรณ์ เจริญชนิกานต์. สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2550.

วรภัค ชัยมหาวงศ์. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสงฆ์และศรัทธาของประชาชนในเขตกรุงเทพ-
มหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศ
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

วัชรา อมรคุณ. สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2550.

วัลยา วิวัฒน์ศร. การอ่านนวนิยาย (Pour lire le roman/Jean – Pierre Goldenstein; แปลจาก
ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศส). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

วาสนา แปลกมาก. สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2550.

วิณี แก้ววิทย์เทพสิทธิ์. สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2550.

วิฑูร สิ้นศิริเชวง. ลักษณะการสื่อสารที่ใช้ในการเผยแพร่ศาสนาขององค์การคริสต์ศาสนาใน-
ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศ
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

วิภา คำพุก. สัมภาษณ์, 19 กุมภาพันธ์ 2550.

วิรัช ลภีรัตนกุล. วาทนิเทศและวาทศิลป์: หลักทฤษฎีและวิธีปฏิบัติยุคสหวรรษใหม่. พิมพ์ครั้งที่
3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

สมเกียรติ เรื่องอนันต์เลิศ. การเปิดรับธรรมะในยุคโลกาภิวัตน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,
ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า. กรรมานุภาพ อานุภาพแห่งกรรม. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, 2541.

สมบัติ จำปาเงิน และ สำเนียง มณีกาญจน์. หลักนักเขียน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ เมติคัล มีเดีย จำกัด, 2531.

สุชนม์ เตชะเมธีกุล. สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2550.

สุธรรม อมรพรเจริญ. สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2550.

สุธีรา พิทยเมธี. สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2550.

- สุนทร ณ รั้งสี. พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- เสริมศิริ นิลดำ. ลีลาการเขียนข่าวกับการรับรู้ของผู้อ่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต. การเขียนสำหรับการสื่อสาร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2534.
- หัตยา โกศลทนะ. สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2550.
- อลิสา ฉัตรานนท์. สัมภาษณ์ 'ดังตฤณ' ช่วง 'คืนพิเศษ คนพิเศษ' ครั้งที่ 79 [Online]. 2548. แหล่งที่มา: <http://dungtrin.com/Interview/greenwave2548.html> [ตุลาคม 2549]
- อมรรัตน์ เรืองสกุล. การวิเคราะห์การเล่าเรื่องในข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- อรรรรณ ปิลาณนีโอวาท. หลักและปรัชญาของวาทวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- อรรรรณ ปิลาณนีโอวาท. การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- อรอำไพ นบสืบ. สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2550.
- อวยพร พานิช และคณะ. ภาษาและหลักการเขียนเพื่อการสื่อสาร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- อวยพร พานิช และคณะ. ภาษาและหลักการเขียนเพื่อการสื่อสาร. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

อัญชลี ติรเนตร. กถุยถ์การสี่สารเพื่อการน้มน้าวใจในหลักคำสอนของพระพุทเจ้า.
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

โอฬาร เพียรธรรม. ตามหาความจริง: วิทยาศาสตร์กับพุทธธรรม ศาสตร์ที่เป็นคนละเรื่องเดียวกัน.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมดา, 2549.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

จำแนกออกเป็น

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้รับสาร

- ก่อนอ่านหนังสือคุณดังตฤณ – พื้นฐานของที่บ้านหรือตนเอง ท่านมีความรู้สึกชอบทางธรรมอยู่แล้วหรือไม่อย่างไร? (เช่น ทำบุญ ใ้บาตร ไปวัด รักษาศีล)
- หลังจากอ่านหนังสือคุณดังตฤณแล้ว ท่านปฏิบัติมากขึ้น หรือเท่าเดิม?
- ท่านอ่านหนังสือคุณดังตฤณครั้งแรก เมื่อใด? และประทับใจเลยหรือไม่? ถ้าไม่...เล่มใดที่ทำให้ท่านประทับใจจนติดตามอ่านเล่มอื่นๆ
- อะไรเป็นสาเหตุให้ท่านได้มีโอกาสอ่านหนังสือคุณดังตฤณ?
(พบเองที่ร้านหนังสือ – สนใจเอง เพื่อนแนะนำ จากการโฆษณาของสื่อ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ฯลฯ ถ้าเป็นสื่อ...ช่องหรือคลื่นไหน ช่วงเวลาใด?)
- หลังจากอ่านหนังสือคุณดังตฤณแล้ว – ท่านมีความรู้สึกว่าได้รับความรู้เรื่องพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้นหรือไม่ อย่างไร?
- ท่านอ่านหนังสือคุณดังตฤณครบทุกเล่มหรือยัง? เล่มใดที่ท่านได้อ่านไปแล้วบ้าง?
- ท่านปฏิบัติธรรมบ้างหรือไม่? และเริ่มปฏิบัติมาตั้งแต่เมื่อใด? อะไรเป็นสาเหตุหรือแรงบันดาลใจให้ตัดสินใจปฏิบัติธรรม? และในชีวิตประจำวันได้ปฏิบัติบ้างหรือไม่?
- ท่านได้มีการแนะนำหนังสือคุณดังตฤณให้คนรอบๆ ช่างอ่านบ้างหรือไม่? (ใคร?) แล้วผู้รับคำแนะนำได้อ่านและเกิดความประทับใจตามบ้างหรือไม่? เพราะเหตุใด?
- ตามความคิดเห็นของท่าน ท่านคิดว่า หนังสือของคุณดังตฤณ มีประโยชน์ต่อโลกในยุคปัจจุบันหรือไม่? อย่างไร? คือ ท่านคิดว่างานเขียนของคุณดังตฤณสามารถจรรโลงได้ทั้งจิตใจผู้อ่านและสังคมปัจจุบันหรือไม่? อย่างไร?

2. ความคิดเห็นต่อผู้ส่งสาร

- ท่านเคยพบคุณดังตฤณหรือไม่?
- ถ้าพบ พบครั้งแรกในงานใด? (เช่น งานเปิดตัวหนังสือ หรืองานอื่นๆ)
- ท่านได้เคยมีประสบการณ์พูดคุย หรือได้รับคำแนะนำจากคุณดังตฤณบ้างหรือไม่? ในเรื่องใด?
- ท่านมีความประทับใจในคุณดังตฤณตรงไหน? (บุคลิก การให้คำแนะนำ ความเป็นกันเอง ฯลฯ)

- ท่านมีการหาข้อมูล (เช่น ชีวประวัติ) ของผู้เขียนเขียนคือ คุณดั่งตฤณ เพิ่มเติมหรือไม่? เพราะเหตุใด? (เช่น ต้องการรู้จักผู้เขียนมากขึ้น เป็นต้น)
- ท่านมีความคิดว่า ผู้เขียน คือคุณดั่งตฤณ นำประสบการณ์จริงของท่านผู้เขียนเอง มาใช้ในการเขียนหนังสือด้วยหรือไม่? ถ้าท่านคิดว่า ใช่ ท่านคิดว่า เป็นหนังสือเล่มใด? (นวนิยายหรือบทความ) เรื่องอะไร? (สมาธิ การดูจิต ฯลฯ)
- เมื่อให้ท่านนึกถึงคุณดั่งตฤณ ท่านคิดอย่างไร? (บุคลิก ประวัติ หรือสิ่งที่ทำให้ระลึกนึกถึงคุณดั่งตฤณ)

3. ความคิดเห็นต่อตัวสาร (การจัดรูปเล่ม การจัดเรียงเนื้อหา การถ่ายทอดตัวเนื้อหา)

- ท่านหนังสือของคุณดั่งตฤณที่ได้อ่านเล่มแรกคือ...?
- ท่านรู้สึกอย่างไรต่อหนังสือเล่มแรกที่ได้อ่านนั้น? (ชอบ/ไม่ชอบ เหตุผล?)
- หนังสือเล่มใดของคุณดั่งตฤณที่ท่านประทับใจมากที่สุด? เพราะอะไร? ประทับใจตรงไหน (กรูณาอธิบาย)
- ตามความคิดเห็นของท่าน ท่านคิดว่าการถ่ายทอดเนื้อหาของคุณดั่งตฤณเป็นอย่างไร?
- หนังสือเล่มใดของคุณดั่งตฤณที่เป็นแรงบันดาลใจให้ท่านปฏิบัติธรรม?
- เมื่อท่านได้อ่านหนังสือที่เป็นนวนิยาย ท่านรู้สึกร่วมไปกับตัวละครด้วยหรือไม่?
- หนังสือแนวนวนิยายของคุณดั่งตฤณ เรื่องใดที่ประทับใจท่านมากที่สุด? เพราะเหตุใด?
- หนังสือแนวนวนิยายของคุณดั่งตฤณเล่มใด ที่ท่านคิดว่า ตัวละคร เหตุการณ์ที่ตัวละครเผชิญ ความรู้สึกนึกคิดที่ถ่ายทอดผ่านตัวละคร ฯลฯ มีความคล้ายคลึงกับท่าน?
- เมื่อท่านได้อ่านหนังสือที่เป็นจำพวกบทความ เช่น เสียตาย...คนตายไม่ได้ อ่าน มีชีวิตที่คิดไม่ถึง เตรียมเสียบังไว้เลี้ยงตัว ฯลฯ ท่านคิดว่าท่านสามารถปฏิบัติได้หรือไม่? คิดว่าเป็นเรื่องไกลตัวหรือเปล่า? หรือเป็นเรื่องที่ทุกคนสามารถปฏิบัติได้?
- หนังสือที่มีลักษณะเป็นหนังสือเล่ม เช่น เสียตายฯ มีชีวิตที่คิดไม่ถึง เป็นต้น ท่านประทับใจเล่มใดมากที่สุด? เพราะเหตุใด?
- ท่านคิดว่า หนังสือของคุณดั่งตฤณ ใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่ายหรือไม่? การเรียบเรียงเนื้อหาเป็นอย่างไร?
- ถ้าให้เปรียบเทียบกับหนังสือธรรมะเล่มอื่นๆ ท่านคิดว่า หนังสือของคุณดั่งตฤณดีกว่าอย่างไร? หรือหนังสือคุณดั่งตฤณควรมีอะไรเพิ่มเติมหรือไม่? อย่างไร?

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ นางสาวอานันตพร จินดา เกิดวันศุกร์ที่ 9 ตุลาคม 2524 ณ จังหวัดนครนายก จบการศึกษาปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต จากคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2546 และเข้าศึกษาต่อที่คณะนิเทศศาสตร์ สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี 2548 ระหว่างศึกษาปริญญาโทได้มีโอกาสเป็นอาจารย์พิเศษโรงเรียนสารสาสน์วิเทศศึกษา ประจำวิชา เคมี และเป็นอาจารย์สอนพิเศษในสถาบันที่เปิดสอนพิเศษ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย